www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

Sponsored by IBU

Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Bilinmeyen Bir Mevlit: Cevherî'nin Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ'sı*

An Unknown Mawlid Written in Old Anatolian Turkish: Cevherî's Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ

Murat Parlakpınar**

Abstract: The word mawlid, previously used as “birth, place and time of birth”, with the transformation in time has been used as a literary term for works written in masnavi form in which various sections from prophet Muhammad life, and especially his birth are depicted. The fundamental sources for the mawlds, which appeared after the death of the prophet and whose first examples were given in Arabic literature, are siyer (prophetic biography) and megazi (stories about wars of prophet Mohamad) books. This mode attracted attention and gained interest in Turkish literature and a lot of mawlds were written. It was also observed that some poets wrote more than one mawlid. It is referred in various sources that nearly 200 mawlds were written in Turkish literature. Today, although the vast majority of these works have been brought into literature by researchers, new works whose existence is unknown are also being reached every day. In this context, one of the unknown mawlds whose name is not mentioned in the sources is *Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ*, which was written in 895/1490 by a poet whose true identity is known. Although there are unreadable couplets in this work, which we can evaluate in the old Anatolian Turkish period as of the date it was written, the total number of couplets is 1547. With this feature, the work is in the category of long mawlds. Considering the form and content characteristics of the work, it can be commented that it is an original literary work. The way the subjects were dealt with and the repetition couplets being different from those of the known mawlds can be expressed as the main features that make the work unique. When it is analysed in terms of language features, it is possible to comment that the work reflects sound, form and vocabulary characteristics of the period it was written. In this study, *Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ*, which is an unknown mawlid in Turkish literature, was introduced and the work that can be analyzed in the Old Anatolian Turkish context was examined in terms of certain spelling and language characteristics.

Structured Abstract: A poet who used the Cevherî as pen name wrote *Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ* whom we could not obtain any details regarding his true identity. It is inferred that Cevherî was a 15th-century poet since the work's completion date written as 895/1490 at the end of the work. Cevherî has not included any records about his real identity in his work. In all the works that provide details about the artists of the era, it was not possible to match any artist who uses the pen name Cevherî among the poets of the 15th century, and at the same time, the name of a poet of Cevherî who lived in the 15th century and the same person who has a

* Bu makalede adı geçen eserin Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil YzA 4979 demirbaş numarası ile kayıtlı dijital görsellerinden yararlanılmıştır.

** Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Asst. Prof. Dr. Bitlis Eren University, Faculty of Science and Letters, Department of Turkish Language and Literature
ORCID 0000-0001-6711-0480
muratparlakpinar@hotmail.com

Cite as/ Atıf: Parlakpınar, M. (2020), Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış bilinmeyen bir mevlit: Cevherî'nin Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ'sı. *Turkish Studies - Language*, 15(3), 1449-1507.
<https://dx.doi.org/10.47845/TurkishStudies.44153>

Received/Geliş: 11 June/Haziran 2020

Accepted/Kabul: 15 September/Eylül 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 30 September/Eylül 2020

CC BY-NC 4.0

mawlid was not observed in the studies on the type of mawlid. Besides, it is possible to make some inferences about the birth and death dates of Cevherî, who wrote his work on 895/1490. If it is assumed that at the time of writing the poem he was in his 30s, it may be inferred that he was born in the 1460s and lived an average of 60 years, and died in the 1520s. Therefore, it is possible to comment that the poet lived in the late 15th century and the early 16th century. Nevertheless, it is also probable that the collection of biographies (tezkiyes) have documented him as a poet who lived in the 16th century, given the fact that the poets were listed according to the dates of death.

As far as we can infer from the sources, four poets lived in the 16th century and used the pen name of Cevherî. These are, Mınık Alî Cevherî Efendi (b. 934 / 1527-28- d. 992/1584), Cevherî Sarhoş (Drunk) Bâlî Efendi (d. 980 / 1572-73), Cevherî İbn-i Yemîn (d. 990/999? / 1582/1590?) and Bağdatlı Cevherî (b. ? / - d. ?). Based on the current information about these poets, it is not possible for Mınık Alî Cevherî Efendi, whose birth and death dates are known and Cevherî Sarhoş Balî Efendi and Cevherî İbn-i Yemîn whose death date is known to be the author of *Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ*. A conclusive assumption cannot be drawn right now, but it does not seem possible that the author of the aforementioned work is Baghdad Cevherî, who lived in the same century but whose dates of birth and death are anonymous.

The only manuscript copy of *Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ* is registered with the National Library Manuscripts Collection 06 Mil YzA 4979 inventory number. In the catalogue record, the title of the work is called "Mevlid". It is supposed that this single copy is not the author's edition. The typos in the work that cannot be credited to the author, and the deviation of the language and the spelling of the copy from the language and the characteristics of the era the author lived, can be claimed as the explanation for this assertion.

The original name of Cevherî's work is "*Kitâbü Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ*". Mawlid starts with this name, followed by the following parts: *Der Tevhîd-i Hazret-i Hak*, *Der Na't-ı Seyyidi'l-Mürselîn*, *Münâcât*, *Der Vahdaniyyet-i Hudâ*, *Maqlâ'-ı Dâsitân*, *Şıfat-ı Medh*, *Medh-i Sulţân-ı Bâyezîd*, *Âğâz-ı Dâsitân*, *Sebeb-i Nazm-ı Kitâb*, *Evşâf-ı Âdem-i Şafiyy*, *Münâcât-ı Âdem*, *Sefer-i 'Abdullâh*, *Vefât-ı 'Abdullâh*, *Evşâf-ı Mevlûd*, *Der Żuhûr-ı Nebî*, *Mu'cizât-ı Resûl*, *Münâcât-ı Kerden-i Şeybe*, *Şıfat-ı Arûs*, *Medh-i Resûl*, *Evşâf-ı Mi'râc*, *Maķâm-ı Üns*, *Mu'cizât-ı Resûl*, *ķasîde*, *Pendnâme*, *Ĥatîmet-i Kitâb*.

The poet shares that after being inspired by the mawlid he listened at mawlid an-nabi (the night in which the birth of the prophet Mohammad is marked), he wrote his work with the feeling of redemption of his sins and to leave a work to be proud of after his life ended. Although there are unreadable couplets in the work, it was determined that it consists of a total of 1547 couplets. With these characteristics, the work can be evaluated within the category of long mawlid. Considering the format and content properties of the work, it can be easily said that it is an original work. Cevherî wrote this mawlid with the prosody of mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün. Considering the form and content characteristics of the work, it can be commented that it is an original literary work. The way the subjects were dealt with and the repetition couplets being different from those of the known mawlids can be expressed as the main features that make the work unique. The elegy written for Bayezid II can be regarded as another unique aspect of the work as well.

When analyzing *Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ* in terms of language features, a precise spelling can not be stated, however, it can be assumed that it reflects the sound, form, and vocabulary characteristics of the era it belongs to very well. In the work, sound changes such as haplology, omission, and vocalization are common. However, in terms of stylistics features in our text, sometimes using the style without suffixes for relative and accusative case in case of the noun inflectional suffixes, the use of "ile"(with) the preposition for the instrument case affix, and the "-la, -le" suffixes, which are the suffix form of this preposition, are the main features observed.

Regarding the verb conjugation, the use of the grammatical morphemes beside "-mış / -mış" suffixes for the past perfect tense, and the "-ısar / -ıser" suffixes for the future tense, and along with these, the absence of the example of the "-gıl/-gıl" suffix for the second person imperative mood, which has been commonly used in the works of the era can be mentioned as the main matters. In terms of suffixes, it is seen that some suffixes such as "-lık /-lik, -lu /-lû, +la- /+le-" which are used as productive suffixes to lexicalize nowadays, are also used frequently in our text. However, in our text in which almost every type of gerundial is used, the "-alı / -eli" verbal adverb suffix is seen in the "-aldan /-elden" form due to the haplology, and in one example use of "-ürek" verbal adverb suffix which is extended from the "-rak/-rek" are noteworthy. In our text, besides Turkish words specific to Old Anatolian Turkish, there are many Arabic and Persian quoted words.

Especially, the compound verbs that appear due to the use of these quoted words with various auxiliary verbs have an important place in vocabulary.

Keywords: Turkish Language, Old Anatolian Turkish, Classical Turkish Literature, Mawlid, Cevherî, Mawlid-i Sultânü'l-Enbiyâ.

Öz: Mevrit kelimesi önceleri “doğma, doğum yeri ve zamanı” anlamlarında kullanılmış, zamanla anlam genişlemesine uğrayan kelime edebiyat terimi olarak ise Hz. Muhammed’in doğumu başta olmak üzere yaşamından çeşitli kesitlerin anlatıldığı mesnevi biçiminde yazılmış eserler için kullanılmıştır. Hz. Peygamberin vefatından sonra ortaya çıkan ve ilk örnekleri Arap edebiyatında verilmiş olan mevritlerin beslendiği başlıca kaynaklar siyer ve megâzî kitaplarıdır. Türk edebiyatında da bu tür ilgi ve kabul görmüş, çok sayıda mevrit kaleme alınmıştır. Öyle ki bazı şairlerin birden fazla mevrit kaleme aldıkları da görülmüştür. Çeşitli kaynaklarda Türk edebiyatında 200’e yakın mevrit yazılmış olduğu zikredilmektedir. Bugün için bu eserlerin büyük çoğunluğu araştırmacılar tarafından literatüre kazandırılmış olsa da her geçen gün varlığı bilinmeyen yeni eserlere de ulaşılmaktadır. Bu bağlamda adı kaynaklarda geçmeyen, bir başka ifade ile bilinmeyen mevritlerden birisi gerçek kimliğini şimdilik bilemediğimiz Cevherî mahlaslı bir şair tarafından 895/1490 yılında kaleme alınmış olan *Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ* adlı eserdir. Yazıldığı tarih itibarıyla Eski Anadolu Türkçesi dönemi içinde değerlendirebileceğimiz bu eserde okunamayan beyitler olmakla birlikte toplam beyit sayısı 1547’dir. Bu özelliğiyle eser uzun mevritler kategorisinde yer almaktadır. Eserin şekil ve muhteva özellikleri dikkate alındığında özgün bir eser olduğu rahatlıkla söylenebilir. Konuların ele alınış düzeni, tekrar beyitlerinin bilinen mevritlere göre farklı olması eseri özgün kılan başlıca özellikler olarak ifade edilebilir. Dil özellikleri bakımından değerlendirildiğinde ise eserin ait olduğu dönemin ses, şekil ve sözvarlığı özelliklerini iyi bir şekilde yansıttığı söylenebilir. Bu çalışmada Türk edebiyatında bilinmeyen bir mevrit olan *Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ* hakkında bilgi verilmiş, yazıldığı tarih itibarıyla Eski Anadolu Türkçesi dönemi içinde değerlendirebileceğimiz eser belli başlı imla ve dil özellikleri bakımından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk dili, Eski Anadolu Türkçesi, Klasik Türk Edebiyatı, Mevrit, Cevherî, *Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ*.

Giriş

Mevrit kelimesi önceleri “doğma, doğum yeri ve zamanı” anlamlarında kullanılmış, zamanla anlam genişlemesine uğrayarak Hz. Muhammed’in doğumunu, yaşamından çeşitli kesitleri anlatan mesnevi biçiminde yazılmış eserleri veya bu eserlerin okunduğu dinî törenleri karşılayan bir terim olarak kullanılmıştır.

Tarihte, mevrit türündeki ilk eserler, X. asırda Arap edebiyatında görülmeye başlamıştır. İslam âleminde mevrit ismi ile ortaya konan türün müstakil ilk örneği Ebu'l-Ferec el-Cevzî'nin *Mevlidü'n-Nebî* (yahut *el-Arûs*) isimli eseridir. Onun ardından Ebu'l-Kâsım es-Sebtî, İbn Dihye, Zemlakânî'nin eserleri ilk yazılan mevritler arasındadır (Eroğlu, 2010: 126-127).

Türk edebiyatında mevrit türü denilince hiç şüphesiz akla gelen eser Süleyman Çelebi'nin H. 812'de (M. 1409) kaleme aldığı *Vesîletü'n-Necât* adlı eseridir. *Vesîletü'n-Necât*'ın hatime kısmında bundan önce Ahmed Fakih (ö. 650/1252) tarafından kaleme alınmış olan *Çarhnâme*'dekine benzer ifadelerin yer aldığı görülsede *Çarhnâme* bir mevrit olmayıp Süleyman Çelebi'yi etkileyen eserler arasında sayılmaktadır (Bilkan, 2019: 14). Bununla birlikte Süleyman Çelebi'den önce Erzurumlu Mustafa Darîr'in manzum-mensur karışık olarak yazmış olduğu eseri *Tercüme-i Siyer-i Nebî* (yazılışı: 790/ 1388) de yer yer mevlidi hatırlatmaktadır. Şiirlerin yanı sıra mensur kısımdaki bazı ilavelerle Darîr'in yaptığı bu tercüme bir telif mahiyetinde olup eserdeki manzum kısımlar bir mevrit metninden çok farklı olmadığı gibi *Vesîletü'n-Necât*'ın bazı yerleri de Darîr'in eseriyle ciddi benzerlikler göstermektedir. Bu sebeple Darîr'in siyerindeki manzum kısımların Türk edebiyatındaki ilk mevrit metni olması gerektiği ileri sürülmüştür (Aksoy, 2007: 324-325).

Türk edebiyatında mevlit türü konusunda kapsamlı bir çalışma yapmış olan M. Fatih Köksal (2011: 31) ise Ahmedî'nin *İskendernâme* adlı eserinin bir nüshasına yer alan Mevlit'in Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necât'ından iki yıl önce (H. 810) yazılmış olduğunu ve müstakil bir eser karakteri taşıdığını belirterek Türk edebiyatında yazılmış ilk mevlit olarak kabul etmektedir.

Bugün için Türk edebiyatında yazılan mevlitlerin sayısı hususunda net bir sayı ortaya koymak mümkün değildir. Çeşitli kaynaklarda Türk edebiyatında yazılmış 200 kadar mevlit olduğu zikredilmiş olsa da M. Fatih Köksal (2012: 281) Türk edebiyatında yazıldığı bilinen mevlitlerin sayısını 118 olarak bildirmiş, bu sayının yeni çalışma ve tespitlerle değişebileceğini de vurgulamıştır. Bununla beraber Rıfat Kütük (2016: 28), şahsi kütüphanesinde bulunan iki bilinmeyen mevlit metnini zikrederek bu sayının her an değişebileceğini de ortaya koymuştur. Kütük'ün ayrıca literatüre kazandırmış olduğu Ayasofya Müezzini Kemâl'in *Mevlidü'n-Nebî'si* ve nüshalarına ulaşarak varlığından haberdar olduğumuz Ümmi Kemal'in *Mevlûdü'n-Nebîyyi 'Aleyhi's-selâm'*ı ve bu makalede tanıtılacak olan Cevherî'nin *Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ'sı* hesaba katıldığında Türk edebiyatında yazıldığı bilinen mevlit sayısı şimdilik 123 olmaktadır. Bu çalışmada Türk edebiyatında bilinmeyen bir mevlit olan *Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ* hakkında bilgi verilecek, yazıldığı tarih itibarıyla Eski Anadolu Türkçesi dönemi içinde değerlendirebileceğimiz eser belli başlı imla ve dil özellikleri bakımından incelenecektir.

1. Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ'nın Genel Özellikleri

1.1. Yazarı

Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ, gerçek kimliği hakkında şimdilik herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız Cevherî mahlasını kullanan bir şair tarafından kaleme alınmıştır. Eserin sonunda yazılış tarihi 895/1490 olarak açık şekilde ifade edildiğinden Cevherî'nin bir 15. yüzyıl şairi olduğu anlaşılmaktadır. Eserinde Cevherî, gerçek kimliğiyle ilgili herhangi bir kayda yer vermemiştir; ancak eserde II. Bayezid (d. 3 Aralık 1447- ö. 26 Mayıs 1512)'e yazdığı kasideden şairin onun padişahlığı döneminde yaşadığı anlaşılmaktadır. Dönem sanatçıları hakkında bilgi veren eserlerde 15. yüzyıl şairleri içinde Cevherî mahlasını kullanan herhangi bir sanatçıya tesadüf edilemediği gibi mevlit türü üzerine yapılan çalışmalarda da 15. yüzyılda yaşamış Cevherî adında mevlit sahibi bir şair ismi geçmemektedir. Öte yandan eserini 1490 yılında yazan Cevherî'nin doğum ve ölüm tarihleriyle ilgili bazı çıkarımlar yapmak mümkündür. Şairin eserini yazdığı tarihte tarihte 30'lu yaşlarda olduğu farz edilirse 1460'lı yıllarda doğduğu ve ortalama 60 yıl yaşadığı düşünülürse de 1520'li yıllarda vefat ettiği varsayılabilir. Dolayısıyla şairin 15.yüzyılın ikinci yarısı ve 16. yüzyılın başlarında yaşamış olduğu söylenebilir. Bununla birlikte tezkirelerde şairlerin, genellikle ölüm tarihlerine göre tasnif edildiği göz önünde bulundurulduğunda tezkirelerin onu 16. yüzyılda yaşamış bir şair olarak kaydetmiş olması da ihtimal dâhilindedir.

Kaynaklarda 16. yüzyılda yaşamış Cevherî mahlaslı şairlerle ilgili bilgiler mevcuttur. Bu anlamda ilk zikredebileceğimiz isim 16. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Mınık Alî Cevherî Efendi'dir. Alanyalı olup 934/1527-28 tarihinde doğmuştur. Sicill-i Osmânî'de doğum tarihini 932/1525-26 olarak verilmektedir. "Hısm-ı Alî Çelebi" namıyla şöhret bulmuş, ancak daha sonra Mınık lakabı öne çıkarak "Mınık Alî Efendi" adıyla anılmaya başlanmıştır. Çeşitli medreselerde müderrislik yapan şair, son olarak Rebûlâhir 991/Mayıs 1583'de Maraş kadılığına tayin edilmiş; bu görevine devam ederken Recep 992/Ağustos 1584'te vefat etmiştir (Bülbül, 2014).

Cevherî mahlasını kullanan bir başka şair, Sarhoş Bâlî Efendi'dir. Asıl adı Bâlî olup Tire'de doğmuştur. İlahi cezbeye tutulduğu için "Sarhoş Bâlî" sanıyla meşhur olmuştur. Bâlî, Sultan Süleyman'ın hocalarından olan Hayreddin Efendi'den mülazım olarak 25 akçeyle Kepenekçi Medresesi'ne müderris olarak atanmış, bir müddet sonra resmi görevlerinden ayrılarak Halvetî şeyhlerinden Şeyh Ramazân Efendi'ye intisap etmiştir. Hocası Şeyh Ramazân Efendi 963/1555 yılında ölünce onun yerine Ali Paşa Zaviye'sine şeyh olmuş, 980/1572-73 yılında İstanbul'da ölmüştür (Kaplan, 2014a).

Bir diğer şair ise Cevherî İbn-i Yemîn'dir. Ölüm tarihi ihtilaflı olan şair; Hasan Çelebi, Riyâzî ve Şemseddin Sâmî'ye göre 990/1582, Fâ'izî, Bursalı Mehmed Tahir ve M. Nâil Tuman'a göreyse 999/1590 yılında ölmüştür. M. Nâil Tuman, Hasan Çelebi ve Şemseddin Sâmî'nin verdikleri ölüm tarihinin yanlış olduğunu belirtir (Kaplan, 2014b).

16. yüzyılda yaşamış Cevherî malhaslı bir başka şair de Ahdî'nin Gülşen-i Şu'arâ adlı tezkiresinde bilgi verdiği Bağdatlı Cevherî'dir. Genç yaşta vefat ettiği bilinen şairin doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir (Solmaz, 2014).

Şairler hakkındaki bu bilgilerden yola çıkıldığında başta doğum ve ölüm tarihleri bilinen Mınık Alî Cevherî Efendi ve yine ölüm tarihleri bilinen Cevherî Sarhoş Bâlî Efendi ile Cevherî İbn-i Yemîn'in Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ'nın yazarı olmaları mümkün değildir. Aynı yüzyılda yaşamış ancak doğum ve ölüm tarihlerini bilemediğimiz Bağdatlı Cevherî'nin ise mezkûr eserin yazarı olması ihtimali uzak olmamakla birlikte şimdilik kesin bir sonuca varmak mümkün gözükmemektedir.

Şair, eserinin çeşitli bölümlerinde mahlasını toplamda 7 yerde zikretmektedir:

Tapuñdur çünki her eşyâya maksûd

Çapuñdan Cevherî'yi kılma merdûd (2b/3)

Du'â güyuñ ki şâhâ Cevherî'dür

Günehkâr ümmetüñ ol da biridür (5b/3)

Olam bir nazm deryâsına ğavvâş

Kim ânuñ kıatresidür Cevherî hâş (11a/8)

Gel imdi Cevherî 'ummâna 'azm it

Dilerseñ dürr-i şâhı kâna 'azm it (12a/5)

Hudâyâ Cevherî'yi kılma maḥrûm

O şâhuñ şefkatinden dūr-ı ḥasret (42b/3)

Zekātuñdan unutma Cevherî'yi

Çapuñda bir gedâdur yâ Muḥammed (58a/2)

Bu mücrim Cevherî'yi daḥı iy şâh

Muḥammed ümmetine eyle hemrâh (62a/9)

1.2. Muhtevası

Mevlit yazarları eserlerinde genellikle benzer konuları işlemişlerdir. Bunda daha çok sanatçıların siyer ve megazi kitapları gibi ortak kaynaklardan yararlanmış olmalarının büyük payı olduğu aşîkârdır. Genel hatlarıyla değerlendirildiğinde; mevlitler genellikle; tevhit, münacaat ve

naat ile başlamakta, kâinatın zuhur kaynağı olan nur-ı Muhammedî'den bahsedilerek Hz. Peygamber'in doğumuna geçilmekte, onun miracı ve diğer mucizelerinin anlatılmasının ardından vefatı konusuna yer verilmekte, en sonunda Resul-i Ekrem ve ashabı başta olmak üzere eseri yazan, okuyan ve dinleyenler için bir dua ile sona ermektedir (Aksoy, 2007: 325).

Cevherî'nin eserinin orijinal adı "*Kitābü Mevlūd-ı Sulṭānū'l-Enbiyā*"dır. Mevrit, bu isimle başlamakta ardından sırasıyla şu bölümler gelmektedir: *Der Tevhîd-i Hazret-i Hak*, *Der Na't-ı Seyyidi'l-Mürselîn*, *Münâcât*, *Der Vahdaniyyet-i Hudâ*, *Maṭlâ'-ı Dâsitân*, *Şıfat-ı Medh*, *Medh-i Sulṭân-ı Bâyezîd*, *Âgâz-ı Dâsitân*, *Sebeb-i Nazm-ı Kitâb*, *Evşâf-ı Âdem-i Şafiy*, *Münâcât-ı Âdem*, *Sefer-i 'Abdullâh*, *Vefât-ı 'Abdullâh*, *Evşâf-ı Mevlūd*, *Der Zuhûr-ı Nebî*, *Mu'cizât-ı Resûl*, *Münâcât-ı Kerden-i Şeybe*, *Şıfat-ı Arûs*, *Medh-i Resûl*, *Evşâf-ı Mi'râc*, *Maḳâm-ı Üns*, *Mu'cizât-ı Resûl*, *Ḳasîde*, *Pendnâme*, *Hâtîmet-i Kitâb*.

Bu bölümlerin içerik özellikleri kısaca şu şekilde ifade edilebilir.

Kitābu Mevlūd-ı Sulṭānū'l-Enbiyā: Başlangıç mahiyetindeki bu bölümde Allah'ın kâinatı yoktan var etmesi, insanoğlunu da kendisine ibadet etmesi için yarattığı, nur-ı Muhammedî'yi yaratması ve bu nurdan bütün insanlık, nimet ve ihsanların yaratıldığından bahsedilir.

Der Tevhîd-i Hazret-i Hak: Şair bölümün başında kendisinin aciz ve günahkâr bir kul olduğunu belirtip bütün kusurlarına rağmen Cenab-ı Allah'ın degâhından ayrı düşmeme dileğini dile getirerek konuya giriş yapar. Bunların ardından feleklerin ancak Allah'ın emriyle devrettiği, bütün insan ve meleklerin Allah'ı tespih ettiğinden bahsedilir.

Der Na't-ı Seyyidi'l-Mürselîn: Bu bölümde de Hz. Peygamber övülür. Bütün kâinatın yaratılış sebebinin o olduğu, enbiya ve evliyanın serveri olduğu anlatılırken "El Fakru Fahri" (Fakr benim övücumdür.) kutsi hadisi hatırlatılır. Onun bir gün olsa bile nefesine rahat vermediği, mahşerde bütün enbiya ve evliyanın onun sancağı altında toplanacağı vurgulanır. Devamında dört halife öne çıkan vasıfları anlatılarak övülür.

Münâcât: Allah'ın bu âlemin yaratıcısı olduğu gibi cümle mahlûkun rızık vereni olduğu başta ifade edilir. Devamında "kün" lafzı ile âlemi yarattığı anlatılarak Allah'ın vahdaniyet sıfatının anlatıldığı "*Der Vahdaniyyet-i Hudâ*" başlıklı bölüme geçilir.

Der Vahdaniyyet-i Hudâ: Bu bölümde şair Allah'tan onu layıkıyla övebilmesi için kendisine lütfeyleyip rehber olmasını istemektedir. Kulların daima günah işlediği ancak ne denli kul günah işlese de Allah'ın rahmetinin üstün geleceği hatırlatılmaktadır.

Maṭlâ'-ı Dâsitân: İnsanların bu dünyaya nice ümitlerle geldikleri ve sonuçta aldanıp her şeyden mahrum kaldıkları hatırlatılarak dünyaya aldanıp ona kul olmamak gerektiği hatırlatılır.

Şıfat-ı Medh: Bu bölümden sonra Sultan II. Bayezid'in övgüsüne geçilmektedir. Bu bölüm bir anlamda geçiş mahiyetinde bir bölümdür.

Medh-i Sulṭân-ı Bâyezîd: Dönemin padişahı Sultan II. Bayezid övülmektedir. II. Bayezid zamanın Süleyman'ı olması, insanlar ve cinler içinde hükmünün yürümesi, yedi iklimte sultan olması ve düşmanına korku salması gibi niteliklerle anlatılır. Şaire göre onun sultan olmasıyla Rum diyarında acı ve keder kalmamıştır.

Âgâz-ı Dâsitân: Bu bölümde de Sultan II. Bayezid'in övgüsüne devam edilmektedir. Onun padişah olmasıyla cihan cennet gibi süslenmiş, güller ile dolmuştur.

Sebeb-i Nazm-ı Kitâb: Bu bölümde şair eserini niçin kaleme aldığını anlatmaktadır.

Evşâf-ı Âdem-i Şafiy: Bölümün başında Allah'ın gizli bir hazineyi zahir eylemek için kâinatı yoktan var etmesi anlatılır. Allah, o hazinenin cevherinden Hz. Âdem'i yaratmış, kara toprağa can verip yürütmüştür. Yine bu bölümde nur-ı Muhammedî'den bahsedilir. Allah tarafından bu nurun ne olduğunun Hz. Âdem'e bildirilmesi anlatılır.

Münâcât-ı Âdem: Hz. Havva'nın alnında bir nurun zuhur etmesi, daha sonra bu nurun silsile olarak Hz. Şis (Şit)'in alnında sonrasında ise Hz. Abdullah'ın ve birkaç zaman sonra da Hz. Âmine'nin alnında belirmesi anlatılır.

Sefer-i 'Abdullâh: Hz. Muhammed'in doğumunun alametlerinin görülmesi üzerine Hz. Şeybe'nin oğlu Hz. Abdullah'ı yanına çağırarak durumdan haberdar etmesi ve doğum hazırlıkları için Medine'ye gitmesini istemesi ve bunun üzerine Hz. Abdullah'ın kabilesinden bazı kişileri yanına alarak Medine'ye gitmesi anlatılır.

Vefât-ı 'Abdullâh: Hz. Abdullah'ın Medine'de vefatı anlatılır.

Evsâf-ı Mevlûd: Hz. Peygamberin doğum gününde Hz. Âmine ve Hz. Şeybe'nin şahit olduğu harikulade olaylar anlatılır.

Der Zuhûr-ı Nebî: Hz. Muhammed'in dünyaya gelişi esnasında melek ve hurilerin Hz. Âmine'ye yardımcı olmaları, Hz. Muhammed'in doğumuyla etrafı cennet kokularının sarması ve Mekke şehrinin nurla dolması, yeryüzündeki bütün varlıkların hatta cinlerin üç gün üç gece Hz. Muhammed'i ziyaret etmeleri anlatılır.

Mu'cizât-ı Resûl: Hz. Peygamberin doğumuyla çok alametler görüldüğü belirtilerek Kısra Sarayı'nda sütunların yıkılması, ateşe tapanların ateşlerinin sönmesi, Mekke'de putların yere düşmesi bunu gören keşişlerin Mekke'den kaçıp gitmeleri, Mekke şehrinin nurla dolması, yer ve göğün meleklerle dolması, taş ve toprak başta olmak üzere ağaçlardaki yapraklara varıncaya kadar tüm canlıların onu tespih ve zikretmeleri anlatılır.

Münâcât-ı Kerden-i Şeybe: Bölüm, Hz. Muhammed'in doğumuyla birtakım olağanüstü olaylara şahit olan Hz. Şeybe'nin Allah'a olan münacatı ile başlamaktadır. Yine bu bölümde Hz. Peygamberin dünyaya gelişi, kendisine Muhammed isminin verilmesi, Hz. Şeybe'nin ehl-i beytinin Hz. Muhammed'i ziyaretleri ve Hz. Âmine'nin yaşadıklarını onlara anlatması gibi konular anlatılmaktadır.

Şîfat-ı Arûs: Bu bölümde Hz. Muhammed'in dünyaya gelişini kutlamak amacıyla yedi gün yedi gece düğün yapılması ve düğünde yaşananlar anlatılır.

Medh-i Resûl: Bu bölümde Arap kâmillerinin Resulullah'ı nasıl övdüklerinden bahsedilmektedir. Onun son peygamber olduğu, nübüvvetin onunla son bulduğu, Allah'ın ona "habibim" diyerek hitap ettiği, bu lütfun âlemde başka bir kimseye verilmediği, ona hakiki ümmet olanların makamının cennet olacağı ve mahşerde bütün evliya ve enbiyaya onun şefkat göstereceği, onun fermanı ile hareket etmeyenlerin her iki dünyada rahmetten mahrum kalacağı ifade edilir.

Evşâf-ı Mî'râc: Bu bölümde Mirac olayı anlatılır.

Maķâm-ı Ūns: Hz. Muhammed'in yanında görevlendirilen Refref adlı bir melek "Makam-ı Sidre" ya da diğer ismiyle "Sidre-i Müntehâya" yolculuğu anlatılmaktadır. Bölümün ilerleyen kısımlarında Hz. Peygamber'in Miraç yolculuğundan dönmesi, Ebu Cehil'in inkârı gibi konular anlatılmaktadır.

Mu'cizât-ı Resûl: Şiirine övgü ile başladığını belirten şair yine övgüyle bitirmek isteğinde olduğunu dile getirmektedir. Bu kısım bir anlamda "Kasîde" bölümüne geçiş mahiyetinde olan beş beyitlik kısa bir bölümdür.

Kasîde: Bu bölümde "yâ Muhammed" redifli peygamber efendimizin övüldüğü 24 beyitlik bir kaside yer almaktadır.

Pendnâme: Başlığından da anlaşılacağı üzere öğüt içerikli bir kısımdır. Burada okuyucuya dünyaya aldanmaması hususunda öğütler verilmektedir.

Ḥātimet-i Kitāb: Bu bölüm de bitiş kısmıdır. Bu kısımda yazar eserini ne zaman yazmış olduğunu bildirir ve yazana okuyana dinleyene dua edilerek eser bitirilir.

1.3. Yazıldığı Tarih

Eserin yazılış tarihi için son varakta (61b) şair tarih vermiştir:

Yine rāvī dilinden cān söz açdı

İşit tārīḥ hicretten ne geçdi (61b/12)

Sekiz yüz dahı toḳsan biş yılıydı

Mübārek māḥ mevlūd evveliydi (61b/13)

Bu vaşfuñ nazmına itdüm bidāyet

Recep ayıdı kim buldı nihāyet (62a/1)

Şairin yukarıdaki beyitlerde verdiği bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla Cevherî, eserini yazmaya Hicri 895 yılının Safer ayında başlamış ve Recep ayında tamamlamıştır. Eserin tamamlanma tarihi Miladi olarak 1490 (Mayıs/Haziran) tarihine denk gelmektedir.

1.4. Vezni

Mevlit türü eserlerde hâkim vezin fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün'dür. Remel bahrinin bu müseddes kalıbı Türk edebiyatında en çok kullanılan kalıplardandır. Aruzun bu vezninin kısa oluşu, halk şiirimizin 11'li hece ölçüsüne olan yakınlığı ve Türkçeye uyarlanışının kolay oluşu sebebiyle birçok mesnevi şairi tarafından tercih edildiği söylenebilir. Bununla birlikte az sayıda da olsa farklı vezinde yazılmış mevlit metinlerine de rastlanmaktadır. Bunlar arasında Nahîfî'nin mevlidi; müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün, Şâhidî'nin mevlidi mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün, Abdî ve Mehmed Şemseddin'in mevlitleri fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün vezni ile yazılmış olmakla farklılık gösteren örnekler arasındadır (Eroğlu, 2010: 13). Cevherî ise mevlidini mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün kalıbıyla yazmıştır ve bu bağlamda eser kullanılan aruz ölçüsü yönünden farklılık gösteren mevlitler arasında zikredilebilir.

Eser boyunca çok sayıda beyitte imale görölse de şairin dönem itibariyle aruz veznini şiire uygulamakta başarılı olduğu söylenebilir. Eserde imaleler genellikle aruz vezni gereği yapılan uzatmalardan kaynaklanmaktadır. Aruz kusurlarının görülmesi sadece mevlitler için geçerli olmayıp dönemin birçok eseri için de söz konusudur. Bu durum şairlerin ustalığının azlığı kadar aruzun o devirlerde Türk diliyle henüz tam manasıyla kaynaşmamasından ileri gelmektedir (Timurtaş, 2013: 92). Bununla birlikte bir anlamda halk tipi mesneviler olan mevlitlerde şairlerin aruz kullanımında genellikle vasat bir durum sergiledikleri söylenebilir. İmâle ve zihâf gibi aruz kusurlarına birçok mevlit metninde rastlanmak mümkündür. Bunda mevlit şairlerinin mevlit yazarken sanat göstermekten ziyade yaptıkları işi bir hayır vesilesi olarak görmelerinin etkisi olmuştur. Bu durum şekli muhtevanın gerisinde bırakmış ve aruz kusurlarının varlığını artırmıştır (Eroğlu, 2010: 131). Ancak bu tür kusurların Türk dilinde yaşanan değişim ve gelişmelere ve şairlerimizin zamanla vezin kullanımında ustalaşmalarına paralel olarak en aza indiğini de ayrıca belirtmek gerekir.

1.5. Beyit Sayısı

Mevlūd-ı Sultānū'l-Enbiyā'nın sonunda metnin kaç beyitten ibaret olduğuna dair herhangi bir bilgi verilmemiştir. Tespitlerimize göre eserde beyit sayısı 1547'dir. Eserin 2a ve 2b, 9a, 9b numaralı sayfalarında sayfa alt kenarına tamir amacıyla yapıştırılan kâğıt bant sayfa sonundaki beyitleri kapatmaktadır. Toplam beyit sayısı hesaplanırken bu beyitler de toplam sayıya dâhil edilmiştir. Türk edebiyatında yazılan mevlitleri beyit sayıları bakımından değerlendirdiğimizde

uzunluklarına göre “kısa mevlitler”, “orta mevlitler” ve uzun mevlitler olarak üç grupta toplamak mümkündür. Beyit sayısı 500’e kadar olanları “kısa mevlitler”, 500-1000 beyit arasında olanları “orta uzunlukta mevlitler” daha hacimli olanları da kabaca “uzun mevlitler” olarak değerlendirmek mümkündür (Köksal, 2011: 26). Dolayısıyla Cevherî'nin mevlidi beyit sayısı göz önüne alındığında uzun mevlitler grubunda yer almaktadır.

Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ'da hemen her bölümde tekrar eden beyitler bulunmaktadır. Kimi zaman bölüm içinde kimi zaman da bölüm sonlarında tekrar edilen bu beyitler bilinen mevlitlerdekinden farklıdır. Genel olarak mevlitlerde hemen her faslın bitiminde, içinde Hz. Peygamber'e salâtın da bulunduğu tekrar beyitleri yer almaktadır. Bu beyitler *Vesiletü'n-Necât*'ta, “Haşre dek ger denilirse bu kelâm / Niçe haşrola bu olmaya tamâm”; “Ger dilersiz bulasız oddan necât/ Aşk ile derd ile eydin es-salât”; Şemseddin Sivasî'nin mevlidinde ise; “Olmak istersen Habib'e aşinâ / Ver salâtı bul onunla rüşenâ” şeklindedir (Aksoy, 2007: 325-326). Bu yönüyle de değerlendirildiğinde Cevherî'nin mevlidi farklılaşmaktadır:

Eger dirseñ bu esrâr ola takrîr

Kıyâmet ola bu olmaya tahrîr

Bu nazm içre o sultân olıcağ yâd

Kılasın ümmetiyseñ rûhını şâd

1.6. Yazılış Sebebi

Cevherî, “*Sebeb-i Nazm-ı Kitâb*” başlıklı bölümde eserini kaleme alma nedenini ifade etmiştir. Rebiü'l-evvel ayının 14. gecesinde İstanbul'da bir camide mevlit dinlemeye giden şair okunan mevlitten derinden etkilenir ve o anda birtakım hâetlere girer. Aklına işlediği günahları gelen şair utanır ve sıkılır. Hepsine tövbe eder ve içindeki dünya sevgisi bir anda biter ve bu kara bahtını değiştirmek, ömrü zevale ermeden ve gaddar felek elinde mahvolmadan önce âlemde iftihar edeceği bir eser bırakmak ister.

Meger şehrinde İstanbul'ıñ ol şeb

Yiñi câmi' de şem' olmuşdı kevkeb

Rebi'ül evvelüñ on dördüyidi

Kamer tomarı mihri dürdüyidi

Halâyık câmi'e cem' olmuşıdı

Şanasın anda ay şem' olmuşıdı

Kemîne dahı ol meclisdeyidüm

Velî hayretde gey dembesteyidüm

Okındı anda mevlûd-ı Muḥammed

Şefî'-i yevm-i maḥşer ya'ni Aḥmed

Şu resme eyledi gönlüme te'sîr
Ki bulmadum oturup tıracak yir

Hemân anda irişdi baña hâlet
Ne hâlet şöyle kim virdi hacâlet

Günâhum yâd idüp yandum yakıldum
Revân mecmu'ısına tevbe kıldum

Cihân sevdâlıları çıkdı gözümden
Kurudı yaşlarum nâr-ı sūzumdan

Tağıtdum zülf-i dilber gibi rahtı
Ağardaydum diyü bu kâra bahtı (10b/2-12)
(...)

Beni mahv itmedin bu çarh-ı ğaddâr
Diledüm ki koyam 'âlemde âşâr (11a/6)

Yine bu bölümde şairin eserini yazmaya başlamadan önce gönlünden geçenin diğer mevlitlerde anlatılmamış olan şeylerden bahsetmek, bir anlamda özgün bir eser ortaya koymak olduğunu görmekteyiz. Ancak bunun mümkün olmadığını yine şairin kendisi dile getirmektedir:

Velî bu geçdi gönlümden ki iy yâr
Ne söyleyem 'aceb k'olmaya tekrâr (11a/9)

Ki hîç söylenmedük söz kalmamışdur
Anı râvî rivâyet kılmamışdur (11a/10)

Ana kaynakları değişmeyen mevlit türü eserlerde anlatılan konular çok farklılıklar göstermemektedir. Zira bu durumun, dönemin bir şairi tarafından dile getirilmiş olması önem arz etmektedir.

1.7. Nüshası

Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ'nın şimdilik elimizdeki tek yazma nüshası Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil YzA 4979 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. Katalog kaydında eser adı "Mevlid" olarak geçmektedir. Milli Kütüphane Yazma Eserler Kataloğu'nda yer alan bilgilere göre eserin diğer özellikleri hakkında şu bilgiler verilebilir:

Yazma eser, 206x145 - 165x100 mm ölçülerinde olup 62 yapraktır. Her sayfasında 13 satır bulunan eser abadî kâğıda harekeli nesih hatla yazılmıştır. Yazma eser şirazesi dağınık, kapaklar yıpranmış desenli kâğıt kaplı, harap hâlde, mukavva bir cilt içerisinde. Yapraklar rutubet lekeli (www.yazmalar.gov.tr, 2020).

Bu bilgilere ek olarak burada bahsedilmesi gerek bazı durumlar da mevcuttur. Kimi sayfaların alt kenarında tamir maksadıyla sayfalara yapıştırılan kâğıtlar 2a, 2b, 9a, 9b varaklarında

sayfa sonunda yer alan beyitlerin üzerini kapatmış olduğundan bu beyitler okunamamaktadır. Bu sayfalarda ve tekrar beyitlerinin olduğu sayfalarda satır sayısı 12'dir. Metinde okunamayan yerler üzerine kâğıt yapıştırılmış olan bu beyitler ya da çeşitli varaklardaki yırtıklara denk gelen kısımlardır. Ayrıca 62a sayfasında satır sayısı 10'dur.

Başı: Kitābu Mevlûd-ı Sultānū'l-Enbiyā

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

Biḥamdi'llāh ol Ḥallaḡ u dānā

Ḥakīm u 'ālim ü ḥayy u tuvānā

Sonu: Anı yavuz kuluñdur kılma maḥrūm

Neyise ḥālī sen şultāna ma'lūm

Ayrıca, eldeki bu tek nüshanın müellif hattı olmadığı söylenebilir. Eserde müellife atfedilemeyecek birtakım yazım hatalarının olması ve nüshanın dil ve imlâsının kimi zaman müellifin yaşadığı dönemin dil ve imlâ hususiyetlerinden uzaklaşması buna gerekçe olarak gösterilebilir.

2. Mevlûd-ı Sultānū'l-Enbiyâ'nın İmla ve Dil Özellikleri

Üzerinde çalıştığımız *Mevlûd-ı Sultānū'l-Enbiyâ* adlı eser, ait olduğu dönemin imlâ, ses ve şekil özelliklerini iyi bir şekilde yansıtmaktadır. Bilindiği üzere bugüne kadar Eski Anadolu Türkçesi dönemiyle ilgili çok sayıda çalışma yapılmış, bu dönemde kaleme alınmış pek çok eser dil özellikleri bakımından ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu çalışmada daha çok üzerinde çalıştığımız eserde öne çıkan belli başlı dil özellikleri üzerinde durulmuştur.

2.1. Ünlülerin Yazılışı

Metnimizde ünlüler hem üstün, esre, ötre gibi hareketlerle hem de Arap alfabesinde ünlü sesleri karşılayan elif (ا), vav (و), ye (ي) harfleri ile gösterilmiştir. Eserde ünlülerin yazımıyla ilgili genel durum şöyle açıklanabilir:

1. Ön sesteki a ünlüsü genellikle üstünlü elif (أ) ile yazılırken az sayıda kelimede medli elif (إ) ve dikine üstünlü elif (ا) kullanılmıştır: *ayağ* (أَيْعَ) 2b/4, *altında* (أَلْتِنْدَه) 2b/4, *atasın* (أَتَاسِين) 21a/10; *ay* (أَي) 10b/5, *anuñla* (أَنُكْلَه) 10b/13, *anı* (أَنِي) 5b/5; *anı* (أَنِي) 14a/10.

İç seslerde a ünlüsü üstün (أَ) ile gösterilmiş ya da elifle (ا) yazılmıştır: *kılan* (فِيلَان) 6b/3, *başladı* (بَشَلْدِي) 15a/1, *olmadı* (أَلْمَادِي) 8a/2, *atasın* (أَتَاسِين) 21a/10, *yarağ* (يَرَاغ) 18a/3. Son seslerde ise genellikle (ا, 4) ile yazılırken bazen elifle bazen de hareke (üstün) yazıldığı yerler de mevcuttur: *saña* (سَاغَه) 19a/6, *yanına* (يَانِينَه) 19a/4, *aña* (اَكَا) 25b/12, *ata* (اَتَا) 25b/12, *saña* (سَاغَا) 26a/12.

2. e ünlüsü ön seste üstünlü elif (إ) ile yazılmıştır: *eyleme* (أَيْلَمَه) 2a/12, *eline* (أَلِينَه) 32a/1, *eydem* (أَيْدَم) 33a/13. İç seslerde e ünlüsü genellikle hareke ile gösterilmekle birlikte vezin zaruretiyle zaman zaman elifle de yazıldığı görülmektedir: *idesin* (اِدَاسِين) 15a/4, *diyelüm* (دِيَالُم) 20a/3. e ünlüsü son seste güzel he (ه, 4) ile yazılırken hareke ile yazıldığı durumlar da söz konusudur: *sözine* (سُزِينَه) 27b/10, *birle* (بِرْلَه) 31a/4, *yine* (يِينَه) 33a/13.

3. ı, i ünlüsü ön seste elif-ye (ي, ا) ya da esreli elifle (إ) yazılmıştır: *işi* (إِشِي) 6b/11, *İzn* (إِذْن) 6a/13. İç seste ise ye (ي) ile ya da esre (ه) ile gösterilmiştir: *sezindüm* (سُزِينْدُم) 2b/9, *birisi* (بِرِينِسِي) 5a/7, *çoğıcak* (طُغُجُكْ) 5a/4, *yolında* (يُولْنْدَه) 4b/10.

Son seste ise genellikle esreli ye (ی) ile gösterilmiş, ancak kimi zaman sadece da esre (و) ile gösterilmiştir: *verildi* (وَرِلْدِي) 32b/8, *şardı* (صَرْدِي) 32b/13, *bakardı* (بَقَرْدِي) 32b/2; *şanıydı* (شَانِيْدِي) 17a/7, *eglendi* (اَكْلَنْدِي) 32b/2, *şandı* (صَنْدِي) 36b/6.

4. o, ö, u, ü ünlülerinin yazımı için ön seste ötreli elif (أ), elif-vav (او) ve ötre (ؤ) ya da vav (و) kullanılmıştır: *olsa* (أُولْسَه) 3a/10, *yol* (يُول) 3a/4, *kuru* (قُرُو) 6a/12, *toprak* (طُپْرَق) 6a/12. İç seste u ve ü ünlüsü ya hareke ile gösterilmiş ya da vav ile yazılmıştır: *okundu* (أَوْقُنْدِي) 10b/7, *olursa* (أُولْرُسَه) 12a/2, *bulur* (بُولُرْ) 6b/5, *anun* (أَنُونْ) 17a/6. Son seste u ve ü ünlüsü vav (و) ile yazılmaktadır: *kuru* (قُرُو) 2a/10, *diyü* (دِيْيُو) 36a/2, *ayru* (أَيْرُو) 13a/11.

2.2. Ünsüzlerin Yazılışı

Arap yazısında p, ç, g ve ñ seslerini karşılayan özel işaretlerin bulunmaması nedeniyle bu sesler genellikle ب, ج, ك ve گ ile karşılanmıştır. Bu genel durumla birlikte yer yer Uygur ya da Fars imlasının etkisiyle ç sesini karşılamak üzere چ; p'yi karşılamak için de پ harfi kullanılmıştır. Aynı durum d ünsüzü ile ince ve kalın sıradan sözlerde yer alan t, t̃, s, ş ünsüzlerinde de görülür (Korkmaz, 2017: 63). Bu ünsüzlerin metnimizdeki durumlarıyla ilgili şunlar söylenebilir:

1. Metnimizde c, ç ayrımı yapılmış olmakla birlikte özellikle ç ünsüzlü kelimelerin yazılışında düzensizlik görülür. Zeynep Korkmaz (1995: 499), Arap alfabesinin Türkçenin ses yapısını karşılamada yetersiz kalmasına bağlı olarak özellikle Batı Türkçesinin ilk dönem eserlerinde, içinde ç ünsüzü bulunan kelimelerde bu ünsüzün cim (ج) ile karşılandığını, her ne kadar sonraki dönem eserlerinde ç sesi için çim (چ) işareti kullanılmaya başlanmışsa da yazmalarda bu durumun farklı sebeplerden dolayı ikili yazılışlar hâlinde kullanılageldiğini belirtmektedir.

Metnimizde ç ünsüzü ön seste düzenli olarak çim (چ) ile yazılmıştır: *çıkma* (چِخْمَايه) 7b/6, *çok* (چُوقْ) 10a/2, 13b/1, 14a/4, *çekermiş* (چِکْرَمِش) 19b/6, *çalkanup* (چَالْقَانُوب) 27b/3.

ç ünsüzü iç seste ve son seste düzensiz olarak (ج) veya (چ) karşılanmıştır. Bir başka ifade ile kimi zaman cim kimi zaman ise çim ile yazılmıştır: *geçdi* (گِجْدِي) 21b/7, *açdılar* (أَجْدِيلَر) 20b/2, *açup* (اچْرَه) 20b/3; *içre* (اچْرَه) 20b/3; *üç* (أُوجْ) 23a/2, 23a/4, 28a/13, 28b/1, *güç* (گُوجْ) 48a/13, *birkaç* 32b/3, *birkaç* (بِرْقَچْ) 36b/8.

2. η ünsüzü eserde kef (ك) harfi ile yazılmıştır. Bu ünsüzün metnimizde bazı kelime köklerinde varlığı görülmekle birlikte bazı isim ve fiil çekim eklerin yazımında da kullanıldığı görülmektedir: *yaluñuz* (يَالُونْز) 25a/12, *göñül* (گُونْ) 26a/4; *bunuñ* (بُونْ) 26a/1, *dirseñ* (دِرْسَكْ) 26a/5, *elüñüzle* (أَلُونْزِلَه) 59b/6.

Bu ünsüz birkaç örnekte üç noktalı kef (ك) ile yazılmıştır: *bezmüñi* (بِزْمُونْ) 8a/8, *sözünile* (سُونْ) 12b/9.

3. Metinde bu k ve g ünsüzlerin yazımında herhangi bir ayrıma gidilmemiş, her iki ünsüz kef (ك) ile yazılmıştır: *kimesne* (كِمِسْنَه) 8b/9, *kendüye* (كَنْدُونْ) 17b/6, *geldi* (گَلْدِي) 16b/9, *gördi* 18a/12.

4. Metnimizde p ünsüzü; p (پ) ve b (ب) harfleriyle yazılmış olmakla birlikte p ünsüzünün kullanımı ile ilgili şunlar söylenebilir: Metnimizde ön seste p ünsüzünün kullanımını örneklendiren Türkçe kelime geçmediğinden bu ünsüzün Türkçe kelimelerde kelime başındaki durumu için bir şey söylemek mümkün değildir. Ancak Arapça ve Farsça alıntı kelimelerde kelime başında p ünsüzü düzenli olarak (پ) harfi ile yazılmıştır: *pervâz* (پَرْوَازْ) 2a/2, *per* (پَرْ) 2a/3, *palâs* (پَالَسْ) 3a/2, *7a/12*. Kelime içinde de düzenli olarak /p/ ünsüzünün yazımında p (پ) kullanılmıştır: *kapuñ* (كَپُونْ) 57a/6, *kapuñ* 57a/6. Kelime sonunda ise p ünsüzünün yazımında b (ب) kullanılmıştır: *hep* (هَبْ) 56a/8, *sebeb* (سَبَبْ) 61b/1, *Recep* (رَجَبْ) 62a/1, *kitâb* (كِتَابْ) 62a/1.

Ayrıca zarf-fiil eki -up/-üp metnimizde düzenli olarak her zaman b (ب) ile yazılmıştır: *varup* (وَارُوبْ) 16a/4, *bakup* (بَاقُوبْ) 17b/8, *işidüp* (اِشِيدُوبْ) 23a/7, *dönüp* (دُونُوبْ) 23a/10.

5. Metnimizde s ünsüzü kalın ünlülü bazı Türkçe kelimelerde ön seste düzenli bir şekilde sat (ص) ile yazılırken “saña ve sakla” kelimeleri sin (س) ile yazılmıştır: (سَا) saña 12b/1, 13a/1, 15b/7, 36b/1. (سَاكَلَا) sakla 13a/12, 29b/10.

İnce ünlülü Türkçe kelimelerde düzenli olarak ön ve iç seste sin (س) harfiyle yazılmıştır: (سَوِيْنَه) sevine 36b/4, (سَسَن) ses 37a/13, (سَجْمَزَم) seçmezem 49a/4.

2.3. Aynı Kelimelerin Farklı Biçimlerde Yazılışı

Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserlerinde kimi zaman Türkçe bir kelime her iki nüshada da belli bir kurala bağlı olmaksızın değişik biçimlerde yazılabilmektedir. Hatta aynı dizide ya da varakta değişik biçimlerde yazılmış kelimeler görülebilmektedir (Dilçin, 2016: 52).

(قَرَا) kara 2a-8	(قَرَى) kara 2a-9
(طُپْرَاق) toprak 2a-9	(طُپْرَق) toprak 2a-10
(گَارَك) gerek 5b-13	(گَرَك) gerek 5b-13
(وَار) var 12b/8	(وَر) var 13a/11
(گِجَه) gice 8a/3	(گِجَه) gice 18b/4

2.4. Bitişik Yazılan Kelime ve Ekler

Metnimizde bazı kelime ve eklerin belli bir kurala bağlı olmadan kimi yerlerde bitişik yazıldıkları görülmektedir: (اَلْدَمْدَه) ol demde 46a/2, (اَلْدَم) ol dem 46b/11, (اَو دَمَكِم) o dem kim 15a/10, (قَلْدِيَكِم) kaldı kim 17b/3, (قُدُومِيْلَه) kudüm ile 17b/3.

2.5. Şeddenin Kullanılışı

Şedde Arapçaya özgü bir işaret olmakla birlikte kimi Türkçe kelimelerde de kullanıldığı görülmektedir. Metnimizde bu türde kullanım tek örnekte görülmektedir: (قُولْتَرَى) kulları 19b/11.

3. Ses Bilgisi Özellikleri

3.1. Ünlü Uyumları

Türkçenin hemen her döneminde olduğu gibi bazı istisnalar dışında kalınlık incelik uyumu tamdır. Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi'nde kalınlık incelik uyumuna tabi olup günümüz Türkçesinde uyum dışı kullanılan eklerden biri olan +ki aitlik eki metnimizde *alnuñdağı* 13a/9, *alnuñdağı* 35b/1 örneklerinde görüldüğü üzere ünlü uyumuna girerek kalın ünlülü kullanılırken aynı ekin *kelisâlardaki* 33b/7 ve *şamarlarındaki* 54a/13 örneklerinde olduğu gibi uyumu bozduğu görülmektedir.

Düzlük Yuvarlaklık açısından bakıldığında metnimiz, diğer dönem eserlerinde de görüldüğü üzere kelime kök ve gövdelerinde, ekler ve yardımcı seslerde düzlük-yuvarlaklık uyumu karışıklık arz etmektedir. Eski Türkçeden itibaren düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan, düz veya yuvarlak şekilleri kalıplaşmış kelimeler metnimizde de görülmektedir: (E.T. yalıñuz>) *yalıñuz* 25a/12, (E.T. yılduz >) *yılduz* < 45a/8, (E.T. altun>) *altun* 45a/7, (E.T. yinçü>) *incü* 30a/9, (E.T. kentü>) *kendü* 49a/12, (E.T. kirü>) *girü* 39a/3.

Ayrıca; *kapu* 35a/11, *karşu* 47b/8, *kendüz* 49a/13, *eksük* 18b/8 gibi çeşitli ses olaylarına ve yapımlarına bağlı yuvarlaklaşmaların olduğu kelime örnekleri de görülmektedir.

Eski Anadolu Türkçesinin en dikkat çeken özelliklerinden biri de bu dönemde bazı eklerin yuvarlak ünlülü bazılarının ise düz ünlülü kullanımlarına bağlı olarak dudak uyumunda görülen uyumsuzluklardır. Metnimizde yuvarlak ünlülü kullanılan ekler şunlardır:

İlgi Hâli Ekleri {-uñ/-üñ; -nuñ/-nüñ}: *ceddinüñ eline* 37b/8, *yüzinüñ nûrı* 37b/13.

İyelik Ekleri {-um/-üm; -uñ/-üñ; -umuz/-ümüz; -uñuz/-üñüz}: *dilüm* 30a/ 3, *cānımız* 19b/10, *göñlüñüzden* 26b/12.

Sıfat Yapma Ekleri: {-lu/-lü; -suz/-süz}: *kanlu* 20b/10, *şühesüz* 6b/5.

Bildirme Eki {-dur/-dür}: *enbîyâdandır* 39b/7, *serveridür* 39a/1.

Geniş Zaman Eki {-ur/-ür}: *bilür 22a/4, kalur 33a/4*.

Görülen Geçmiş Zaman Tekil ve Çoğul I. Kişi ve II. Tekil Kişi Ekleri {-dum /-düm; -duk/-dük; -duñ /-düñ}: *virdüm 19b/1, irdüñ 37b/7, kesdük 40a/8*.

Olumsuz Geniş Zaman, İstek Kipi, Şart Kipi ve Cevher Fiili Çoğul I. Kişi Ekleri {-uz /-üz; -vuz/-vüz}: *inanmazuz 54a/6, kılavuz 12a/4, olavuz 35a/5; döksevüz 19b/9, bendeyüz 35a/2, neyüz 35a/2*.

Dilek Kipi I. Çoğul Kişi Eki {-alum /-elüm}: *ıtatum 3b/8, kıyalum 14b/9, diyelüm 10a/8, girelüm 12a/3*.

Emir 3. Tekil Kişi Eki {-sun, -sün}: *ağlasun 8b/6, olsun 9a/1, kılsun 9a/2, bilsün 18a/7, itsün 23a/1*. Metnimizde çok sayıda örnekte ekin düz ünlülü kullanıldığı da görülür: *bilsin 2b/2, dokunsın 8b/4, dokınmasın 8b/5, olmasın 9a/13, 13a/ 2, 27b/6, irişsin 9a/11, bezensin 27a/4, tonansın 27a/4, dönsin 33a/2, itsin 51a/7, bulsın 57a/3, virsin 51b/3, kılsın 51b/3, görsin 51b/4*.

Yön Ekleri {-ru /-rü; -aru /-erü}: *içerü 37b/8, girü 39a/3*.

Sıfat Fiil Eki {-duk / -dük}: *şunduğın 31b/2, olduğın 35b/2, geldüğün 27b/9, söyledüğün 31b/1*. Ekin metnimizde bir örnekte düz ünlülü kullanıldığı görülür: *geldiğini 36b/9*.

Zarffiil Eki {-u / -ü; -up/-üp; -uban/-üben}: *diyü 10b/12, çeküp 40a/10, gelüben 39b/7*.

Fiilden İsim Yapma Eki {-uk /-ük}: Tek örneği bulunmaktadır: *kesük 8b/4*.

Ettirgenlik Ekleri {-dur/-dür; -ur/-ür; -gür-}: *bindürüp 47b/2, itdüren 54b/9, irişdürmiş 11a/1, emzürdiğüm 32b/7, irgürsin 60b/13*.

Metnimizde -dur /-dür ekinin tek örnekte düz ünlülü kullanıldığı görülmektedir: *bildirürsin 54a/8*.

Metnimizde düz ünlülü kullanılan ekler ise şunlardır:

Belirtme Hâli Eki {-ı / -i}: *bunı 44b/3, şuglunu 39b/8*.

İyelik 3. Tekil Kişi Eki {-ı /-i; -sı /-si}: *yüzine 44b/10, kıyusu 44b/4*.

Görülen Geçmiş Zaman 3. Tekil Kişi Eki {-dı/-di}: *oldılar 40b/1, okutdı 40b/3, gördi 45a/13*.

Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki {-mı/-miş}: *buyurmuş 61b/4, irişdürmüş 11a/1*.

Fiil Çekimlerinde 2. Tekil Kişi ve Bildirme Eki {-sın/-sin}: *görürsin 34b/12*.

Zarf-Fiil Ekleri {-ınca/-ince; -ıcağ / -icek}: *olınca 7b/1, bulınca 16b/5; toğıcağ 5a/4, olıcağ 16a/9, güliceğ 22a/10, göriceğ 57a/11*.

Gelecek Zaman Eki {-ısar/-iser}: *olısar 4a/3, dutısar 39b/7, güliser 22a/5, göriserler 39b/5*.

Soru Eki {-mı / -mi}: *yoğ mıdur 48b/8, bilür misin 34b/1*.

Addan Ad Yapma Eki {+ncı / +nci}: *üçünci 4b/11, dördünci 5a/2*.

Fiilden Fiil Yapma Ekleri {-ıl- / -il-; -ın- / -in-}: Bu ekler, Eski Anadolu Türkçesi döneminde bağlantı ünlüsü bakımından sürekli düz ünlülü kullanılır: *urıla 41b/9, urındı 4b/9, okındı 10b/7*.

Metnimizde birçok örnekte de ekin bağlantı ünlüsünün dudak uyumuna girdiği görülmektedir: *uruldu 32b/8, bölünmüş 45a/6, göründi 43b/10, bulundu 56a/10*.

3.2. e/i Tercihi

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde olduğu gibi metnimizde de bugün e söylenen sesler i şeklindedir. Günümüzde /e/ ile telaffuz edilen ancak metnimizde /i/ ile yazılmış kelimeler şunlardır: *bil “bel” 22b/5, yıl “yel” 49a/10, biş “beş” 61b/13, yidi “yedi” 8a/1, yir “yer” 37b/13*,

giç “geç” 56a/10, *di-* “de-” 13a/10, *ir-* “er-” 16a/5, *it-* “et-” 10a/1, *yi-* “ye-” 41a/10, *yit-* “yet-” 16b/3.

Metnimizde *besle-* 22a/11 fiilinde ise e tercih edilmiştir. Metnin genelinde dar ünlülü kullanılan “ir-” fiili bir yerde *er-* 62a/7 şeklinde “vir-” fiili de beş yerde *ver-* 19a/5, 27b/11, 32b/4, 32b/8, 37b/10 şeklinde geniş ünlülü kullanılmıştır. Bu kullanımların müstensihin yazımdaki tasavvuru olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

3.3. Ünlü Birleşmesi

Metnimizde yaygın görülen bir ses olayıdır ve bu ünlü birleşmeleri daha çok aruz zaruretiinden dolayı ortaya çıkan geçici birleşmelerdir. *n'iderler* 48b/1, *n'ola* 49a/7, *n'idem* 25a/1.

3.4. Ünlü Düşmesi

Metinde yaygın görülen ses olaylarından. Özellikle orta hece ünlüsünün düştüğü örnekler mevcuttur: *alnından* 16b/9, *gönlüñi* 22b/1, *boynu* 45a/5, *ayrılır* 39b/9, *üzre* 41a/2, *ağızından* 50a/9.

3.5. Ötümlüleşme

Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde sıkça görülen ön seste t- > d- değişimine bağlı ötümlüleşmeler metnimizde de dikkat çekmektedir. Kelime başında ünsüzlerin ötümlüleşmesi, Oğuzca'yı diğer Orta Türkçe şivelerinden ayıran en önemli özelliklerden biridir (Şahin, 2003: 43). Eski Türkçede kelime başında d ünsüzü yoktur. Başta bulunan t ünsüzü Eski Anadolu Türkçesi içinde bazı kelimelerde korunurken bir kısmında ise değişmeye uğramıştır (Karahana, 1994: 55).

Bu bağlamda metnimizde t->d- değişimiyle ilgili şu örnekler verilebilir: *dürlü* (33b/10, 38b/3, 48b/4, 50a/10), *degül* (4a/9, 9a/13, 33a/13, 43b/11, 45a/12), *depren-* (33a/7-8), *depret-* (9a/1, 31a/10), *daşlı* 25b/7, *dil* (25b/7), *di-* (26a/5), *dırnağı* (45a/12), *dört* 4b/1, 4b/2, 45a/12).

Metnimizde ön seste /t/ ünsüzünün korunduğu kelimeler de mevcuttur: *tuy-* 8a/6, *tağ* 46b/4, *tol-* 51a/3, *toğsan* 50b/12, *toğrı* 12a/4, *toy-* 41a/12, *tağıl-* 20a/6, 42b/8, 55b/6, 56a/8, *tonan-* 27a/4, *tuğ* 33a/7.

Bunlarla birlikte metnimizde bazı kalın ünlülü kelimelerin hem /t'/li hem de /d'/li biçimleri görülebilmektedir: *tut-* 56a/17 ~ *du-* 34b/5, *tur-* 52b/2 ~ *dur-* 37b/9, *tavar* 55b/5 ~ *davar* 55b/6, 55b/10.

Kelime başında dikkati çeken t- > d- değişimine bağlı ötümlüleşme örnekleri yanında metnimizde iç seste ve sonda çeşitli ötümlüleşmeler görülebilmektedir:

İç seste ötümlüleşmelere şunlar örnek verilebilir: *ağa* (<ağ-a) 45b/3), *ağar-* (<ağ-ar-) 58a/11.

Son seste ötümlüleşme örnekleri ise şunlardır: *bucağında* (<bucağ+ında) 29b/6, *kuyruğı* (<kuyruk+ı) 45a/13, *borcum* (<borç+um) 35b/9, *çoğınun* (<çok+ınun) dördünci (<dört+ünci) 37a/6, *göge* (<gök+e) 45b/3.

Metnimizde ulamaya bağlı ötümlüleşmeler de görülmektedir: *ağ inci* 43b/13, *çoğ _ olur* (58b/3).

3.6. Sızıcılışma

Metnimizde az sayıda örnekte iç seste -k->-h- ve -b->-v- değişimlerine bağlı sızıcılışma örnekleri görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde sık görülen k>h değişimini metnimizde tanımlayan az sayıda kelime mevcuttur: *dağı* (←tağı) 7a/11.

-b->-v- değişimi ise özellikle zamir kökenli -avuz/ -evüz şahıs eklerinin kullanıldığı çekimli fiil örneklerinde görülür. Bu değişim “biz” kişi zamirinin ekleşip -b->-v- değişimine uğramasıyla ortaya çıkmıştır: *alavuz* <ala+biz 40b/6, *görevüz* <göre+biz 40b/7.

4. Şekil Bilgisi Özellikleri

4.1. İsim Çekim Ekleri

İsim çekim eklerinin kullanımıyla ilgili olarak metnimizde öne çıkan belli başlı durumlar şöyle ifade edilebilir:

Metnimizde ilgi hâlinin eksiz örnekleri mevcuttur: *Gel imdi yine Âdem kıışşasına 15b/2, Didi kim oğlum oğlın göre geldüm 36b/9.*

Metnimizde kimi zaman anlam itibarıyla belirtme durumu açıkken ekin kullanılmadığı görülmektedir. Daha çok 1. ve 2. tekil ekli ifadelerde görülen bu tür kullanımların vezin zaruretiyle ortaya çıktığını (Timurtaş, 2013: 114) söylemek yanlış olmayacaktır: *Yine deryâ gibi gönlüm kıla hüş 16b/2, İlâhî baña lutfuñ eyle rehber 6b/7.*

Metnimizde ayrılma durumu eki -dan /-den olmakla birlikte -din şekli klişeleşmiş olarak *öñdin 4b/4* kelimesinde görülmektedir.

Ayrılma durumu ekinin, ayrılma-çıkma durumu dışında sebep anlamı kattığı kullanımlar mevcuttur: *Hacâletden yitürdi kendüzini 56a/13.*

Metnimizde vasıta durumu için “ile” edatı ve bu edatın zamanla ekleşmesi ile ortaya çıkmış olan -la / -le (Yelten, 2009) ekleri kullanılmıştır: *devlet ile 8b/13, hasretile 9b/9, ‘adliyle 7b/8, ñurıla 13a/4, oğlanlarıla 20b/2.*

4.2. Fiil Çekim Ekleri

Fiil çekim eklerinin metnimizdeki kullanımlarıyla ilgili olarak ise şunlar söylenebilir:

İstek çekiminin birinci çoğul kişilerinde b> değişimi ile -avuz /-evüz’lü biçimler kullanılmıştır: *alavuz <ala biz 40b/6, görevüz <göre biz 40b/7, girevüz <gire biz 18b/10, idevüz <ide biz 55a/10, kılavuz <kıla biz 6a/3.*

Bu ekin istek kipi dışında tek örnekte şart kipi çekiminde kullanıldığı görülmektedir: *döksevüz 19b/9.*

Gelecek zaman çekiminde -ısar, -iser eki kullanılmıştır: *bulısar (1b/9), olısar (1b/9), kalısar (18a/6), geliser (18a/6), olmayısardur (25b/10), varmayısardur (26b/6) göriserler (39b/5), idiser (41b/13) çekiser (42a/9), gösteriser (49a/6).*

Eski Anadolu Türkçesi döneminde emir 2. tekil kişi çekiminde sıkça kullanıldığı görülen -ğıl /-gil ekine metnimizde rastlanmamaktadır.

Öğrenilen geçmiş zaman için sürekli düz dar ünlülü -mİş ekinin yanında -pdUr biçim birimi de kullanılmıştır: *Mübârek zâtına izhâr olupdur 7b/8, Anuñçun ‘arz olupdur arz-ı eflak 11b/4, Veyâhüd bu işi Rıdvân idüpdür 29b/3.*

4.3. Fiilimsiler

Türkiye Türkçesinin temeli sayılan Eski Anadolu Türkçesi fiilimsiler bakımından zenginlik gösterir. Metnimizde de fiilimsi ekleri bakımından çeşitlilik fazladır. Hemen her türde fiilimsi ekinin kullanıldığı söylenebilir; ancak fiilimsilerin kullanımıyla ilgili başlıca hususlar şöyle ifade edilebilir:

-acağ / -ecek gelecek zaman sıfat-fiil eki Eski Anadolu Türkçesinde yeni yeni kullanılmaya başlandığından sıfat olarak yalnız vakt, yir gibi belirli adlar önünde yer almıştır (Korkmaz, 2017: 93). Metnimizde bu ek başlangıç dönemi özelliklerini yansıtabilecek niteliktedir: *turacağ yir 10b/8.*

Metnimizde Eski Türkçede -matı /-meti; -matın /-metin şeklinde görülen -madın /-medin zarf-fiil eki çok sayıda örnekte geçmektedir. Ek henüz -madan -meden şekline girmemiştir: *toğmadın (39a/3), olmadın (27b/7), tutmadın (20a/ 12), bulışmadın (53a/5), itmedin (53b/12), irişmedin (21a/12).*

Metnimizde -arak, -erek zarf-fiil ekinin kullanımı yanında *eyleyürek* 52a/4 örneğinde görüldüğü üzere -rak,-rek ekiyle genişletilen “-ürek” zarffiil eki de kullanılmaktadır. Eski Anadolu Türkçesinin ilk dönemlerinde yaygın kullanıldığı bilinen bu zarffiil ekinin metnimizde tek örnekte geçmiş olması -arak / -erek şeklinin yaygınlık kazanması ile açıklanabilir.

Ayrıca metnimizde -alı -eli zarffiil ekinin ünlü düşmesine bağlı olarak -aldan, -elden biçiminin varlığı görülmektedir: *olaldan* 8a/12, *idelden* 25b/11, *eyleyelden* 38a/4.

Metnimizde -up, -üp zarffiil ekinin genişletilmiş şekli olan -uban, -üben sıkça kullanılmıştır: *eglenmeyüben* 18a/4, *görüben* 23a/11, *diküben* 23b/12, *varuban* 31a/8, *aluban* 32a/5.

4.4. Yapım Ekleri

Metnimizde yapım ekleri çeşitlik göstermekle beraber bazı ekler işlek şekilde kullanılmıştır. Metnimizde işlek kullanılan yapım eklerinden biri -lık / -lik ekidir. Türkçede isim kök ve gövdelerinden isim türeten eklerin en işleği (Karahan, 1994: 63) olan bu ek metnimizde özellikle soyut isimler türetmektedir: *sağlık* (7a/13), *sultânlık* (15b/12), *hodrayılık* (15a/2), *rüsvâyılık* (15a/2), *tenhâligından* (25a/11), *aklıgıdır* (4a/5). Metnimizde ekin ünlüsü dostluğuna (30b/12) kelimesi dışında daima düz ünlüdür.

Metnimizde işlek kullanıma sahip bir diğer isimden isim yapım eki +lu/ +lü ekidir. Türkçede daha çok sıfat olarak kullanılan bu ek metnimizde de bu işleviyle öne çıkmaktadır: *tatlıdur* 11b/1, *kuşlıdur* 11b/1, *bahtlı* 25b/8, *datlı* 25b/7, *kanlı* 20b/10.

Metnimizde isimden fiil yapma eklerinden ise +la- / +le- ekinin işlek bir kullanıma sahip olduğu görülmektedir. Nitekim bu ek Türkçede isimden fiil yapan ekler içinde en işlek olanıdır (Karahan, 1994: 66): *diñle* 15b/7, *besleyeyin* 22a/11, *gürlerdi* 43b/6, *bağışlasın* 33a/2, *başlandı* 40a/6, *muştıladı* 34b/1, *bağladı* 47b/6

Fiilden fiil yapma eklerinin metinde işlek bir şekilde kullanıldıkları görülmektedir:

Edilgenlik Eki {-ıl- / -il-}: *añılursam* 4a/10, *oñılmaz renc* 3b/3, *yazılmış* 43b/13, *dizilmiş* 43b/13, *unıdılaydı* 47a/9. *Ek, seyrek olarak dönüşlü fiiler de türetir: yıkıldı* 36b/6.

Dönüşlülük Eki {-ın- / -in-}: *görindi* 2b/11, *urındı* 4b/9, *mağām idindi* 15a/3, *dolansın* 33a/2, *sevinüp* 35a/6, *aldanup* 47a/9.

İşteşlik Ekleri {-ış- / -iş-}: *yügrışürdi* 46a/6, *söyleşeydün* 47a/18.

Ettirgenlik Ekleri {-ar- / -er-; -dur- / -dür-; -ur- / -ür-; -it-, -t-}: *aşardı* 47b/2; *karişdurdı* 21a/12, *irişdürmişidüm* 11a/1, *geydürdiler* 14a/11; *içürdi* 32a/3, *geyürdi* 43a/2, *yitürdi* 56a/3; *aķıtduñ* 6a/2, *söyleden* 5b/5, *yürütdüñ* 6a/10, *ağladurdı* 20b/10.

Bunlarla birlikte eskicil bir fiilden fiil yapım eki olan -gur- / -gür- eki metnimizde “irgür-” fiilinde geçmektedir: *irgürsin* 60b/13.

5. Sözcük Özellikleri

5.1. Eski Anadolu Türkçesine Özgü Kelimeler

Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ dil özellikleri bakımından Eski Anadolu Türkçesi özellikleri gösteren bir eserdir. Metnimizde günümüzde yazı dilimizde kullanılmayan ancak bazı ağızlarda varlığını görebildiğimiz Eski Anadolu Türkçesine özgü kelimeler şunlardır:

aşşı: “fayda” Ne *aşşı* kıldı ol *hodrayılıktan* 15a/2.

boğ: “bohça” Döşeginüñ dağı *boğı* burardı 52b/13.

dayak: “mesnet, dayanılacak şey”. Elüme girmeye belki *dayak* da 4a/7.

dir-: “dermek” *Direydi* çün hayâtum bir nefesde 9b/12.

döy-: “dayanmak, tahammül etmek” Yüzine bakmağa yüz *döymezidi* 17a/4.

- esle-: dinlemek, itaat etmek” Ne emr itseñ sözüñi *esleyeyin* 22a/11.
- ır- “ayırarak” O sultānuñ reh-i şer’inden *ırma* 11b/9.
- igür- : “ulaştırmak, eriştirmek” Yine cān cevherini kāna *irgür* 10a/6.
- irte: “ sabah, şafak sökme zamanı” Giceler *irteye* dek uyımazdı 3a/3.
- issi: “sahip” Nice taht *issinüñ* yirin kıla hāk 17b/4.
- kaçan: “ne zaman ki” Kuru taş yā *kaçan* güyā olısar 2a/9.
- kamu: “bütün, hep” (←kamağ E.T.) *Kamu* şehler gedāyuñdur rehūñde 2b/2.
- kanda: “nereye” Koyup kapuñı *kanda* varayın ben 5b/8.
- kanı: Didi kim *kanı* ol alnuñdağı nūr 35b/3.
- kanķı: “hangi” Bu derdüñ *kanķı* birin söyleyelüm 20a/3.
- karañu: “karanlık” *Karañu* ola bu ‘ālem gözüme 22a/8.
- katı: “sert, kırıncı, ağır” Begāyet *katı* geldi Şeybe’ye ol 36a/6.
- kayd: “iş güc” Görüp *kaydın* tanışdı tapusına 23a/10.
- kendüzi: “kendisi, zatı, şahsı” Hemān-dem *kendüzin* kıldı ferāmüş 21a/6.
- key: “pek, gayet” Velī hayretde *key* dembesteyidüm 10b/5.
- kırnak: “halayık, carıye” Kılından *kırnağından* kimse nāgāh 23a/13.
- kimesne: “kimse” Garib oldum *kimesne* yoldaşum yok 22a/1.
- oñıl-: Yüreginde *oñılmaz* renci vardır 3b/3.
- sezin-: “sezmek, hissetmek” *Sezindüm* biñ sözde bir sezāñı 2b/9.
- sı- “kırmak” *Şıdı* Sübhanuñ emrin çünkü Şeytān 14a/8.
- uyan: “atın gem, dizgin gibi takımları” *Uyanında* olan dürrile gevher 45b/2.
- yarağ: “hazırlık” Varup gördi hemān gitmek *yarağın* 18a/12.
- yaşağ: “görev olarak verilen iş” Tamām itdi yarağın ü *yaşağın* 18a/12.
- yaşdan-: “yastanmak” Ne başum var ki *yaşdanam* kapuñı 2a/7.
- yyi: “daha üstün, daha iyi görülen” Makāmum gülşeni cānāna *yyiken* 10a/1.
- yolak- : “isabet etmek, uğramak” Bu sāl at neydi kim saña *yolakdı* 19a/6.
- çigin: “omuz” *Çiginüm*den yapışup kıldı kuvvet 49a/9.
- yalman- : “yalanmak, yalanıp yiyecek şey aramak” Resül ammā dahı *yalmanurdı* 32b/5.
- ılkı: “hayvan sürüsü” Yine cem’ oldu ol *ılkı* temāmet 56a/9.
- uç: “sebepe, yüzünden” Kamu dünyā *ucındandur* baña bu 59a/5.
- söyken-: “yaslanmak, dayanmak” Baña *söyken* der iy māl-ı melāhat 28b/2.
- yağrın: “kürek kemiği” Yağrınımı kanadıla *sığadı* 28b/12.
- şoñ uci: “nihayet, en son, sonunda” *Şoñ uci* oldılar mağbūn u mahrūm 7a/11.
- yügriş- “kaçışmak” Melekler *yügrişürdi* şola şağa 46a/6.
- koc- “kucaklamak” Gelüp anı hemān dem *kocdı* Cibril 44a/ 4.

5.2. İkilemeler

İkilemeler Türkçenin tarihi boyunca önemini korumuş, şiir ve düzyazıda anlatımın daha güçlü ve ahenkli duruma getirilmesi için şair ve yazarlar tarafından çokça zevkle kullanılmıştır. İkilemeler sürekli gelişip yaygınlık kazanmış, dilimizin zengin bir ögesi hâline gelmiştir (Akyalçın, 2007: 1). Metnimizde az sayıda geçen ikileme örnekleri şunlardır:

az az: Tapuñdan şöñra **az az** ümmetüñden 47a/3.

başdan başa: Karaydı cümle **başdan başa** ol tağ 46b/5.

biñ bir: Dağı virān olur **biñ bir** kelīsā 33b/5.

bir bir: Dağı mürsellerüñ ervāhı **bir bir** 47b/4.

gün günden: Teraqqı itdi **gün günden** cemāli 42b/11.

yanmak yakılmak: Günāhum yād idüp **yandum yakıldum** 10b/10.

yir yir: Gelüp etrāfa şaf bağladı **yir yir** 47b/4.

yol yol: Habībini haşir iderdi **yol yol** 3a/4.

5.3. Birleşik Fiiller

Metnimizde değişik yapıda çok sayıda birleşik fiil bulunmaktadır ve bunlar söz varlığı içinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Bunların büyük bir kısmını isim+yardımcı fiil kuruluşunda olan fiiller meydana getirmektedir. Bu tür fiiller genellikle *it-*, *kıl-*, *ol-*, *eyle-* yardımcı fiilleriyle kurulmuş olup metinden şu örnekler verilebilir:

it-: *şuç it-* 10a/1, *defn it-* 20a/1, *hıvıf it-* 23a/12, *devr it-* 25a/5, *'ayān it-* 26b/7, *düğün it-* 19b/4, *niyyet it-* 31a/10, *hışm it-* 53b/9.

kıl-: *feryād u efgān kıl-* 19b/12, *nażar kıl-* 24a/1, *nidā kıl-* 24a/4, *rivāyet kıl-* 24b/1, *beşāret kıl-* 27b/4, *münevver kıl-* 27b/, *da'vet kıl-* 54b/10, *iẓhār kıl-* 55a/8, *temāşa kıl-* 55a/3.

ol-: *red ol-* 4a/8, *cem' ol-* 4a/9, *keşf ol-* 6a/6, *āzād ol-* 12a/13, *meşğül ol-* 23b/5, *ğarķ ol-* 23b/7, *rūşen ol-* 25a/3, *hayrān ol-* 41a/6, *zeyn ol-* 52a/12, *şād ol-* 56a/1.

eyle-: *tadvil eyle-* 11b/13, *cem' eyle-* 23b/3, *zıkr eyle-* 23b/6, *medh eyle-* 57b/6, *naẓm eyle-* 60a/10, *yād eyle-* 60b/10, *ķabül eyle-* 62a/2, *raḥmet eyle-* 62a/9.

Bu birleşik fiiller dışında aslında yardımcı fiil olmayan “*al-*, *bul-*, *dut-*, *ķut-*, *gel-*, *getür-*, *vir-*, *var-*, *ķal-*, *gel-*, *gör-*, *ur-*” gibi eylemlerle kurulan çok sayıda birleşik fiil örneği görülmektedir:

al-: *ḥarāc al-* 4b/9, *'ibret al-* 31a/13, *heybet al-* 39b/6, *kām al-* 40b/6.

bul-: *lāyık bul-* 20a/4, *raḥmet bul-* 42a/1, *kemāl bul-* 15b/1, *nihāyet bul-* 16a/7, *ḥaṭā bul-* 18a/10, *rāh bul-* 19a/1.

dut- / *ķut-*: *divān dut-* 44b/11, *rāh dut-* 48a/8, *şöhret ķut-* 42a/8, *nefes ķut-* 12b/1, *yās ķut-* 21b/6, *cihānı ķut-* 60b/3.

gel-: *zuhūra gel-* 13b/2, *vücūda gel-* 13b/10, *'aķıl gel-* 21a/7.

getür-: *dile getür-* 31a/3, *selām getür-* 42b/13, *vücūda getür-* 51a/1.

ur-: *dem ur-* 8a/6, *od ur-* 19a/8, *ķufl ur-* 23a/10, *ķilīd ur-* 23a/12, *müḥr ur-* 32a/8.

vir-: *amān vir-* 9a/12, *salā vir-* 20a/4, *selām vir-* 20b/3, *şeref vir-* 17b/2, *ḥaber vir-* 15a/8.

var-: *vecde var-* 5a/4, *sücūda var-* 14a/7.

ķal-: *ķāna ķal-* 21b/11, *maḥrūm ķal-* 27b/1, *hayrān ķal-* 52a/8, *'āziz ķal-* 58a/3.

Özellikle Eski Anadolu Türkçesi döneminde pek çok Arapça ve Farsça kelime dilimize yeni girmeye başladığı için bu yabancı kökenli kelimeler bu yardımcı fiiller kullanılarak fiil hâline getirilmektedirler. Bu durum bu tür birleşik fiillerin söz varlığının önemli bir unsuru olmasını sağlamıştır, diyebiliriz.

Metnimizde öne çıkan deyim niteliğindeki anlamca kaynaşmış birleşik fiillere ise şunlar örnek olarak verilebilir: *ayağda kal-* “kötü duruma düşmek” 4a/7, *ayağına taş dokınma-* “bir zorlukla, engelle karşılaşmamak” 8b/4, *kan ağla-* “büyük üzüntü ve acı çekmek” 8b/5, *çarha gir-* “dönmek, sema etmek” 9a/10, *hoş gör-* “kötü ya da yanlış bir davranışı anlayışla karşılamak” 9a/12, *gözden çık-* “Bir şeyin ya da bir kişinin değerini yitirmesi” 10b/11, *gönülden geç-* “bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek” 11a/9, *cân vir-* “canlanmasına yol açmak” 13a/3, *cân u tenlerine od ur-* “büyük bir acı ve üzüntünün etkisi altına girmek” 19a/8, *âb ü hâki çek-* “sürekli olarak yaşadığı yerden kısa bir süre kalmak üzere gittiği başka bir yerde ölenler için kullanılan bir deyim” 19b/6, *ömrünü çerâğı diñlen-* “ölmek, vefat etmek” 19b/4, *gözinden yaş yirine kan dök-* “büyük üzüntüyle ağlamak” 19b/9, *hakini bâda karışdur-* “varlığın son bulması, zevale ermek” 21a/12, *âlem gözine karañu ol-* “sıkıntı ve çaresizlik içinde kalmak” 22a/8, *kendüzine kıy-* “kendini öldürmek, intihar etmek” 22a/8, *bâda vir-* “savurmak, boşa harcamak” 24a/4, *bilü şaş-* “bildiğini şaşırmak” 30a/3, *eli tut-* “gücü yerinde olmak” 30a/3, *hayret âlemine var-* “hayrette kalmak, şaşırmak” 31b/2, *taña kal-* “şaşırmak, şaşakalmak” 39a/12, *cânına nâr düş-* “büyük bir acı ve üzüntünün etkisine girmek” 55a/6.

Bunlarla birlikte fiil + yardımcı fiil kuruluşundaki birleşik /tasvirî fiillerinin metnimizde daha sınırlı olarak kullanıldıkları görülmektedir: *olmaz* 10a/5, *bulıvir-* 55b/11, *göregel-* 39b/6, 36b/9, *kalmış ol-* 41b/1, *konup yat-* 55b/2, *türmaz ol-* 27b/2.

Sonuç

Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ, gerçek kimliği hakkında şimdilik herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız Cevherî mahlasını kullanan bir şair tarafından kaleme alınmıştır. Eserin sonunda tarih düşürüldüğünden eserin 895/1490 yılında yazıldığı kesin olarak tespit edilebilmektedir. Şair, eserinde bir mevlit kandili gecesinde dinlediği mevlitten çok etkilenecek günahlarının bağışlanması ve ömrü zevale ermeden ardında övüneceği bir eser bırakmak duygusuyla eserini kaleme aldığını ifade etmektedir. Eserde okunamayan beyitler olmakla birlikte eserin toplam 1547 beyitten meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu özelliğiyle eser uzun mevlitler kategorisinde değerlendirilebilir. Eserin şekil ve muhteva özellikleri dikkate alındığında özgün bir eser olduğu rahatlıkla söylenebilir. Konuların ele alınış düzeni, kullanılan tekrar beyitlerinin bilinen mevlitlerinkinden farklı olması eseri özgün kılan başlıca özellikler olarak ifade edilebilir. Yine eserde yer alan II. Bayezid için yazılmış kaside de eserin özgün bir başka yönü olarak değerlendirilebilir.

Mevlûd-ı Sultânü'l-Enbiyâ dil özellikleri bakımından değerlendirildiğinde eser için düzenli bir imladan söz etmek mümkün olmamakla birlikte eserin ait olduğu dönemin ses, şekil ve sözvarlığı özelliklerini iyi bir şekilde yansıttığı söylenebilir. Eserde ünlü birleşmeleri, ünlü düşmeleri, ötümlüleşme gibi ses olayları yaygındır. Bununla birlikte şekil bilgisi özellikleri bakımından ise metnimizde; isim çekiminde kimi zaman ilgi ve belirtme durumları için eksiz biçimlerin kullanılması, vasıta durumu için “ile” edatı ve bu edatın eklenmiş şekli olan “-la, -le” eklerinin yaygın olarak kullanılması öne çıkan hususlardır.

Fiil çekimi konusunda ise öğrenilen geçmiş zaman için “-mış/-miş” ekleri yanında “-pdur” biçimbirimin, gelecek zaman için “-isar/-iser” eklerinin kullanılması, bunlarla birlikte emir 2. kişi çekiminde dönem eserlerinde sık kullanımı görülen “-gıl/-gil” ekinin metnimizde örneğinin bulunmaması belli başlı hususlar olarak zikredilebilir. Yapım ekleri açısından bakıldığında ise günümüzde kelime türetmede işlek olarak kullanılan “-lık /-lik, -lu /-lü, +la- /+le-” gibi bazı yapım eklerinin metnimizde de işlek bir şekilde kullanıldıkları görülmektedir. Bununla birlikte hemen her

türde fiilimsinin kullanıldığı metnimizde “-alı /-eli” zarfîil ekinin ünlü düşmesine bağlı olarak “-aldan/-elden” biçiminin görülmesi, bir örnekte de “-rak/-rek” ekiyle genişletilen “-ürek” zarfîil ekinin kullanılması dikkat çekicidir. Metnimizde Türkçe kelimeler yanında çok sayıda Arapça ve Farsça alıntı kelime mevcuttur. Özellikle bu alıntı kelimelerin çeşitli yardımcı fiillerle eylem olarak kullanımlarına bağlı olarak ortaya çıkan birleşik fiiller sözvarlığı içinde önemli bir yer tutmaktadır.

Metin

[1b]

1. Kitābu Mevlûd-ı Sultānū'l-Enbiyā	
2. Bismi'llāh-rahmāni'r-rahīm	
3. Bihamdi'llāh ol Hallāk u dānā	Hakīm u 'ālim ü hayy u tuvānā
4. Kemāl-i lutfını kılmağa izhār	'Ademden kāyinātı eyledi var
5. Ki mihrinden 'ayān eyleye zerre	Yaḥūd baḥrinden izhār ide katre
6. Kim ola kudret-i 'ilmini zāhir	Bileler zāt-ı a'lāsını hāzır
7. Pes imdi lāzım oldı kim o sultān	'İbādet kılmağa ḥalk ide insān ¹
8. Kim ola zāt-ı 'alāsına maḥzar	Naḥargāhına daḥı kıla manḥar
9. Cihānı anuñ-ıla ide ma'mūr	Ḥarāb itmeye tā kim mār-ıla mūr
10. Yaratdı ibtidā nūr-ı resūli	Kim oldur cümle envāruñ uşuli
11. Anuñ nūrından oldı cümle insān	Zehī lutfı zihī in'ām ü iḥsān
12. İdüp terkīb-i kalıb rūḥ virdi	Daḥı ba'zına 'ömr-i Nūḥ virdi
13. Ki tevḥidini dāyım zikr ideler	Neden geldüklerini fikr ideler

[2a]

1. O kim zātına lāyık itdi kıldı	Hemān taḥṣīr ü noḥṣān bizde kıldı
2. Demidür iy gönül murḡı kıl āḡāz	K'idesin gülşeni cānāna pervāz
3. Bil anı k'olırsarın bī per ü bāl	Kıyās it ol zamān kim nolısar ḥāl
4. Gel imdi söyle tevḥid-i ilāhı	Ki vācibdür ḥul ögmek padişahı
5. Der Tevḥid-i Ḥazret-i Ḥak	
6. Ḥudāyā ḥazretüñ sultānı bir ḥul	Ne diyem k'ola dergāhuñda maḥbūl
7. Ne dilüm var ki zikr idem tapuñı	Ne başum var ki yaṣdanam kapuñı
8. Neyem ben ya ne diyem dergehüñde	Meger cānum fidā kılam rehüñde
9. Kara toprak ne vaktin cān bulısar	Ḳuru taş yā kaçan güyā olısar
10. Kara toprak kuru taşdan kemem ben	Zedi varanlaruñ ne derde emem ben
11. Benem bir 'āciz ü ma'lūl ü ma'yūb	Kaçan ola ki diyem medḥ-i maḥbūb
12. Eger ma'lūl ü ma'yūbam eger ḥor	Ḳuluñam dergehüñden eyleme dūr
13. ²	³

[2b]

1. Ḳuluñ dāyım işi cürm ü ḥaṭādur	Belī sultānlaruñ 'afv ü 'aṭādur
2. Sen ol sultānsın kim dergehüñde	Ḳamu şehler gedāyuñdur rehüñde
3. Tapuñdur çünki her eşyāya maḥsūd	Ḳapuñdan Cevherī'yi kılama merdūd
4. Ayaḡ altında bir üftāde ḥuldur	Şehā kudret yediyle anı ḳaldur
5. Tapuñdur cümle ḥalkuñ destigiri	Zuhūr iden ṣaḡīr u kebiri
6. Senüñ emrūñle devr ider felekler	Saḡa tesbīḥ ider ins ü melekler
7. Ḳapuñdur 'ālemüñ pūşt ü penāhı	Tapuñdur pādīşāhlar pādīşāhı
8. Ne diyem k'ola lāyık ḥizmetüñe	Ne söyleyem ki medḥ ola tapuña

¹ Mısra da “ve” bağlacı vezni bozduğu için çıkarılmıştır.

² Sayfa kenarına yazma eseri onarım amaçlı yapılandırılan kâğıt beyiti kapattığından beyit okunamamıştır.

³ Sayfa kenarına yazma eseri onarım amaçlı yapılandırılan kâğıt beyiti kapattığından beyit okunamamıştır.

9.	Didüm 'ömrüm oldukça şenâfı	Sezindüm biñ sözde bir sezâfı
10.	Velî yok bilürem medhüñe haddüm	Eger dal ola evşâfuñda kaddüm
11.	Tapuñ sultân-ı 'âlem bendeyem ben	Ne diyem şânuña lâıyık neyem ben
12.	Günâhumdur tapuña 'arz- ı hâlüm	Ki yok 'özü itmege dağı mecâlüm
13.		
[3a]		
1.	Kim oldur pîşüvânı âl-ı âdem	Hem âhir enbiyâyâ oldı hâtem
2.	Ne sultândur terk idüp libâsı	Gedâlar gibi giymişdür palâsı
3.	Cihân ni 'metlerin gündüz yimezdi	Giceler irteye dek uyımazdı
4.	Olurdu tã'atüñe şöyle meşgûl	Habîbini hâşır iderdi yol yol
5.	Diyem na'tın o şâhuñ 'ömr olursa	Tapuñdan ben fakîre emr olursa
6.	Gel imdi diñle medh-i Muştafâ'yı	Bulasız tâ hikâyetden şafâyı
7.	Der Na't-ı Seyyîdî'l-Mürselîn	
8.	Eyâ hatm-i rûsul mañbûb-ı Sübhân	Tapuñdur kadr-ıla kevneyne sultân
9.	Sa'âdet âfitâbıdur cemâlün	Meh-i bedri hilâl eyler hayâlün
10.	'Aceb mi olsa Hâk zâtuña 'âşık	Kanı tapuñ gibi mañbûb-ı şadık
11.	Senüñçün halk idüpdür kâinâtı	Kaşuñ tuğrâsıdur milkün berâtı
12.	Cemî'-i enbiyânuñ serverisin	Vilâyet ceysinün ser-leşkerisin
13.	Hemân ol dem ki tãbl-ı şer' çalduñ	Cihânuñ ikisin bir demde alduñ
[3b]		
1.	Dimedün bir nefes ben pâdişâham	İki 'âlem belâsına penâham
2.	Velî çok dirdün el-fakru fahri	Ki halk-ı 'âlem eyde fahru fakri
3.	Meşeldür bu kimün kim genci vardur	Yüreginde oñılmaz renci vardur
4.	Helâlinün viriserler hisâbın	Harâmınuñ çekiserler 'azâbın
5.	Mañalline eger şarf olmaya mâl	Kıyâmetde kıyâs it nic'olur hâl
6.	Anuñçun fakr-ıla fahr itdi ol şâh	Ganî ümmetlerin 'af ide Allâh
7.	Bugün kılmadı ol nefsinî râhat	Ki yarın ümmete kıla şefâ'at
8.	Aña lâıyık 'aceb sen ne kılasın	Kim anuñ luftınuñ hakkın bilesin
9.	Tıtalum hakkını bildün o mâhuñ	Ne bilsün kul rızâsın pâdişâhuñ
10.	Kul eksüklüğünü bilürse yiter	Eger bilmezse ayakda başı yiter ⁴
11.	Velî bilürse kendi cürmini kul	Ola Mevlâ'sınuñ katında mañbûl
12.	Eger biz kul da cürmümüz bilevüz	O şâhuñ dergehine yol bulavuz
13.	Hañâsından kuluñ şâha ne noksân	'Atâ kılsa ya sultân n'ola hüsran
[4a]		
1.	Hañâsına kuluñ yoğ-ısa gâyet	'Atâsı ol şehün hod nihâyet
2.	Sen ol hatm-i risâletsin ki Sübhân	Tapuñı enbiyâyâ kıldı sultân
3.	Cemî'-i enbiyâ vü evliyâyâ	Olısar râyetün mañşerde sâye
4.	Ne diyem ben gedâ hakkıñda iy şâh	Ki meddâhuñ ola Cibrîl ü Allâh
5.	Meger yüzüm karasını idem 'arz	Ki evvel kula yüz aklığıdur farz
6.	Nazar kıl ben gedâña pâdişâhum	Ola kim ağara rüy-ı siyâhum
7.	Nazar kılmaz iseñ kaldum ayakda	Elüme girmeye belki dayak da
8.	Velî hâşâ red olam kapuñdan	Ümidüm bu degüldür hazretüñden
9.	Murâdum bu ki iy sultân-ı 'âlem	O dem kim cem ola mañşerde âdem
10.	Cemî'-i ümmetüñden soñra ben kul	Añılursam şehâ baña yiter ol
11.	Dimişler kara kağa Tañrı bağa	Hudâ sadıkları hâşâ ki yağa

⁴ Vezin bozuk.

12.	Sen ol şehsin ki iy sultân-ı 'âlem	Tapuñla fahr ider evlâd-ı âdem
13.	Dehânuñ mimiyile mim-i Aḥmed	Mükerrerdür iki mim-i Muḥammed
[4b]		
1.	Bu dört mim oldu işâret çâr-ı yâra ⁵	Kim aşḥâb oldılar sen tâcidâra
2.	Taḥiyyât u selâm ol dört imâma	Daḥı nûreynüñ ol iki hümâma
3.	Ebûbeker oldu evvel tapuña yâr	Hem âḥir oldu gâr içre vefâdâr
4.	Tapuñ kılmazdan öñdin daḥı da'vet	Ol itmişidi sen mâha maḥabbet
5.	Hemân kim da'vet itdün kıldı taşdîk	Didi ḥaḥdur sözi vallâhi taḥḥîk
6.	Fidâ idüp yoluñda ḥânümânın	Şoñ uci fûrkatüñle virdi cânın
7.	İkinci yâruñ iy şâh-ı nübüvvet	'Ömer'dür kim anuñ şâniydı heybet
8.	Cihânı 'adliyle kıldı ma'mûr	Süleymân'ı şanurdı mâr-ıla mûr
9.	Ne geçdi tahta ne urındı tacı	Velî aldı yidi iklîmden ḥarâcî ⁶
10.	Gehî şer'üñ yolında dîn açardı	Gehî dîn açmag-ıçun zehr içerdı
11.	Üçüncü yâruñ oldu çünki 'Osmân	Aña emr eyledün cem ide Qur'ân
12.	Hemân ol-dem ki oldu tapuña yâr	Diline lâyiḥ oldu 'ilm ü esrâr
13.	Ne söz kim söylese taḥḥîk olurdu	Ne ma'niden su'âl olsa bilürdi
[5a]		
1.	'Ulûmı şer'üñ-ile k'oldı 'âmil	Cemî'-i ma'rifetden oldu kâmil
2.	'Alî dördüncisidür çâr-ı yâruñ	Ki şâhâ şâhibidür zülfikâruñ
3.	Kerem kânı vilâyet menba'idur	Ne ma'dendür 'aceb ol menba'-ı dür
4.	K'anasından toḡıcaḥ kıldı secde	Yüzini yire sürüp vardı vecde
5.	Ġazâ kılssa kaçan ol şîr-i Yezdân	Olurdu yiryüzi deryâ gibi kan
6.	İki şehzâdeñe daḥı du'âlar	Kıluram 'ömrüm oldukça şenâlar
7.	Birisi pâdişâh-ı dü cihândur	Birisi dü cihân ḥalkına cândur
8.	Biri serçeşme-i bâ-evliyâdur	Birisi nûr-ı çeşm-i enbiyâdur
9.	İkisi daḥı nureynüñdur iy şâh	Birisi âfîtab ve birisi mâh
10.	Daḥı 'ameynüñe olsun taḥiyyât	Ki rezmüñde nice şeh kıldılar mât
11.	Birisi Ḥamza'dur birisi Abbâs	İkisin daḥı kılduñ ekremü'n-nâs
12.	Selâm u hem du'â 'âlüñe iy şâh	Daḥı anlara her kim oldu hem-râh
13.	Daḥı aşḥâbuña ve ümmetüñe	Kim irdiyse mübârek şöḥbetüñe
[5b]		
1.	Selâm olsun eyâ sultân-ı 'âlem	Şeffî'-i enbiyâ vü cinnü ve âdem ⁷
2.	O dem ki cem ola maḥşerde ümmet	Tapuñdan umalar mecmû'-ı himmet
3.	Du'â gūyuñ ki şâhâ Cevherî'dür	Günehkâr ümmetüñ ol da biridür
4.	Bugün diler k'ola tapuña ma'lûm	Ki yarın kılmayasın anı maḥrûm
5.	Bir üftâde günehkâr ümmetüñdür	Velî söyleden anı himmetüñdür
6.	Eger tapuñdan olmayaydı himmet	Kaçan olaydı ol sen şâha ümmet
7.	Benüm gibi fakîr ü mübtelâya	Şalar mıydı hümâ sultân şenâya
8.	Ki ḡâyet mücrim ü bî-çâreyin ben	Ḳoyup kapuñı kânde varayın ben
9.	Şeffî'-i cümle eşyânuñ tapuñdur	Gedâ vü mün'ime mesned kapuñdur
10.	O dem ki tapuñı ḥalk itdi Sübhân	Cemî'-i kâyinâta kıldı sübhân
11.	Ne sultânsın ki sultânlar ḡulâmuñ	Ümîdisin cemî'-i ḥâş u 'âmuñ
12.	O devlet baña yiter ki ümmetüñem ⁸	Tapuñ sultân ve ben de eyretüñem

⁵ Vezin bozuk.⁶ Vezin bozuk.⁷ Vezin bozuk.⁸ Vezin bozuk.

13.	Gerek red it gerek maqbül eyle	Gerek āzār kıl gerek kıl eyle
[6a]		
1.	Ɛapuñdan ğayrı yok püşt ü penāhum	Tapuñdur pādişāha pādişāhum
2.	Yine yād idelüm perverdigārı	Ki tā def̃ ola dilden ğam ğubārı
3.	Ɛılavuz söze andan şöñra āġāz	Ĥikāyet nazm idüp keşf idevüz rāz
4.	Eger dirseñ bu esrār ola taķrır	Ɛıyāmet ola bu olmaya taķrır
5.	Bu nazm içre o sultān olıcak yād	Ɛılasın ümmetiyeñ rühını şād
6.	Ola kim ben faķıre keşf ola sır	Ne söz kim söyleyem ola mü'eşşir
7.	Ki tā sizler daķı maġfūr olasız	Melālet görmeyüp mesrūr olasız
8.	Münācāt	
9.	Ĥudāya cümle ĥalkuñ ĥālıkısın	Kefıl ü nāzır ü hem rāzıkısın
10.	Yaratduñ lafz-ı künden kāyinātı	Yürüdüñ topraġı virüp ĥayātı
11.	Ɛuru taşdan aķıtduñ āb-ı ĥayvān	Ɛara topraġ 'aceb mi olsa insān
12.	İden mirāt-ı gündüz āfitābı	Giceler şem'i kılan māhitābı
[6b]		
1.	Cemī '-i ĥalka rızķı baķş kılan	Yaķūd buña rihā naķş kılan
2.	Kim ola ĥazretüñden ğayrı iy şāĥ	Kim ola bunlaruñ ĥalinden āġāĥ
3.	Tapuñdur 'ālemüñ perverdigārı	Ɛılan sensin cemī 'isine yārı
4.	Bu saķf-ı bī-sütün dergāĥ-ı 'ālī	Senüñdür yok kimsenüñ kıl u kālī ⁹
5.	Bilürler şübhesüz bu ĥalk-ı 'ālem	Tapuñdur ĥaķ hemān vallāhu a'lem
6.	Der Vaĥdaniyyet-i Ĥudā	
7.	İlāhī baña luķfuñ eyle rehber	Zebānum tā ki bula medĥüñe fer
8.	Ki dāyim zıkr idem sen pādişāhı	'Alīm ü 'ālim ü ĥayyu ilāhī
9.	Eger zıkrüñde olursa dilüm fek	Ɛılam tek şev ola aġzumda lā-şek
10.	Velī ĥavfım bu kim medĥüñde şāhum	Şevābdan ziyāde ola günāhum
11.	Ɛuluñ işi günāĥ olur demādem	Beşerdür n'ola suç eyleyse ādem
12.	Ne deñlü çoġ ola kuluñ ĥatāsı	Olur ġālīb aña şāhuñ 'atāsı
13.	Ĥatāya olmayaydı kıl eger ġark	Kim ideydi kılı sultāndan fark
[7a]		
1.	Ne ġam cürmüm eger azdur eger bol	Günāhıyla olısar kıl-ı maqbül
2.	Hemān sa'y it k'o şāĥa kıl olasın	Ebed red olmayup maqbül olasın
3.	O sultāndan eger olursa fermān	Ɛılam bülbul gibi ġülşende eġġān
4.	Beyān itdüm tapuña bir ma'āni	Bilesiz tā nedür aşl-ı beyānı
5.	Maķlā '-ı Dāsītān	
6.	Gel iy murġ-ı cinān cāndan ĥaber vir	Bu 'ālem ġülşenine zīb ü fer vir
7.	Mu'aţtar ola tā rūĥuñ dimāġı	Dile mesken ola firdevs baġı
8.	Nice bir olasın ġül gibi ĥāmüş	Demidür k'idesin bülbul gibi cüş
9.	Ki sözüñle pür ola bāġ-ı 'ālem	Sözüñden tā müşerref ola ādem
10.	Niceler geldi bu dār-ı cefāya	Ɛul oldılar ümid idüp vefāya
11.	Şoñ ucı oldılar maġbün u maķrūr	Senüñ ĥālüñ daķı nolduġı ma'lüm
12.	Eger kılmağ-ısañ sen daķı perĥız	Seni daķı kıl eyler kendüye tiz
13.	Velī sa'y it ki sen kıl olmayasın	Ebed şaġlık buluban ölmeyesin
[7b]		
1.	Eger kıl olur iseñ aña sen de	Giriftār olasın olinca bende
2.	İşidürseñ yiter tapuña bu pend	Aña kılmayasın ġöñlüñi peyvend

⁹ Vezin bozuk.

3.	Ki âkıl olan aldanmaz cihāna	Cihānuñ işidür dāyim zamāne
4.	Şıfat-ı Medh	
5.	Gel imdi iy gönül murğı kıl aycān	Ki döymez intizāre bu dil ü cān
6.	Ḥaber vir bize bir şāh-ı cihāndan	Ḥayālī tā ebed çıkmaya cāndan
7.	Ne şeh kim belki sultān-ı cihāndur	Vücūdı 'ālemüñ cismine cāndur
8.	Mübārek zātına ızhār olupdur	Cihān milkine 'adliyle tölupdur
9.	Olursa ben kula 'avni Ḥudā'nuñ	Diyem vaşfını ol ḥān ibn-i ḥānuñ
10.	Medh-i Sultān-ı Bāyezīd	
11.	Şehā sensin bugün 'ālemde sultān	Cihān mihrine nūr u zıll-ı subḥān
12.	Ṭapuñdur 'ālemüñ şāhib-kırānı	Muṭi' olmaz-ısa her kim kır anı
13.	Süleymān-ı zamānsın ins içinde	Yürür ḥükümüñ cemī'-i ins ü cinde
[8a]		
1.	O dem k'olduñ yidi iklīme sultān	Ṭapuña rub'-ı meskūn oldu fermān
2.	Olaldan 'adl-ıla 'ālemde meşhūr	Ḥarābe kalmadı k'olmadı ma'mūr
3.	Güneş derbān-ı gündüz dergehüñdür	Kamer gice nıgehbandur rehüñdür
4.	İşidüp makdemüñi Ḥātem-i Tāy	Hemān tomar-ı 'ömrini kılar tay
5.	Bir iklīme iki ḥātem yaraşmaz	Nitekim şīr-ile āhū barışmaz
6.	'Aṭāñı ol zamān tıuyadı Ḥātem	Seḥādan urmayaydı lā-cerem dem
7.	Eger Cemşīd devründe geleydi	Ṭapuña cān u dilden kul olaydı
8.	Göreydi sāgar-ı bezmüñi ger Cem	Urup cāmın yire olaydı verhem
9.	Sen ol şāh-ı vilāyetsin ki her gāh	Ne niyyet k'idesin ḥayr ider Allāh
10.	Eger 'azm-i gāzā kılsa zaferdür	Ve ger ğayr-ı gāzā olsa seferdür
11.	Ḥudā'dur çün her işde ṭapuña yār	Ġazādan ğayrı kılmak ḥayf ola kār
12.	Ezel hem neslinüñ fāhri ğazādur	Ġazā kılanlaruñ yāri Ḥudādur
13.	N'ola ṭapuñ daḥı kıla ğazālar	Ki reddola vücūduñdan ğazālar
[8b]		
1.	Alup tıguñ yine küffāra yağın	N'ola rūşen kıla neslüñ çerāğın
2.	Ezel ol yağ-ıla olurmuş envār	Hem āḥir olsun anuñla münevver
3.	Şehā diñlenmesüñ neslüñ çerāğı	Ẓiyā virsin aña küffār yağı
4.	Doğınmasın atıñ ayağına taş	Velī rezmünde doğunsın kesük baş
5.	'Aduñuñ başı rezmünde kesilsin	Şehā bezmünde ayağıña gelsin
6.	Sen otur dositānuñ birle ḥandān	Ayak üzre i 'ādī ¹⁰ ağlasun kan
7.	Eger ḥaşmuñ olursa Rüstem-i Zāl	Elüñden ola meydānuñda pā-māl
8.	Ne sultānsın kim iy şāh-ı vilayet	Bulunmaz luṭf-ı iḥsānuña ğāyet
9.	Olalı milk-i Rūm'a ḥazretüñ şāh	Kimesne kılmaz oldu nāle vü āh
10.	'Ayān olalı şāhā nesl-i 'Osmān	Bu milke olmadı ṭapuñ gibi ḥān
11.	Egerçi 'ālem içre şāhlar çok	Velī ṭapuñ gibi şāhib-kırān yok
12.	Ṭapuñ çün Bāyezīd-i şānī oldu	Vilāyet 'adl u inşāfuñla töldi
13.	Şehā sen devlet ile müstedām ol	Cihān sultānları olsun saña kul
[9a]		
1.	Nıgehdāruñ Ḥudā olsun demādem	Nitekim 'āleme ḥükm ide ādem
2.	Müdām oldukça bu devrān-ı devvār	Ḥudā kılsun mübārek zātuñı var
3.	Esās-ı 'ömrüñ iy şāh muḥkem olsun	Devām-ı devletüñ müstaḥkem olsun
4.	Şehā devr eyledükce mihr-ile māl	Bu milke senden özge olmasın şāh
5.	Kılalum yine bir ma'nıye ağāz	Ger olursa dil ü cān murğı demsāz

¹⁰ Metinde "i'ādī" şeklinde yazılmış olup kelimenin aslı "e'ādī" şeklindedir.

6.	Ne buyurmuş gel imdi diñle üstād	Ne resme eylemişdür bize irşād
7.	Āgāz-ı Dāsītān	
8.	Gel iy güyende-i gülzār-ı ‘ālem	Ĥurūş it gezmegin bāzār-ı ‘ālem
9.	Ki serd olmaya mihri müşterīnūñ	Metā‘ın kāsīd ide müşterīnūñ
10.	Ser-āgāzuñ zemīnden çarĥa irsin	Melekler sözüñ-ile çarĥa girsın
11.	Ĥayāt irişsin emvāt-ı demūñden	Cihān olsun müşerref maḵdemūñden
12.	Degül bākī bilürsin çün bu fānī	Emān virmiş-iken hoş görmez anı
13.		 ¹¹
[9b]		
1.	Dilūñ depretmege olmaya mecālūñ ¹²	Ḳıyās it ol zamān nic’ola ḥālūñ
2.	Gel imdi olmuş-iken söze destūr	Beyān it ḳalmasın bu ma’nī mestūr
3.	Yine yād idelüm ol şehriyārı	Kim oldur taĥt-ı Rūm’uñ tācidārı
4.	Ki sultān Bāyezīd-i kāmūrāndur	Ezelden tā ebed ḥān ibn-i ḥāndur
5.	Nitekim pāyidār ola bu devrān	Ola zāt-ı şerīfī ‘āleme ḥān
6.	Egerçi mihr-i devrānydı māhuñ	Velī devr-i zamānydı o şāhuñ
7.	Cihān cennet gibi zeyn olmuşıdı	Gülistān güller-ile ṭolmuşıdı
8.	Ḳılurdı bülbül etrāfında feryād	Bilürdi gülden olur ‘ākıbet yād
9.	Anuñçun ṭurmayup şām u şehergāh	İderdi ḥasret-ile nāle vü āh
10.	İşitdükde hemān feryādın anuñ	Ḳarārı ḳalmadı bu murġ-ı cānuñ
11.	Şu resme eyledi feryāda āgāz	Yakın ḳaldı ḳafesde ḳıla pervāz
12.	Direydi çün ḥayātum bir nefesde	Maḵāmum pes ne ma’niden ḳafesde
13.		 ¹³
[10a]		
1.	Maḵāmum gülşeni cānāna yiyken	Ne suç itdüm ki yirüm oldu diken
2.	Bu resme eyledi çok āh u feryād	Ḳadīm-i āşiyānını ḳılup yād
3.	N’ola sen daĥı feryād eyleyesin	Mekān-ı aşluñı yād eyleyesin
4.	Kim oldur ‘ākıbet yine mekānuñ	Bu cānlar cevherīdür bil o kānuñ
5.	Egerçi cevher olur kāndan ayru	Velīkin cism olımaz cāndan ayru
6.	Yine cān cevherini kāna ırgūr	Bu cism-i ḥāki luṭf it cāna ırgūr
7.	Yine āgāz eyle bir ḥikāyet	Kim üstādından olmuşdur rivāyet
8.	Ger olursa Ḥudā’dan ‘avn ü fermān	Diyelüm bir meşel oldukca imkān
9.	Sebeb-i Nazm-ı Kitāb	
10.	Meger yeryüzi zeyn olmuşıdı bir şeb	Yanardı şem‘ gibi gökde kevkeb
11.	Ḳamer ḳandilidi saḳf-ı semāda	Süreyyā gözleridi āhu māda
12.	Güneş olmuşıdı mağribde pinhān	Diyār-ı şarkı meh ḳılurdı seyrān
13.	Cihān yüzine duṭmuşıdı niḳābı	Ḳamer ısıtmazıdı āfitābı
[10b]		
1.	Günüñ nūrıyla meh bedr olmuşıdı	Şanasın ol gice ḳadr olmuşıdı
2.	Meger şehrinde İstambul’uñ ol şeb	Yiñi cāmi‘de şem‘ olmuşıdı kevkeb
3.	Rebi‘ül evvelūñ on dördüyidi	Ḳamer ṭomar-ı mihri dürdüyidi
4.	Egerçi zulmet idi devr-i bāġı	Velī günden yakardı şeb çerāġı
5.	Ḥalāyık cāmi‘e cem‘ olmuşıdı	Şanasın anda ay şem‘ olmuşıdı
6.	Kemīne daĥı ol meclisdeyidüm	Velī ḥayretde key dembesteyidüm

¹¹ Sayfa kenarına yazma eseri onarım amaçlı yapıştırılan kâğıt beyiti kapattığından beyit okunamamıştır.

¹² Vezin bozuk.

¹³ Sayfa kenarına yazma eseri onarım amaçlı yapıştırılan kâğıt beyiti kapattığından beyit okunamamıştır.

7.	Okındı anda mevlûd-ı Muhammed	Şefî'-i yevm-i mahşer ya'ni Ahmed
8.	Şu resme eyledi gönlüme te'sîr	Ki bulmadum oturup tıracak yir
9.	Hemân anda irişdi baña hâlet	Ne hâlet şöyle kim virdi hacâlet
10.	Günâhum yâd idüp yandım yakıldım	Revân mecmû'ısına tevbe kıldım
11.	Cihân sevdâları çıkıdı gözümden	Qurudı yaşlarım nâr-ı süzümden
12.	Tagıtdım zülf-i dilber gibi rahîti	Ağardaydım diyü bu kara bahîti
13.	Var idi vezn-i nazma i'tibârım	Velî yogdı anuñla iftihârım
[11a]		
1.	İrişdürmişidüm nazmı kemâle	Kemâlüm iriser bildüm zevâle
2.	Kamu evrâk-ı nazmı oda yakdım	Hidâyet bâğına su gibi akdım
3.	Cemî'-i şahını gördüm pür gül olmuş	Dil ü cân murğı anda bülbül olmuş
4.	Diledüm ben de dikem anda güller	K'anuñla şâd ola gamgîn gönüller
5.	Çün ihrâk eyledüm evrâk-ı nazmı	Revân itdüm ilâhiyyâta'azmı
6.	Beni mahv itmedin bu çarh-ı gaddâr	Diledüm ki koyam 'âlemde âşâr
7.	Uram bir ma'rifetden şöyle kim dem	Ki taşsîn eyleye 'İsâ'bni Meryem
8.	Olam bir nazm deryâsına gavvâş	Kim anuñ katresidür Cevherî hâş
9.	Velî bu geçdi gönlümden ki iy yâr	Ne söyleyem 'aceb k'olmaya tekrâr
10.	Ki hiç söylenmedük söz kalmamışdur	Anı râvî rivâyet kılmamışdur
11.	Meger diyem Resûl'ün mu'cizâtın	Akıdam 'âleme âb-ı hayâtın
12.	K'anuñ vaşfı ne deñlü olsa qarâr	Pür olur gûş-ı 'âlem dürr-i şehvâr
13.	Anuñçün puhte olur tekrâr şeker ¹⁴	Ki kıymetde ziyâd olur mükerrer
[11b]		
1.	Şekerden tatlıdur sözi o şahuñ	Güneşden kutlıdur yüzi o mâhuñ
2.	Gün anuñ hâk-i pâyi zerresidür	Şeker deryâ-yı lutfı katresidür
3.	Neye teşbîh idem ol pâdişâhı	Şefî'-i 'âlem ol şun'-ı İlâhî
4.	Buyurdi Hâk anuñ hâkında levlâk	Anuñçün 'arz olupdur arz-ı eflâk
5.	Ne diyeyüm k'ola şânına sezâvâr	Olur mı medh-i şâha kulda mikdâr
6.	Meger ben kula Hâk kıla 'inâyet	K'idem vaşfindan ol şahuñ rivâyet
7.	Gelenler bizden evvel söylemişler	Anuñ medhinde şekerler yimişler
8.	Hudâyâ anlaruñ rûhını kıl şâd	Ki kıldılar tarîki bunda irşâd
9.	Cemî'isini imândan ayırma	O sultânıñ reh-i şer'inden ırma
10.	Ki medhîtdiler ol şâh-ı şafâyı	Habîbu'llâh'ı a'nî Muştafâyı
11.	Çün anuñ vaşfinuñ tekrârı hoşdur	Ser-âgâz eyle kim güftârı hoşdur
12.	N'ola ben dahı tekrâr itsem anı	Mükerrer kılmagıñ çün yok ziyânı
13.	Gel imdi yiter eyle söz tadvîl	Nedür maşşûduñ aşlı eyle tafşîl
[12a]		
1.	Çün itdüm meyl-i mevlûd-ı Resûl'e	Mahabbet kılup ol şâh-ı uşûle
2.	Anuñ rûhından istimdâd olursa	Dil-i virâne ger âbâd olursa
3.	Şıgınuş ol kadîm-i pâdişâha	Girelüm peyk-i himmet birle râha
4.	Ki tâ yañılmayavuz toğrı yolu	Kılavuz şerh-i mevlûd-ı Resûl'ı
5.	Gel imdi Cevherî 'ummâna 'azm it	Dilerseñ dürr-i şâhı kâna 'azm it
6.	Ki tâ şerh ola mevlûd-ı Muhammed	Habîb-i Hâk Ta'âlâ a'nî Ahmed
7.	Hemân bir gün seherden sâz kıldım	Giceden yatmayup âgâz kıldım
8.	Kim evvel yâd idüp ol pâdişâhı	Diyem mevlûd-ı mahbûb-ı İlâh'ı
9.	Velî dirseñ bu ma'nî ola takrîr	Kıyâmet ola bu olmaya tahrîr

¹⁴ Vezin bozuk

10.	Bu nazm içre o sultân olıcak yād	Kılasın ümmetiyeñ rûhını şād
11.	Gözümüñ tã ki ref' ola hicâbı	Sözümüñ ola kim ola icâbı
12.	Ki sizler dağı ol dem şād olasız	Ġamından 'âlemüñ âzād olasız
[12b]		
1.	Evşâf-ı Âdem-i Şafiyy	
2.	Gel imdi hem-dem iken saña bu cãn	Nefes tut çünkü vardur lutfı imkân
3.	Yine ol pâdişâhı yād eyle	Bu sözlerden nedür maşşûdı söyle
4.	Beyân it var iken takrîre imkân	Ola kim nazmuñ elmâsı dile kân
5.	Dür efşân idesin bâğ-ı cihâna	Nic' olur gösteresin la'l-i kâne
6.	Kılam ben dağı mevlüde bidâyet	Olursa Hâk ta'âlâdan hidâyet
7.	Şenâ vü hamd ol Perverdigâr'a	Ki kıldı bizi yokdan âşikâre
8.	Çün itdi kâyinâtı yoğ-iken var	Gerek bir genc-i pinhân ide izhâr
9.	Cemî'-i ma'rifetde kıla mâhir	Ki zâtı anuñ-ıla ola zâhir
10.	'Ayân eyleye ol genc-i nihânı	Kıla nazmiler pür cevher cihânı ¹⁵
11.	İşid imdi ne resme oldu zâmir	Tapuña şerh ideyin evvel âhîr
12.	Gör ol Perverdigâr-ı kâyinâtı	Ne resme virdi emvâta hayâtı
13.	'Ademden nice kıldı 'âlemi var	Yahûd Âdem ne resme oldu izhâr
[13a]		
1.	Saña bir bir beyân idem bu râzı	Hâkikat bilesin ol bî-niyâzı
2.	'Ayân itdi çün ol genc-i nihânı	Gel imdi neyleyiser diñle añı
3.	O gencüñ cevherinden âdem itdi	Kıra toprağa cãn virüp yürütdi
4.	'Ayân itdi habîbi üzre bir nûr	Ki âdem ola ol nûr-ıla mesrûr
5.	İşidürdi o nûruñ zıkrın âdem	Ta'accübdeydi tesbîhine her dem
6.	Su'âl itdi Hudâ'dan Âdem anı	Ki şād olsun anuñ rûh-ı revânı
7.	Ki ceddidür cemî'-i'l-enbiyânuñ	Dağı insân u kutb-ı evliyânuñ
8.	İşid imdi su'âlinüñ cevâbın	Saña şerh ide zikrünüñ sevâbın
9.	Su'âl itdi çün Âdem Girdigâr'a	Ki kıla müşkülünü aşikâre
10.	Didi yâ Âdem ol alnuñdağı nûr	Hâzer kıl kim seni kılmaya mağrûr
11.	Anuñ bir şâhibi var kimse bilmez	Habîbümdür o benden ayru olmaz
12.	Emânetdür senüñ katuñda ol nûr	Anı key sakla senden olmasın dūr
13.	O tesbîhi kim işidürsin andan	Gerek kim diñleyesin anı cândan
[13b]		
1.	Benüm katumda anuñ mişli yokdur	Velî tesbîh ü zıkr ü hamdı çokdur
2.	O nûruñ şâhibi fahr-ı cihândur	Zuhûra gelmedi dağı nihândur
3.	Ben anuñçun yaratdum kâyinâtı	Kamu eşyânuñ andandur hayâtı
4.	Muhammed'dür ki hatm-i enbiyâdur	Şefî'-i evliyâ vü aşfiyâdur
5.	Senüñ alnuñda kodum nûrın anuñ	Ki anuñla müşerref ola cãnuñ
6.	Ol âhîr senden olıardur izhâr	Seni anuñçün evvel eyledüm var
7.	Anuñ nûrına zinhâr eyle ikrâm	Dilerseñ kim saña 'âlem ola râm
8.	Anuñ nûrından oldu cümle 'âlem	Anuñla fahr idiser âl-i Âdem
9.	Egerçi olmadı evvelde zâhir	Velî maşşûd oldur evvel âhîr
10.	Ol olmayaydı olmaz-ıdı 'âlem	Vücûda gelmez-idi nesl-i âdem
11.	Yaratmazdum ceñim ü cennet ü hûr	'Ayân olmazdı gündün zerrece nûr
12.	Bu sâl ü mâh bu leyl ü ve nehârı	Getürmezdüm zımistân u bahârı
13.	Sebeb oldur cihânüñ hilkâtime	Odur sultân dü 'âlem milketine

¹⁵ Vezin bozuk.

[14a]

1. Kelâm-ı Hakk'ı Âdem kıldı çün gûş	Semi'nâ diyüp ol dem oldu hāmūş
2. Hâbîr oldu çün Âdem aşı-ı nûra	Beşâret kıldı Hakk rıdvân u hûra
3. Görüp ol nûrî cümle hûr u rıdvân	Şamûsı vecde varup oldu hayrân
4. Fırıştehler dağı kıldı ziyâret	Didiler bunda vardır çok kerâmet
5. Semâvât ehline emr itdi Sübhân	Kılalar Âdem'e tâ secde yeksân
6. İşidüp emrini ol dem İlâh'ıuñ	Şamûsı didi fermân pâdişahuñ
7. Hemân cümle melâyik secde kıldı	Sücûda varmaduk Şeytân kaldı
8. Şıdı Sübhân'ıuñ emrin çünki Şeytân	Hemân red ol diyü irişdi fermân
9. Harâm oldu aña gülzâr-ı cennet	Helâl oldu velî düzahda zahmet
10. Revân cennetden anı sürdi Rıdvân	Yirini düzâh içre kıldı zindân
11. Buyurdi Âdem'e geydurdiler tâc	O tâca ehl-i cennet cümle muhtâc
12. Makâmın bağ-ı firdevs itdi Sübhân	Kim aña hizmet ide hûr u Rıdvân
13. Çün oldu bağ-ı cennet aña me'vâ	'Ayân oldu hemân dem anda Havvâ

[14b]

1. Görüp birbirin ol iki sultân	Olalar bir zamân sermest ü hayrân
2. Zamândan soñra Hakk kıldı işâret	Ki yâ Âdem saña olsun beşâret
3. Helâlüñdür senüñ ol cism-i pür-nûr	Tufeylidür anuñ cennetdeki hûr
4. İşidüp emr-i Hakk'ı ol iki şâh	Hemân-dem oldılar ahvâle âgâh
5. İkisi cem' olup bir yire ol dem	Olurlar birbirile yâr ü hem-dem
6. Yeyüp cennetde envâ'-ı ni'amlar	Eşidürlerdi elhân ü nağamlar
7. Olup ol ravzanuñ nakşına hayrân	İderlerdi gülistânında seyrân
8. Demâdem zıkr idüp Perverdigâr'ı	Ki görürken bu resme rûzigârı
9. Koyalum anları biz şâd u handân	Görelüm nic'olur ahvâl-i şeytân
10. Görüp kendüyi çün çıkdı zeminden	Hakk anı sürdi ol dem dergehinden
11. Makâmı gülsitân-ı cennet-iken	Yiri düzâhda oldu kor u diken
12. Ne kaldı kendiye âhîr gör ol şüm	Olısar tâ ebed mağbûn u mahrûm
13. Görüp kendüyi İblîs oldu merdûd	Nedür hodrâyılığdan ya'ni makşûd

[15a]

1. Sen andan dağı a'lâ olmayasın	Anuñ kurbîyetini bulmayasın
2. Ne aşşı kıldı ol hodrâyılığdan	Ziyânı çok velî rüsvâyılığdan
3. Sakın sen dağı zinhâr olma hodrây	K'olur hodrây olan elbetde rüsvây
4. Dilerseñ k'olasın şâhib-sa'âdet	İdesin meskenet kılmağı 'âdet
5. Dimişler meskenet genc-i nihândur	Anuñ ehli olan şâh-ı cihândur
6. Dileriseñ cihâna şâh olasın	Gerek bu ma'niden âgâh olasın
7. Ki miskinlikden özge nesne yokdur	Velî dergâh-ı şâha râh çokdur
8. Gel imdi yine Âdem'den haber vir	Bu maḥlûka o 'âlemden haber vir
9. Ne resme zâhir olur andan ol şâh	Kaçan toğar güneş burcından ol mâh
10. O dem-kim cem' olur Havvâ vü Âdem	Düşer bir katre Havvâ rahmine dem
11. Zamândan soñra hamlı oldu zâhir	Ki mevcûd olısar bir zât-ı tâhir
12. Hemân-dem Âdem'üñ alnındağı nûr	Olur Havvâ cebîni üzre menşûr
13. Gidüp Âdem'den ol Havvâ'ya vardı	Cebînini makâm idindi tûrdı

[15b]

1. Ezel gerçi ki hûb idi cemâli	Velî ol nûr-ıla buldı kemâli
2. Gel imdi yine Âdem kıssasına	Görelüm mâcerâ vü kıssası ne
3. Beşâret kıldı bir gün Âdem'e Hakk	Ki neslünle bulısar kevn revnâk
4. Saña bir kâmrân evlâd virdüm	Kim aña Şîr Mürsel ad virdüm

5.	Anuñ neslinden olısdur Aḥmed	Ḥabībüm Muştafā a'nī Muhammed
6.	İşitdükde kelām-ı Ḥaḳḳı Ādem	Şanasın kim aña virildi 'ālem
7.	Ne resme zāhir olar diñle anı	Saña şerḥ ideyin iy yār-ı cānı
8.	Meger Ḥavvā'nuñ olur ḥamlı gālib	Zuhūr itmege Şiṣ'i oldı tālīb
9.	Getürdi Şiṣ'i Havvā çün vücūda	Görüp Ādem anı vardı sücūda
10.	Münācāt-ı Ādem	
11.	Didi iy pādīşāh-ı ferd-i muṭlaḳ	Kemālūñe zevāl irmez muḥaḳḳak
12.	Şehā şānuña sultānlık sezāvār	Ki kılduñ kāyinātı yoğ-iken var
13.	Bu resme kıldı Ādem çok münācāt	Diyüp yā kādiye'l-maḳşūd u ḥacāt
[16a]		
1.	Vücūd-ı Şiṣ-ile Havvā vü Ādem	Olurlar niçe müddet şād u hoş-dem
2.	'Ayān oldı çün ol rūḥ-ı muşavver	Cemālinden cihān oldı münevver
3.	Cebīninden hemān Havvā'nuñ ol nūr	Bi-emr-i Ḥālīḳ-ı Sübhān olur dūr
4.	Varup Şiṣ'ün cebīni üzre nāgāh	Ṭulu' itdi güneş burcına şan māh
5.	Yüzinüñ nūrı şarḳdan ġarba irdi Cemāl-i miḥr ü māha şu'le virdi	
6.	O nūruñ naḳlını taḳrīr idersem	Daḥı her kime irsāl oldı dirsem
7.	Nihāyet bulmayısdur rivāyet	İderler belki rāviden şikāyet
8.	Gerekdür kim hikāyet olıcaḳ yād	Ġamın def' idüp ide 'ālemi şād
9.	Olıcaḳ bir rivāyetden şikāyet	Ne lāzım eylemek anı rivāyet
10.	Ne deñlü eyleriseñ sözi taṭvīl	Kılarsañ ḥaşra dek bu şerḥi taṣṣīl
11.	Beyān olmaya biñde biri anuñ	Ṭavīl ü muḥtaşardur ger beyānuñ
12.	Gel imdi bu beyānı muḥtaşar it	Ḳo taṭvīli müfīdin ihtiyār it
13.	Eger dirseñ bu ta'bīr ola taḳrīr	Ḳıyāmet ola bu olmaya taḥrīr
[16b]		
1.	Bu nazm içre o sultān olıcaḳ yād	Ḳılasın ümmetiyeñ rūḥını şād
2.	Yine deryā gibi göñlüm kıla ḥuş	Ola nazmuma cānlar ḥālka-ber-guş
3.	Yiter kıldı dil ü cān murḡı şoḥbet	Demidür k'ire ben şeydāya nevbet
4.	Yanam ben daḥı ol şem'-i cihāna	'Aceb mi şem'e ger pervāne yana
5.	Olam ol gülsitānuñ 'andelībi	Geçem derd-ile bulınca ṭabībi
6.	İdem Şiṣ'ün yine vaşfın rivāyet	O nūruñ daḥı sırrını hikāyet
7.	Meger bir gün irüp fermān-ı Sübhān	Anuñ alnından ol nūr oldı penhān
8.	Gidüp Şiṣ'ün daḥı alnından ol nūr	Kime kim irdi pūr nūr kıldı mesrūr
9.	Nihāyet geldi 'Abdullāh'a irdi	O nūrı ehl-i Mekke cümle gördi
10.	Cebīni üzre 'Abdullāh'uñ ol nūr	Ṣıyā virdi şanasın şem'-i kāfūr
11.	O nūruñ şöreti ṭutdı cihānı	Ḳılup enver zemīn ü āsumānı
12.	Velī birkac zamāndan soñra ol nūr	Cebīninden o māhuñ oldı mestūr
[17a]		
1.	Varup ḥatunınuñ vechine irdi	Mübārek alnınuñ üstinde ṭurdı
2.	Meger düşmüş ana rahmine o māh	Gelüp milk-i cihāna olmağa şāh
3.	Hemān naḳl idüp ol nūr-ı münevver	Anasın cemālın ḳılur enver
4.	Yüzine bakmağa yüz döymezi	Cemālın görmege göz toymaz-ıdı
5.	Teraḳḳıdeydi her laḥza cemālī	Cemālī hüsnı bulmışdı kemālī
6.	Amīne'ydi ¹⁶ mübārek adı anu	Anasıdur Muhammed Muştafā'nuñ
7.	Egerçi buldı ol nūr-ıla şevket	Velī evvel daḥı şānıydı rif'at

¹⁶ Kelimenin doğru imlası Āmīne şeklindedir, metinde birçok yerde geçen kelime metne bu imla ile alındığında zihafılara sebep olduğundan "Amīne" şekli tercih edilmiştir. Zira metinde yaygın görülen bu durum şairin kelimeyi bu şekliyle kullandığını göstermektedir.

8.	Meger bir gün o sultân-ı nisāya	Perî Cibrîl'i Hâk kılmuşdı sāye
9.	Cebîni üzre ol nûr-ı Muḥammed	İderdi Zülcelâl'e dembedem ḥamd
10.	Yakın olmuşdı ḥamlınuñ zuhûrî	Cihânı tutmuş-ıdî alnı nûrî
11.	Havâdan sem'ine irişdi âvâz	Hemân keşf oldı ḥamlinden aña râz
12.	Çün oldı aña ḥamlinden işâret	Varuban Şeybe'ye kıldı beşâret
13.	Didi ma'lûm olupdur baña iy şâh	'Ayân olmağa az kalmışdur ol mâh
[17b]		
1.	Havâdan sem'üme âvâze irdi	Didiler saña Hâk bir tıfl virdi
2.	Anuñçun ḥalk olupdur âl-i Âdem	Tufeylidür o tıfluñ iki 'âlem
3.	Yakın kaldı kim ol şâh-ı zamâne	Qudûm-ile şeref vire cihâna
4.	Gelicek 'âleme ol cevher-i pāk	Nice taht issinüñ yirin kıla ḥâk
5.	İşidüp Şeybe ol mâhuñ sözini	Sücûd idüp yire sürdi yüzini
6.	Hemân gönderdi 'Abdullâh'a âdem	Şanasın kendüye virildi 'âlem
7.	İşitmişdi vaşfin Muştafâ'nuñ	Nübüvvet mihri ol mâh-ı vefânuñ
8.	Ḥaber varınca 'Abdullâh'a geldi	Bakup yüzine anuñ Şeybe güldi
9.	Didi-kim yâ veled olsun beşâret	Bañâ oldı bugün bir hoş işâret
10.	Amîne ḥatunuñ ḥamlı belürmiş	Havâdan sem'üne âvâze ırmış
11.	Bilür misin o ḥamluñ şâhibini	İrişdi uş anuñ devrân-ı dîni
12.	Anuñ mevlûdınıñ kılup yarağın	Müheyyâ it 'arûsı bal ve yağın
13.	Tehi görme o tıflı iy oğul sen	Süver ḥalk olmamışdur andan aḥsen
[18a]		
1.	Cemî'-i enbiyânuñ rehberidür	O tıfl âḥir zamân peygâamberidür
2.	Muṭî' olan aña mağfûr olısar	Velî serkeşlik iden ḥor olısar
3.	Ana göre yarağ itmek gereksin	Medîne şehrine gitmek gereksin
4.	Ki vâfirdür havâyic aşlı anda	Ya anda kim bakar ḥurmâ vü kanda
5.	Gerek kim her havâyicden alasın	Velî eğlenmeyüben tîz gelesin
6.	O şandı kim varup yine geliser	Velî bilmedi kim anda kalısar
7.	Bilür mi kimse taqdîr-i İlâh'ı	Ne bilsün kul rızâ-yı pâdişâhı
8.	Sefer-i 'Abdullâh	
9.	Gel imdi diñle 'Abdullâh'ı neyler	Atasınıñ ḥuzûrında ne söyler
10.	Tamâm alup atasınıñ cevâbın	Ḥaṭâsın bulmayup bildi şevâbın
11.	Semi'nâ diyüp ol şâh-ı yigâne	Maḳâmından yaña oldı revâne
12.	Varup gördi hemân gitmek yarağın	Tamâm itdi yarağın ü yasağın
13.	Hemân gitmege ol gün niyet itdi	Ḥelâliyle vidâ' itdi vü gitdi
[18b]		
1.	Kulından ḡayrı aldı nice yoldaş	Cemî'isine ol sultân olup baş
2.	Medîne şehrine oldı revâne	İşit kim neyler ol şâh-ı zamâne
3.	Giderdi ṭurmayup şâm u şehergâh	İrişince Medîne şehrine râh
4.	Meger bir gice yatmayup giderler	İrişüp şehre ol gün gör n'iderler
5.	Konup bir tekkeye kıldılar ârâm	Görelüm kim nolisardur serencâm
6.	Biraz ârâm idüp ol şâh-ı merdân	Ṭurup bâzâra gitdi şâd u ḥandân
7.	Gezüp şehri ve bâzârı yürürler	Ne maḳşûd-ısa sercümle görürler
8.	Alındı cümle çün aşl-ı havâyic	Tamâm oldı bir eksük kalmayup hîç
9.	Didiler kim bugün daḡı ṭuralum	Temâşâ eyleyüp şehri görelüm
10.	Eger yarın olursa emr-i Allâh	Girevüz râha ḡayrıla şehergâh
11.	Bu resme ḡavl idüp kıldılar ârâm	Ḳalurlar anda ol gün daḡı nâ-kâm

12. **Vefât-ı ‘Abdullāh**

13. Gel imdi diñle bir pür-süz-ı kıssa

Ne kışsa söyle ki pür cevır ü guşsa

[19a]

1. Meger ol gice taķdīr-i İlāhī
2. Şebistānında ‘Abdullāh nā-gāh
3. Nice āh irdi rāh-ı dūd-ı ‘arşa
4. İşidüp kavmi ol āhı dururlar
5. Didiler saña noldı iy dilāver
6. Bu sâ‘at neydi kim saña yolaķdı
7. İşidüp kullarınuñ sözün ol şāh
8. Haber virdi dönüp yāranlarına
9. Didi kim baña şimdi oldu ma‘lūm
10. O tıfluñ görmeyiserem yüzini
11. Şadef karnında daħı bulmadı fer
12. Ecel irişdi uş ben gider oldum
13. Amān olaydı ol vakte ireydüm

- Ecel peyki irişüp buldı rāhı
- Yaturken eyledi derd-ile bir āh
- Şerārından revān od düşdi ferşe
- Yakup bir şem‘i yanına varurlar
- Bize ahvāl-i āhuñdan haber ver
- Ki bizi sūz-ı āhūñ evde yaķdı
- Revān olup yaşı tekrār ider āh
- Yine od urdı cān u tenlerine
- Ümīdimden beni çerh itdi mahrūm
- İşitmiyiserem şīrīn sözünü
- Yetim olırsar ol yigāne gevher
- O dürri bulmuş-iken yavu kıldum¹⁷
- Anuñ bārī cemālını göreydüm

[19b]

1. Velī hayfā irişmedüm murāda
2. Hemān eyle diyüp yumdı gözünü
3. Ne zālimdür görüñ bu çerh-i gerdün
4. Dügün idüp diyü kıldı yarağı
5. Sefer kıldı Medīne şehrine ol
6. Meger anı çekermiş āb ü hāki
7. Bu devrūñ ‘ādetidür cevır-i dāyim
8. Göricek kulları ahvālın anuñ
9. Bizi bu ğurbet içre kıldı nālān
10. Ayırdı bizi ol sultānımızdan
11. Bunı diyüp kıldı kulları āh
12. Şu deñlü kıldılar feryād u efgān
13. Olup ehl-i Medīne andan āgāh

- Bu cism-i hāki virdüm nār u bāda
- Kesüp tedbīr-i ‘ālemden sözünü
- Murādından o māhı kıldı maġbūn
- Velī diñlendi ‘ömrinüñ çerāğı
- Yine gelmege ammā bulmadı yol
- Gelüp teslīm kıldı cān u pāki¹⁸
- Ki zīrā bunda olmaz kimse kāyim
- Didiler āh elinden bu cihānuñ
- ‘Aceb mi yaş yirine döksevüz kan
- Uşanduk bu cihān u cānımızdan
- Dirīgā çıķdı elden diyü ol şāh
- Yakın kaldı kim olalardı bī-cān
- Didiler vā-dirīgā vü hezār āh

[20a]

1. Hemān-dem cem‘ olup bir yire ol nās
2. Ki ğurbetde vefāt itdi ol vefādār¹⁹
3. Anuñ ğurbetde mevtini diyelüm
4. Şalā virildi cem‘ olup hālāyık
5. Varup erkān üzre defn iderler
6. Taġıldı çün kamu ehl-i Medīne
7. Nitekim kıldılar feryād u efgān
8. Dönüp konduķları yire gelürler
9. Hemān hem-rāh olup bir kārübāna
10. Koyalum anları gelmekde iy yār
11. Meger anlardan evvel iki tācir
12. Hemān ol serveri kim defn iderler
13. Varup kavmini kıldılar haberdār

- İderler cümle ‘Abdullāh için yās
- Anuñçun kim ola kim olmaya zār
- Bu derdūñ kanķı birin söyleyelüm
- Bulurlar bir maķāmı aña lāyık
- Hālāyık tārūmār olup giderler
- O kullar başladı feryāda yine
- Yine gelmege gördiler yok imkān
- Müheyyā olan esbābı alurlar
- Olurlar Mekke rāhına revāne
- Görelüm Şeybe olmuş mı haberdār
- Biri enşārī vü biri muhācir
- O kullar tutmadın bunlar giderler
- Ne söyler diñle imdi şāhīb-ahbār²⁰

¹⁷ Metinde kelime “kovıldum” şeklinde yazılmıştır.¹⁸ Yaygın kullanımda “cān-ı pāk” olan ifade metinde geçtiği şekliyle okunmuştur.¹⁹ Vezin bozuk.

[20b]

1. İşidüp Hâşimîler cem ' olurlar	Hemân-dem Şeybe katına gelürler
2. Meger oğlanlarla ol ser-efrâz	Kelâm iderdi Ahmed'den açar râz
3. Varup virdiler ol şâha selâmı	Dağı təcirden açdılar kelâmı
4. Kelâm içinde 'Abdullâh ağıldı	O halkdan nâgehân biri yağıldı
5. Didi sen pâyidâr ol iy dilâver	Medîne'de vefât itmiş o server
6. Hemân Şeybe bu râzı kılıcağ güş	Şanasız zehr-i katil eyledi nüş
7. Diyüp derdâ kanı ol ata cânı	Gözinden yaş yirine dökdi kanı
8. Gidüp nâ-çâr elinden ihtiyârı	Oğul diyü kılurdı âh u zârı
9. Baña bu neydi pirlügüm deminde	K'ola oğlum yigitlik 'âleminde
10. Bunı diyüp dökerdi kanlu yaşı	Firâkı ağladurdu tağ u taş
11. Oğulları dağı kılurdı feryâd	Çarındaşdan dirîğ olduk diyü yâd
12. Cemî'-i ehl-i Mekke mâtem itdi	Atası Şeybe diñle yine n'itdi
13. Yidi gün gecdüğinden soñra tûrdı	Amîne hatunıñ yanına vardı

[21a]

1. Girüp şordı mübârek hâtırını	Tehî gördi velî oğlı yerini
2. Aña sen pâyidâr ol diyüp ol şâh	Yine derd-ile kıldı nâle vü âh
3. Didi kim tapuñı mı ağlayayın	Ya 'Abdu'llâh'a derdin mi diyeyin
4. Ne ol dürdâne kim dağı nihândur	Velî âyîne-i cân u cihândur
5. Vücûda gelmedin ol dürr-i meknûn	Yetim olduğı kıldı bizi mañzûn
6. Amîne Şeybe'nün sözün idüp güş	Hemân-dem kendüzin kıldı ferâmûş
7. Zamândan soñra 'akıl geldi yine	Didi yâ Rab bu derdüñ merhemi ne
8. Kaçan oñlısar yâ Rab bu yâre	Ki bende kalmamışdur şabr u çâre
9. Helâlümnden beni çerh itdi mañrûm	Nolısar toğıcak yâ Rab o ma'sûm
10. Vücûda gelmedin ol cevher-i pāk	Atasın eyledi bād-ı ecel hāk
11. Sevünürdi görem diyü cemâlin	İşitmişdi evşâf-ı kemâlin
12. Velî gitdi irişmedin murâda	Çarışdurdı ecel hākini bāda
13. Bunı diyüp çoğ ağladı Amîne	Velî bilmezdi bu derdüñ emi ne

[21b]

1. Koyalum anları biz zâr u hayrân	Görelüm yine nolur emr-i Sübhân
2. Eger dirseñ bu fûrkat ola taqrîr	Kıyâmet ola bu olmaya tañrır
3. Bu nazm içre o sultân olıcak yâd	Kılasın ümmetiyseñ rûhını şâd
4. Beyân idem saña bir bir bu remzi	Eger añlar-ısañ fî'l-cümle 'azmî
5. Gel imdi diñle vaşf-ı Muştafâ'yı	Bulasın tâ hikâyetden şafâyı
6. Ne deñlü kim var-ıdı Mekke'de nâs	Tutarlar cümle 'Abdullâh içün y[âs] ²¹
7. O mâtem üzre çün geçdi sekiz mäh	Yakın kaldı ki zâhir ola ol ş[âh] ²²
8. Otururken mañâmında Amîne	İrişdi sem'ine âvâze yin[e] ²³
9. Firişteler görinürdi gözine	İderlerdi beşâret kendüzin[e] ²⁴
10. Ki tapuña ne devlet virmiş Allâh	Vücûduñdan tûlû' idiser ol mäh
11. 'Alâmetler 'ayân olurdı aña	İşidenler anı kalurdı tãna
12. Kılurdı Şeybe'ye bir bir hikâyet	Velî bir gün ider gâyet şikâyet

²⁰ Mana olarak "sâhib-i aḥbâr" olması gereken ifade metinde "sâhib-aḥbâr" olarak yazılmıştır.

²¹ Metinde kelime silinmiştir. Baştaki y harfî ve anlam dikkate alınarak kelime "yâs" olarak okunmuştur.

²² Metinde kelime silinmiştir. Baştaki ş harfî ve anlam dikkate alınarak "şâh" olarak okunmuştur.

²³ Metinde kelime silinmiştir. Baştaki "yin" ifadesi ve anlam dikkate alınarak "yine" olarak okunmuştur.

²⁴ Metinde kelime silinmiştir. Baştaki "kendüzin" kelimesi ve anlam dikkate alınarak "kendüzine" olarak okunmuştur.

[22a]

1. Garīb oldum kimesne yoldaşum yok	Bilirsin dostlarumdan düşmenüm çok
2. Ziyān irişdüreler baña nā-gāh	Ḥusūf ola tūlū‘ itmedin ol māh
3. Ya zāhīr olıcaḳ ol şems-i ḥāver	Aña kim ḥızmet eyler iy dilāver
4. Bilür ṭapuñ ki taşra çıkmazam ben	Daḥı kimse yüzine bakmazam ben
5. ‘Aceb ol dem benüm hālüm nolısar	Eger ağlar-ısam iller güliser
6. (...) ²⁵ eylerise çār u nā-çār	Budur ḥavfūm k’olam cev̄r-ile bī-mār
7. (...) ²⁶ nāgāh ol hūmāya	Cihāna şalmaya mihriyle sāye
8. Ḳarañu ola bu ‘ālem gözüme	‘Ayān bil kim kıyaram kendüzüme
9. İşidüp Şeybe ol māhuñ sözini	Didi vāllāh iy ḥalkuñ güzini
10. Saña ben ḥızmet ideyin olıcaḳ	Ben olmañ yig saña iller güliceḳ
11. Ne emr itseñ sözüñi esleyeyin	Hem ol dürr-i yetimi besleyeyin
12. Liyāḳat bulır-ısam ḥızmetünde	Ṭuram ‘abduñ gibi dāyım ḳapuñda
13. Olısar ḥalk-ı ‘ālem saña bende	N’ola ḳapuñda olsam bende ben de

[22b]

1. Ṭufeylündür melekler iy perī-şān	Mübārek göñlüñi kılma perī-şān
2. İşidüp Şeybe’nüñ sözün Amīne	Teselli oldu emn-ile Amīne
3. Bu resme çünkim anlar bī‘at itdi	Gel imdi diñle yine Şeybe n’itdi
4. Ne söz kim söyledi ol merd-i merdān	Olur iḳrārı üzre bende fermān
5. Revān bil bağladı her ḥızmetine	Görüp faḥr anuñ emrin ḥızmeti ne
6. Temām oldu ṭoḳuz ay irdi müddet	Beşāret kıldılar çün yitdi ‘iddet
7. Ne resme zāhīr olur diñle ol şāh	Ḳaçan ṭālī‘ olurken (...) ²⁷
8. Ṭapuña şerḥ idem bu vaşf-ı ḥālī	Ḳılursañ ḥāne-i ḳalbüñi ḥālī
9. Evsāf-ı Mevlūd	
10. Gel iy murğ-ı gülisṭān başla destān	Dimeḳden tā ki hüşyār ola mestān
11. Bizi bir dāsītāndan eyle āgāh	Görelüm nice izḥār olur ol māh
12. Gel imdi diñle yine Şeybe neyler	Amīne ḥātuna varup ne söyler
13. Rebī‘ü’l-evvelüñ on ikisiydi	Daḥı rüz-ı düşenbe gicesiydi

[23a]

1. On ikisinden on beşine varınca	Her ay içinde ²⁸ bu günlere irince
2. Ol üç gice içinde Şeybe dāyım	Ḥaremde şubḥa deg olurdu ḳāyım
3. Ṭavāf iderdi dāyım Ka‘be’yi ol	Dilerdi kim du‘āsı ola maḳbūl
4. Be-gāyet rüşen olurdu ol üç şeb	Ḳamer gibi ziyā virürdi kevkeb
5. Adı eyyām-ı beyzīdi ‘Arabca	Olurdu gün gibi rüşen o gice
6. Ṭavāfa varıcaḳ ol gice Şeybe	Ne resme muṭṭālī‘ olmuşdı ḡayba
7. ‘Ayān idem ṭapuña sırrın anuñ	İşidüp şād ola rūḥ-ı revānuñ
8. Gel imdi diñle cānıla bu naẓmı	Yine murğ-ı dil itsün söze ‘azmı
9. Ṭavāf itmezden evvel Şeybe ṭurdu	Amīne ḥātunıñ beytine vardı
10. Görüp ḳaydın ṭanışdı ṭapusına	Dönüp ḳufl urdu beyti ḳapusına
11. Buyıdı ‘ādeti her dem o şāhuñ	Göruben ḥızmeti neyse o māhuñ
12. Ḳapusına kilīd urup giderdi	Nifāḳından ‘adūnuñ ḥavf iderdi
13. Ḳulından ḳırnağından kimse nāgāh	Azıdup bula diyü beytine rāh

²⁵ Kelime silik olduğundan okunamadı.

²⁶ Kelimenin geçtiği yer yırtık olduğundan kelime okunamadı.

²⁷ Kelimenin geçtiği yer yırtık olduğundan kelime okunamadı.

²⁸ Vezin bozuk. “İçinde” kelimesi “içre” şeklinde okunursa vezin düzelmektedir.

[23b]

1. Kapusını anuñçun bend iderdi	Alup meftâhı beytine giderdi
2. Yine hem eyle kılup ol yigâne	Ṭavâf-ı Ka'be'ye oldı revâne
3. Hemân cem' eyleyüp evlâdını ol	Yine varup ṭavâfa oldı meşğul
4. Koyalum Şeybe'yi biz vaḥdetinde	Amîne diñle neyler ḥalvetinde
5. Meger ol gice beytinde Amîne	Olup meşğul kendü 'âlemine
6. Gehî ma'bûdını zıkr eyleridi	Gehî mevlûdını fikr eyleridi
7. Ne zâhir oldı evvel ol ḥabîbe	Nice ğarķ oldı 'âlem diñle tîbe
8. Amîne ḥatun ağzından idem şerḥ	İderseñ ger dilüñden şübheyi tarḥ
9. Diyem mevlûd-ı ḥatm-ı enbîyâyı	Şefî'-[i] enbîyâ vü evlîyâyı
10. Ne buyurmuş gel imdi diñle ol şâh	Dilerseñ k'olasın sırrından āġâh
11. Gel imdi diñle ol şâh-ı nisâyı	Ne resme irdi sem'ine nidâyı
12. Oturmuş-ıdı ol şeb ḥalvetinde	Yoġ-ıdı kimse ehlinden ḫatında
13. Ḥavâdan sem'ine irdi bir âvâz	İşit neydi ol şadâdan keşf olan râz ²⁹

[24a]

1. Didi çün muṭṭalı' oldum şadâya	Nazar kıldum hemân ol dem semâya
2. Görürem kim temâmet ğarbıla şark	Serâser olmuş-ıdı nûrıla [ġarķ] ³⁰
3. O nûra ben daḥı ğarķ olmuş-ıdum	Cemî'-i kāyinâta ṭolmuş-ıdum
4. Nidâ kılurdi bir kimse havâda	Cihânı eyle şandum vire bâda
5. Diridi kim eyâ ehl-i semâvât	Veya arzeyn ehli ṭur yiter yat.
6. İrişdi ol mübârek vakt-i sâ'at	Ṭulû' itdi meḥ-i mihr-i sa'âdet
7. Bu gice iriser devlet cihâna	Ṭolar rahmet zemîn ü âsumâna
8. Bu gice zâhir olısar o sulṭân	Bu gice keşf olur ol genc-[i] penhân
9. Budur ol gice kim Ḥaķ didi esrâ	Bu demde dindi ba'de 'usri yusrâ
10. Bu demdür ol dem-i 'İsâbnü Meryem	Bu sâ'atdur ol eyyâm-ı mu'azzam
11. Bu leylüñ vaşfına yokdur nihâyet	Egerçi eylemişler çok rivâyet
12. Bu gice nice zâhir olur ol şâh	Ya gün gibi ne resme toġar ol mâh
13. Kılayın ḥazretüñe anı taķrîr	Siyerde nice olmuş-ısa tefsîr

[24b]

1. Ṭapuña eydeyin bir bir rivâyet	Anası nice kıldıysa hikâyet
2. Didi tekrâr baķardum asumâna	Pür olmuş nûrıla gördüm zemâne
3. Döşenmiş bir döşek kim yok nazîri	Ḳomışlar üstine bir aķ ḥarîri
4. Adı Sündüs velî ṭutmuş cihânı	Mu'aṭṭar kılmış arz u asumânı
5. Melekler daḥı geldi key mu'azzam	Daḥı kerrûbiler gördüm mükerrerem
6. Feriştelerle 'âlem ṭolmuş-ıdı	Şanasın bâġ-ı firdevs olmuş-ıdı
7. Kanatları yaşıḷ şuretleri ḥûb	Ḳuşûrı yok birinüñ cümle maḥbûb
8. Var-ıdı her birinüñ bir burâġı	Ki cennet gûlsitânıydı ṭuraġı
9. Burâķlaruñ daḥı gördüm peri var	Havâda seyr iderlerdi perivâr
10. Yire şol deñlü inderdi melekler	Feriştelerden görünmezdi felekler ³¹
11. Birin gördüm alnında üç 'âlem var	Üçine daḥı ol olmuş 'alemdâr
12. Alup anuñ birini gör n'iderler	Dikûben Mekke'de tekbîr iderler
13. Açuḫ cümle feriştehler perini	Varuben şarķa dikdiler birini

[25a]

1. Birin daḥı varup ğarba dikerler	Nişârıçun havâdan dür dokerler

²⁹ Mısrada "neydi" kelimesinden sonra gelen "ol" kelimesi vezni bozduğu için çıkarılmıştır.

³⁰ Metinde "ġarb" şeklinde yazılmış.

³¹ Vezin bozuk.

2.	‘Alemler çün dikildi sağ u şola	‘Alāmet oldu mevlūd-ı Resūl’a
3.	‘Alem şevkıla ‘ālem rüşen oldu	Cihān başdan başa nūrıla tıldı
4.	Zuhūr olur deyü ol fahr-[1] ādem	Hemān dem gūlgūlıla tıldı ‘ālem
5.	Çün indiler yire gökden melekler	Dağı devr itmez oldılar felekler
6.	Ṭavāf iderleridi Mekke şehrin	Akıdup şehir içine nūr-ı nehrin
7.	Gerekdür diyü Şeybe’ye ri ‘āyet	Varup beytini kıldılar ziyāret
8.	İderlerdi beşāret birbirine	Yapışup birbirinüñ perine
9.	Bu gice zāhir olur diyü ol şāh	İderlerdi biribirin āgāh
10.	Amīne ḥatun ol dem kıldı taşdık	Ki bu gice olur mevlūd taḥkīk
11.	Velī tenhālğından incinürdi	Yakınında kimesne yok şanurdi
12.	Amīne ḥatun eydür bunu dirken	N’idem diyü yaluñuz fīkr iderken
13.	Eviñ divarı ol sâ‘at yarıldı	İçi vü taşı dağı nūr tıldı
[25b]		
1.	Hemān beytümde üç ḥatun gördüm	Ḥudā’ya şükr idüp el yüze sürdüm
2.	Yüzi her birinüñ bedr aya benzer	O tıfl-ı gence bunlar dāye benzer
3.	Dutunup ak izarı yüzlerine	Çeküp kühl-i siyāhı gözlerine
4.	Akardı nūr-ı rahmet yüzlerinden	Dökilürdi āb-ı kevşer sözlerinden ³²
5.	Oturdılar gelüp sağ ve şoluma	İkisi geçüben iki koluma
6.	Birisi gelüp önümde oturdi	Ḥicābı ol dem aradan götürdi
7.	Didi datlu diliyle yā Amīne	O fūrkat derdinüñ irdüñ emine
8.	Ne gāyet baḥtlu ḥatunmışsın	Kim izhār idesin ol devletlesin
9.	Bu gice senden izhār olan oğlan	Olıardı iki ‘ālemde sultān
10.	‘Ayālūñ gibi tıfl olmadı zāhir	Dağı olmayırsardur evvel āḥir
11.	İdelden ḥalk maḥlūḳatı Ma‘būd	Anuñ gibi vücūd olmadı mevcūd
12.	N’ola görmezse ol tıfl atasın	Ana sen hem ata vü hem anasın
13.	Ṭapuñ cümle nisāya şāh olısar	Çün ol fahr-ı cihān senden geliser
[26a]		
1.	Nice bunuñ gibi söz söylediler	Beni vü oğlumu medḥ eylediler
2.	Meger üçü dağı hūrīlerimiş	Velī gāyet de nūrānīlerimiş
3.	Ben evvel anları insān şandım	Bilüp hūrīler olduğın utandum
4.	Çün anlardan iştidüm vaşf-ı ḥālī	Göñül evḥām-ı ḡamdan oldu ḥālī
5.	Eger dirseñ bu esrār ola takrīr	Ḳıyāmet ola bu olmaya taḥrīr
6.	Bu nazm içre o sultān olıcaḳ yād	Ḳılasın ümmetiyeñ rūḥını şād
7.	Ki ben bī-çāreye keşf ola esrār	Cihān sekrinden ola tā ki hüşyār
8.	Gel imdi söyle iy üstād-ı kāmīl	Eger olduñ-ısa ‘ilmüñde ‘āmīl
9.	Kelāmuñla müşerref eyle devri	Unutdur mihrüñ-ile bize cevri
10.	Ḥaber virilse mevlūd-ı Nebīden	Bu devr-i pīre ol şāh-ı şabīden
11.	Ne buyurmuş yine diñle Amīne	Saḡa naḳl idem anı ben kemīne
12.	Didi gördüm evüm hūr-ile tıldı	Şanasın gülşen-i firdevs oldu
[26b]		
1.	Şorar anlardan ol evvel gelen hūr	Didi kim sizlere kim virdi destūr
2.	Didiler kıldı Ḥaḳ Cibrīl’e fermān	Nidā kıl tā ki bilsin hūr u ḡilmān
3.	Semāvāt ehlini eyle ḥaberdār	Dağı arz üzre eşyādan ne kim var
4.	Cemī’-i kāyināta kıl işāret	Hele evvel saḡa olsun beşāret
5.	O ḥatm-i enbiyā vü fahr-i ādem	Şefī’-i rüz-ı maḥşer şāh-ı ‘ālem

³² Vezin bozuk.

6.	Bu gice bil geliserdür vücûda	Hemân ol dem varısardur sücûda
7.	'Ayân it cümle eşyâya bu râzı	Çosunlar cümlesi nâz u niyâzı
8.	Cemî'isi bu gice hâzır olsun	O mevlûd üzre varup nâzır olsun
9.	İdüp emr-i İlâh'ı güş Cibrîl	Revân oldı şanasın kim eser yıl
10.	Olıcağ çün bu resme emr-i Hādī	Semāvāt üzre kıldılar münādī
11.	Didiler yâ Melâik oluñ āgâh	Beşaret viribidi size Allâh
12.	Ziyād eyleñ kamu tesbîh ü zıkrı	Geçürmeñ göñlüñüzden ğayrı fikri
13.	Dağı peygâmbere virüñ şalavât	Veyâ erbâb-ı arzeyn ü semāvāt
[27a]		
1.	Hem istıġfâr idüñ ümmetler içün	Dağı aşhâb-ı zürriyetler içün
2.	Nidâ kıldı yine göklerde Cibrîl	Resûl içün kılalar tâ ki tehlîl
3.	Didi Rıdvân'a zeyn eyle cinânı	Mu'atâr kıla bûyından cihânı
4.	Bezensin hûr u ğilmânıla vildân	Çonansın cennet ehli cümle yiksân
5.	Cinân içre ne deñlü varısa hûr	Cemî'isine Hâk'dan oldı destûr
6.	Ziyâret kılalar varup Resûl'ı	Kerâmet kânı ol şâh-ı uşulı
7.	Kılurlar Mâlik'i dağı haberdâr	Ki tamu içre nesne yakmaya nâr
8.	Feriştehlere emr oldı ki uçalar	Havâdan misk-i 'anberler saçalar
9.	Ki yir ehli dağı ola haberdâr	Uyana vahş u tayr u mûrıla mâr
10.	Hemân-dem eyle kıldılar melekler	Şanasın kopdı yirinden felekler
11.	Havâ yüzinde her melek uçardı	Çanadından yire rahmet saçardı
12.	Nişâr idince gökden yire nûrı	Pür itdi 'âlemi cennet buhûrı
13.	Meger tuymış şabâ bûyından anı	Çolanur şu gibi ol dem cihânı
[27b]		
1.	Cemî'-i kâyinâta kıldı ma'lûm	Kimesne kâlmadı eşyâda mahrûm
2.	Uyandı uyġudan cümle çerende	Çaberdar oldı mecmû'-ı perende
3.	Deñizler çalkınup mevc urmaz oldı	Ağaçlar yire indi çurmaz oldı
4.	Pür oldı ğulġuhla tağ u şahrâ	Beşâret kıldılar akşâ vü şahrâ
5.	Çağan zâhir olur diyü o sultân	Yir ü gök ehli olmışdı nıgehbân
6.	Sevinürlerdi mevlûd-ı Resûl'e	Melekler yüġrişürlerdi şağ u şola
7.	Çuhûr olmadın ol rûh-ı muşavver	Cihânı kıldı mihriyle münevver
8.	Çağan dünyâya ol cevher geliser	Cihân başdan başa pür-nûr olısar
9.	Ne cevherdür 'aceb ol genc-i penhân	Olıardur iki 'âlemde sultân
10.	Gelelüm yine hûrîler sözine	Görelüm biri birile sözine
11.	Su'âl itdi çün ol evvel gelen hûr	Size kim verdi diyü ya'nî destûr
12.	İşitdüñ ħod su'âlinüñ cevâbın	Saňa şerh eyledüm bir bir şevâbın
13.	Çudâ'dan olıcak bu resme fermân	Ne deñlü kim var idi hûr u ğilmân
[28a]		
1.	Giyüp tâc-ı muraşşâ birle dîbâ	Olurlar cümle dîbâyıla zîbâ
2.	Alup cevher tabâklar birle nûrı	Dağı cennetden envâ'-ı buhûrı
3.	Ol-ıdı kim irişdiler serâya	Amîne ħatun olduġı araya
4.	Ki ya'nî zâhir olıcak o sultân	Çılalar ebħar ile nûrı efşân
5.	Cihân ol nûr-ıla olup münevver	Buhûrı kıla âfâkı mu'atâr
6.	Olap hâzır bu resme cümle eşyâ	Çılurlar şubħa dek ol gice ihyâ
7.	Amîne ħatun işit yine neyler	Çuzûrında o hûrîler ne söyler
8.	Çamusı medħ iderler çün Resûl'i	Kim oldur cümle eşyânuñ uşulı
9.	Diyelüm nice geldüġin vücûda	Dağı ol demde varduġın sücûda

10. **Der Żuhūr-ı Nebī**

11. Gel imdi diñle iy merdān-ı ma'nī
 12. İñit ol dāsītāndan bir rivāyet
 13. [Ol]³³ üç hūrī kim evvel gelmişidi

- Açıldı yine bir destān-ı ma'nī
 Saña diyem nedür aşı-ı hikāyet
 Amīne hatuna yār olmuş-ıdı

[28b]

1. Ol üç hūruñ birisi diñle neyler
 2. Dilerseñ k'olasın bir laḫza rāḫat
 3. İñidüp söykenür hūra Amīne
 4. Ne buyurmuş gel imdi diñle ol māh
 5. Didi kim çün ṭayandum ben o hūra
 6. Ḥarāret gālīb oldu istedüm şu
 7. Şekerden nāzūk ü şīrīn-teridi
 8. Ne şudur kim bağışlar kätresi cān
 9. Koyup bir gevher ibriğa o suyu
 10. Şeker andan meger bir pāreyidi
 11. Hemān alup elüme k'eyledüm nüş
 12. Gelüp yanuma bir kez didi hadi
 13. Hemān dem geldi peygamber vücūda

- Amīne ḥazretinde gör ne söyler
 Baña söyken der iy māh-ı melāḫat
 Hemān dem ğark olur nūra Amīne
 Olasın tā ki bu ma'nīden āgāh
 Hemān ğark oldum ol dem baḫr-ı nūra
 Hemān dem şundılar bir āb-ı hoş-bū
 Meger känd-ıdı karıla eridi
 Kim anuñ teşnesidür āb-ı ḫayvān
 Cihānı ṭutdı ol dem misk-i bŷı
 Ki kar kätinde anuñ karayidi
 Görindi gözüne ol dem bir ak kuş
 Yağrınımı kınadıla sığadı
 İñit nice varısardur [sücūda]³⁴

[29a]

1. Velī hīç olmadı baña o ḫālet
 2. Hemān ol dem gözümden perde gitdi
 3. Nişār idüp ṭabaklar birle nūrı
 4. Pür itdi bū-yı cennet çünki dehri
 5. Ḥaberdār oldu cümle cinn ve ādem
 6. Daḫı vahş u ṭuyūr u ṭağıla ṭaş
 7. Biri birine iderdi beşāret
 8. Kimesne kalmadı ehl-i semāda
 9. Semāvat ehli ol māhı temāmet
 10. Nāzar kıldum ki görem ben de anı
 11. Görem kılmış mı aña kimse tīmār
 12. Görünmedi nihān olup gözümden
 13. (...) ³⁵ gitdi yanumdan o sulṭān

- K'anı pāk eylemek olaydı ḫācet
 O hūra o melekler diñle n'itdi
 Verürler devr-i ğam-ḫora sürürü
 Hemān ğark oldu nūra Mekke şehri
 Şadāyıla hemān-dem ṭoldı 'ālem
 Ḥaberdār oldu mecmū' kuru vü yaş
 Kılalar ya'ni ol māhı ziyāret
 Ziyaret kıldı ol māhı semā da
 Kılurlar üç gün üç gice ziyāret
 K'anuñla şād idem rūḫ-ı revānı
 Yaḫūd yatur mı yirde ol vefādar
 Hemān gitmişem ol dem kendüzimden
 Kim itdi bilmedüm ol māhı penhān

[29b]

1. O hūrīler daḫı gitmiş temāmet
 2. Kimesne bulmadum kim şoram anı
 3. Ki hūrīler bile alup gidüpdür
 4. Ki zirā üç melek kim geldi evvel
 5. Bu fikr içindeyiken nāgehānī
 6. Evüñ bir bucağında secde kılmış
 7. Getürmüş barmağını sağ elinüñ
 8. Velī fehm itmedüm anuñ sözini
 9. Hemān dem irdi sem'üme bir āvāz
 10. Buyurdı sakla ol genc-i nihānı
 11. Getürme yakınına kimse zinhār

- Birinden daḫı kalmamış 'alāmet
 Velī bu vech-ile itdüm gümānı
 Veyāḫūd bu işi Rıdṽan idüpdür
 Biri Rıdṽan'dı kim oldu münezzel
 Gözüm ṭuş oldu gördüm nāgeh anı
 Yüzini yire urup şöyle kalmış
 Kımıldar ṭurmayup ucı dilinüñ
 Diledüm götürem yirden yüzini
 Yakın kaldı ki rūḫum kıla pervāz
 Kim anuñ dīni dutısar cihānı
 Sakın şanma aña yokdur nıgehdār

³³ Metinde kelime silik olmakla birlikte sonraki beyit de dikkate alınarak "Ol" kelimesi tarafımızca eklenmiştir.

³⁴ Metinde kelimenin olduğu yer yırtıktır. Baştaki sin harfinden dolayı "sücūd" olarak okundu.

³⁵ Kelimenin geçtiği yer yırtık olduğundan kelime okunamadı.

12.	Virüpdür aña Hâk dünyâ vü dîni	Dağı cümle nebînüñ haşletini
13.	Dü 'âlem anuñ için var olupdur	Bu Haqq'a vü buña Hâk yâr olupdur
[30a]		
1.	İşitdüm çünki hâtifden bu zârı	Hemân şükr eyleyüp kıldum niyâzı
2.	Yine gâyb oldu ol sâ'at gözümden	Bu kez gitdüm temâmet kendüzimden
3.	Gözüm bakar velî bağlandı dilüm	Elüm tutar velîkin şaşdı bilüm
4.	Yumup gözüm yine açınca tırdum	Getürmişler revân ol tıflı gördüm
5.	Kesilmiş göbegi vü sünnet olmuş	Gözi kühl-i cevâhir birle tolmış
6.	Bir ak sūfıla şarmışlar o şâhı	Nikâb idüp yüzi mihrine mâhı
7.	Melekler bile gelmiş bî-nihâyet	Evüm nūrıla gark olmuş temâmet
8.	Nazar kıldum yine ol tıfla tekrâr	Elinde gördüm üç kilid dili var
9.	Üçü dağı anuñ incüyidi ak	Kim anlara nazardur kara toprak
10.	Feriştehler ol üç miftâhuñ aşlın	Biri birine şerh iderdi faşlın
11.	Biri şordı birinden kim bu diller	Ne dillerdür ki şerh itmeye diller
12.	Nedür aşlı bu dillerden haber vir	Kilid-i genc-i rahmetden haber vir
13.	İşit imdi ne resme kıldı takrîr	Bu nazm içre olupdur cümle tahtır
[30b]		
1.	Gelicek 'âleme ol genc-i penhân	Hemân oldı Hıdâ'dan bize fermân
2.	Getürüñ diyü ol şâh-ı şafâyı	Habîbüm fâhr-ı 'âlem Muştafâ'yı
3.	Hıdâ'dan olıcak bu resme fermân	Anasından kılup ol mâhı penhân
4.	İleydüñ Hâk Ta'âlâ hazretine	İrişdi iki 'âlem devletine
5.	Maķâmina yine olunca nâzil	Elinden bile alup geldi üç dil
6.	İşid imdi ol üç miftâhuñ ismin	Saňa her birinüñ diyem tılısmin
7.	Biri miftâh-ı kufl-ı genc-i nuşret	Biri hem kıble ve hem dil ü devlet
8.	Biri anuñ zafer kuflına miftâh	Üçin dağı buña virdi o fettâh
9.	Nice haşlet dağı virdi o mâha	Birini virmedi hiç pâdişâha
10.	Gör ol Hayy u Kadîm u Zü'l-celâl'i	Virür bir kuluna bunca kemâli
11.	Anı maķbûb idinüp kendüzine	Cihân halkın muṭi' eyler sözine
12.	Dağı bu kâyinât içre ne kim var	Anuñ dostluğına olmuşdur izhâr
13.	Tufeylidür o şâhuñ cümle 'âlem	Anuñçun halk olupdur âl-i âdem
[31a]		
1.	Habîbüm didi Hâk haķķında anuñ	'Aceb mi olsa sultânı cihânuñ
2.	Gel imdi diñle râvî kim ne söyler	Anası görelüm tıflıyla neyler
3.	Didi kim diledüm alam elüme	Getürem Allâh adını dilüme
4.	Ol üç hūrî görürem yine geldi	Maķâmum nūr-ı rahmet birle tıldı
5.	Birisi bir gümüş ibriķ dutardı	Elinde birinüñ bir taşt vardı
6.	O taşt için zebercetdür didiler	Resül'üñ varup öñine kodılar
7.	Ol üç hūruñ ki soñra geldi pîri	Dutardı elde bir kızıl harîri
8.	Varuban ol legen dutan ferişte	Resül'e didi iy nūr-ı sirişte
9.	Cihânuñ mişlidür bu taşt iy şâh	Saňa virildi bu 'âlem ol âgâh
10.	Şehâ bu taşt içine şun elüñi	Maķâma niyyet it depret dilüñi
11.	Ne yir mesken olısdur tapuña	Anı 'arz ideyin ben hazretüñe
12.	Amîne hatun eydür gördüm ol şâh	Elini taşta şındı toğdı şan mâh
13.	O tıfluñ fehmine hayrân kıldum	Görüp el şunduğını 'ibret aldum
[31b]		
1.	Nice bildi bu şimdi toğmış oğlan	Ne söyledüğünü kendüye Rıdvân
2.	Görüp el şunduğın taşta Amîne	Hemân-dem vardı hayret 'âlemine

3.	Ne bilsin sāyir oğlan gibi şandı	Bu resme mu‘cizin görüp utandı
4.	Velī bilmezdi kim bu halk-ı ‘ālem	Geçüpdür yaşda andan belki ādem
5.	ẖamu eşyādan a‘lādur o sultān	Anuñ nūrından oldu cümle insān
6.	Çün ol taşt ortasına şundi ol māh	Didiler yirüñ oldı Mekketu’llāh
7.	Ki Mekke kāyinatunñ göbegidür	Nitekim āl-i İbrāhīm begidür
8.	Elin çünkü ortasına kodı anuñ ³⁶	Miṣālīdür Uḥūd dār-ı cihānuñ
9.	Yirüñ ortası Mekke vü Medīne	İkisinden olur bünyād dīne
10.	Maḳām olısar anlar ol Resüle	Leṭāfet menbā‘ı kân-ı uşüle
11.	Elinde ol ḥarīr olan ferişte	Didi Rıdvān’a iy nūr-ı sirişte
12.	Resülü’llāh’a meṣḡul ol oturma	Edā it ḥizmeti her neyse ṭurma
13.	Meger Rıdvān’ımıṣ taştı getüren	Resül’ün ḥizmeti neyse bitüren
- [32a]
1.	Revān alup eline ol ḥabībi	Didi sensin ḳamu derdün ṭabībi
2.	Yalıncaḡ eyleyüp ol taştı kodı	Ol ibriḳ şuyı birle anı yudı
3.	Yidi nevbet çün ol şudan geçürdi	Dönüp şuyından ıbrıḡuñ içürdi
4.	Getürünñ diyü emr itdi ḥarīri	Revān alup eline vardı biri
5.	Aluban ol ḥarīri acdı Rıdvān	Şanasın misk-i ‘anber saçdı Rıdvān
6.	İçinden çıkdı bir nūrānī ḥātem	ẖiyāsından pür oldı iki ‘ālem
7.	Alup ol yüzüḡi Rıdvān eline	Getürdi ism-i Subḥān’ı diline
8.	İki kitfī arasına Resül’ün	Revān mühr urdı ol şāh-ı uşülün
9.	Didi ḥatm-i nübüvvet mührīdür bu	Bunı her kim göre görmeye ḳayḡu
10.	Yüzüḡi gerçi Rıdvān bile aldı	Velī kitfinde mührünñ nūrı ḳaldı
11.	Ḳaçan kitfī Resül’ün açılurdi	O ḥātem mühri nūrı balkururdi
12.	Görüp ol yār o mühri buldı rahmet	İki ‘ālemde görmez biri zaḥmet
13.	Daḡı aşḥābdan her kim ki gördi	Murādı dīn ü ‘uḳbāya irdi
- [32b]
1.	Resül’i alup ol dem yine Rıdvān	Peri altında bir dem kıldı penḥān
2.	Biraz eglendi vü yine çıkardı	Cemāline velī dāyım bakardı
3.	Dönüp sem‘ine birkaç nesne söyler	Saḡa diyem işit kim daḡı n’eyler
4.	Zebānını dönüp aḡzına verdi	Biraz emzürdi vü yine çıkardı
5.	Resül ammā daḡı yalmanur-ıdı	Dili Rıdvān’uñ aḡzında şanurdi
6.	Dönüp Rıdvān eyitdi yā ḥabībi	Ṭapuñdur cümle bīmāruñ ṭabībi
7.	Saḡa emzürdügüm ‘ayne’l-yaḳīndür	‘Ulūm-ı evvelin ve āḡirindür
8.	Daḡı kitfünñ kim ol mühr uruldu	Nübüvvet ḥatmī ṭapuña verildi
9.	Sen olduñ çün cihānuñ pādīşāhı	N’ider ‘ālem daḡı püşt ü penāhı
10.	Ṭapuñ ḥaḳḳında çün Ḥaḳ didi levlāk	Sebeb sensin yaradılmaḡa eflāk
11.	Daḡı eşyāyla yir gök ṭolupdur	Ḳamusı ṭapuñ içün var olupdur
12.	Nice bunuñ gibi medḡ itdi Rıdvān	Anası işidüben ḳaldı ḡayrān
13.	Resül’i yine Rıdvān şūfa şardı	Alup anasınıñ yanına vardı
- [33a]
1.	Ḳoyup öninde anı ‘izzet-ile	Didi ‘ālemde var ol devlet-ile
2.	Baḡışlasın saḡa tıfluñı Allāh	Murāduñ üzre dönsin mihrile māh
3.	Bunı diyüp işit Rıdvān n’itdi	Resül-ile vida‘ itdi vü gitdi
4.	Ḳalur ol tıfl anası birle tenḥā	Alup kıldı cemālini temāşā
5.	Amīne ḡatun eydür gitdi Rıdvān	Görüp tıflımı oldum şād u ḡandān

³⁶ Vezin bozuk.

6. Hemân alup yüzün yüzüme sürdüm
 7. Zebânı dahı bile deprenürdi
 8. Olup mihr-i cemâli birle hayrân
 9. Anası çünkim evinde kıldı halvet³⁷
 10. Çün ol maşşûdını 'âlemde buldı
 11. Eger dirseñ bu ma'nî ola takrîr
 12. Bu nazm içre o sultân olıcağ yâd
 13. Saña eydem yine bir hoş hikâyet

[33b]

1. **Mu'cizât-ı Resûl**
 2. Gel imdi diñle cânıla bu nazmı
 3. 'Ayân oldu çün ol kân-ı kerâmet
 4. Hemân şak oldu evvel tâk-ı Kisrî
 5. Dahı virân olur biñ bir kelîsâ
 6. Oda tapanlaruñ mahv oldu nârı
 7. Kelîsâlardaki putlar üşendi
 8. Şanemler kim var-ıdı Mekke içre
 9. İşit nic'oldı o şeb hâl-i şeytân
 10. Nice dürlü dahı mu'ciz belürdi
 11. Meger ol gice Şeybe Mekke'deydi
 12. Anı gördi ki putlar yire düşdi
 13. Egilüp Mekke ol dem vardı vecde

[34a]

1. Yüzini egilüp toprağa urdı
 2. Görüp ol hâli Şeybe oldu hayrân
 3. Elinden gitdi ol dem ihtiyârı
 4. Diler kim Şeybe bâbından çıkup ol
 5. Görür kim bâbı Şeybe secde kılmış
 6. Dahı nûrıla tolmış Mekke şehri
 7. Amîne hatun evinden çıkup nûr
 8. Gelürdi Mekke içinden bir âvâz
 9. Didiler iy yir ehli oluñ âgâh
 10. Dahı erkân-ı Mekke birbirine
 11. Huḍâ'nuñ rahmeti bu kâyinâta
 12. Gelürdi dembedem âvâz-ı tekbîr
 13. Dahı tesbîh ıderdi taş u toprak

[34b]

1. Biri birine kuşlar muştıladı
 2. Muhammed toğdı diyü ya'ni taşrîh
 3. Vücûda geldi çün ol faḥr-ı âdem
 4. Velîkin Şeybe kıldı hayret ile
 5. Revân 'aqlını cem idüp temâmet
 6. Hemân dem Şeybe bâbından çıkup ol
 7. Varup gördi Şafâyı Merveyle
 8. Virüben birbirine selâmı

Tuḡağı deprenürdi anı gördüm
 Velî fehmi idemezdüm kim ne dirdi
 İderdüm hüsn-i gülzârını seyrân
 Aña tıflı yiter dünyâda devlet
 Görelüm ol gice dahı ne oldı
 Kıyâmet ola bu olmaya taḥrîr
 Kılâsın ümmetiyseñ rûḥını şâd
 Dahı itmiş degül kimse rivâyet

Kılalum yine dilden söze 'azmı
 Belürdi 'âlem içre çok 'alâmet
 Serîrinden yıkar sultân-ı Mısrı
 Hemân nesh oldu ol şeb deyr-i 'İsâ
 Havâyâ çıkdı ehl-i küfr zârı
 Keşîşler haclarıyla oda yandı
 Helâk oldu düşüp mecmu'ı yire
 Geçüp yire olur kavmiyle penhân
 Kim anı yine ancak Ḥaḡ bilürdi
 Dilerdi kim tavâf idüp gideydi
 Keşîşler Mekke'den çıkdı vü kaçdı
 Amîne'nüñ evine kıldı secde

Yine kāyim olup yirinde tırdı
 Mecâli kalmadı kim kıla seyrân
 Dahı tırmağa kalmadı qarârı
 Amîne beytine toğrı tuta yol
 Amîne beytine qarşu egilmiş
 Münevver eylemiş gün gibi dehri
 Kılurdu 'âlem-i maḥzûnı mesrûr
 Feşâhat birle ıderdi ser-âgâz
 Muhammed zâhir oldu el-hamdü li'llâh³⁸
 Selâm idüp didiler irdi yine
 İrişdi teşneler âb-ı hayâta
 Meleklerle tolıydı gök-ile yir
 Ağaclar üzre zıkr eylerdi yaprak

Şadâ-yı vahşıla 'âlem tolardı
 İderdi her biri dilince tesbîh
 Temâmet rahmet-ile toldı 'âlem
 Kâdem başup tıururdu gayret ile
 Şafâyâ varmağa kıldı ikâmet
 Şafâ vü Merve'den yaña dutar yol
 İkisi bile gelmişlerdi dile
 'Arabca söyleşürlerdi kelâmı

³⁷ Vezin bozuk.³⁸ Vezin bozuk.

9.	Resûlullâh'ı zıkr eylerleridi	Vücûda geldügin söylerleridi
10.	Göricek Şeybe anı kaldı hayrân	Didi iy Kâdîr u Kayyûm u Sübhân
11.	Münâcât-ı Kerden-i Şeybe	
12.	Bu hikmetler ki bize gösterürsin	Ki günde 'aybımız biñ kez görürsin
13.	Velî bir zerre kesmezsin 'atâyı	Eger tağlarca kılsak biz haţâyı
[35a]		
1.	Ki zîrâ işimiz bizüm haţadur	Tapuñuñ lâıyıkı şanı 'atadur
2.	Tapuñ sultân-ı 'âlem bendeyüz biz	Nedür bizüm haţamız yâ neyüz biz
3.	Ûul olanlar haţadan hâlî olmaz	'Aţasına şehûñ noksân irişmez
4.	Ne vardur hikmetüne hadd u pâyân	Ne irür 'aybımızdan bize hüsran
5.	Ne ğam ma'yûb olavuz yâ günehkâr	Tapuñ gibi şehâ settârimuz var
6.	Münâcâtı temâm idüp o server	Sevinüp didi kim Allâhu ekber
7.	Çün oldı muţtalî 'esrâr-ı ğayba	Münâcât eyledi Allâh'a Şeybe
8.	Revân olup hemân-dem yola girdi	Amîne hatunıñ beytine irdi
9.	Kilîd dili bileydi kendüyle	Getürürdi ne yire gitse bile
10.	Hemân kim irdi ol server kapuya	Varur sultâ[n] ³⁹ kul gibi tapuya
11.	Açup kapuyı derhâl ol vefâdâr	Amîne hatunı kıldı haberdâr
12.	Tuyıcağ Şeybe'nüñ geldügin ol mâh	Didi kim kıldı yâ Rab anı âġâh
13.	Hele hoş geldi diyüp taşra çıkdı	Hemân Şeybe anuñ yüzine bakdı
[35b]		
1.	Görür kim gitmiş ol alnındaġı nûr	Velî olmuş-ıdı ġâyet de mesrûr
2.	Hemân yanına varup Şeybe tûrdı	O nûruñ nice olduġını şordı
3.	Didi kim kanı ol alnuñdaġı nûr	'Ayân iken neyiçün oldı mestûr
4.	Amîne hatun eydür iy dilâver	Tulu' itdi bu şeb ol şems-i hâver
5.	Vücûda geldi bil ol şâhib-i nûr	'Aceb mi benden ol nûr olsa ger dūr
6.	İşidüp Şeybe ol mâhuñ sözini	Sücûd idüp yire sürdi yüzini
7.	Velî didi ki iy şâh-ı zamâne	O hâletde tapuñda yok nişâne
8.	Ol işe uğramışa beñzemezsin	Meger kim baña toġrısın dimezsin
9.	Dönüp ol dem yemîn itdi Amîne	Didi borcum yoġ-ıdı bu yemîne
10.	Velî ol anlaruñ ahvâlini ben	Nic'olur görmedüm inan baña sen
11.	Ne gördüm ğam ne çekdüm cevri ü zaġmet	'Ayân oldı revân ol genc-i rahmet
12.	İşidüp Şeybe didi yâ Amîne	Vücûduñdur şeref viren zemîne
13.	Yüzüñ mihrinden alur mâh nûrı	Viren bu devre zâtuñdur sürürü
[36a]		
1.	İnandum saña iy rûh-ı muşavver	Zuhûr olmuşdur ol nûr-ı münevver
2.	Ûanı göster baña ol pâdişâhı	N'idem şimden girü mihrile mâhı
3.	Cemâlidür anuñ mihr-ile mâhum	Ûul-ısam n'ola oldur pâdişâhum
4.	Amîne didi kim destûr yoġdur	İnan sözime kim Tañru'm tanuġdur
5.	İşidüp Şeybe ol mâhuñ sözini	Çevürdi incinüp andan yüzini
6.	Begâyet katı geldi Şeybe'ye ol	Didi bu söz olur mı hîç maġbûl
7.	Baña göstermeyen kimdür o şâhı	Nihân ider mi hergiz kimse mâhı
8.	Kim ola kim baña vormeye destûr	Ya benden tıflımı kim kıla mestûr
9.	İşidüp Şeybe'nüñ sözün Amîne	Didi kimdür diyem size kimesne
10.	Tapuñ gelmezden evvel şimdi iy şâh	Gelüp bir kimse kıldı bizi âġâh
11.	Didi şabr eyle üç gün taşra çıkma	Daġı hîç kimsenüñ yüzine bakma

³⁹ Metinde "sultâ" olarak yazılmış kelime "sultân" şeklinde okunmuştur.

12.	Kimesne görmesün tıflıñ zinhâr	Baňa bu resme te'kîd itdi tekrâr
13.	İşidüp Şeybe key incindi yine	Didi divâne misin yâ Amîne
[36b]		
1.	Bilür misin ki şabra tākātüm var	Eger görmezsem işüm oldu düşvâr
2.	Amîne gördü kim Şeybe yîñilmez	Aña hîç söz dağı te'sîr kılmaz
3.	Didi fermân senüñdür bilmezem ben	Dilerseñ var içerde anı gör sen
4.	Diledi Şeybe gire evine	Görüp tıflını oğlınıñ sevine
5.	Kapu içre kadem başup ki girdi	Hemân sem'ine bir âvâz irdi
6.	Şadâsından yıkıldı şandı eflâk	Yakın kaldı kim ola zehresi çāk
7.	Didi hışm-ile tūr kanda gidersin	Koyalar mı seni ne fîkr idersin
8.	İşidüp Şeybe anı diñle neyler	Dönüp vehm-ile birkaç nesne söyler
9.	Didi kim oğlın oğlın göre geldüm	Vücûda geldiğini şora geldüm
10.	Didi üç güne dek yok size destür	Gerekse beytüne var gir gerek dur
11.	Ferişeler kılur şimdi ziyâret	Anuñçun âdeme yokdur icâzet
12.	İşidüp Şeybe ol şahsuñ sözünü	Hemân-dem taşra dönderdi yüzünü
13.	Varup ol dem Amîne katına ol	Didi tahkîk oldum oğluña kul
[37a]		
1.	Ne tapuñ gibi 'âlemde nisâ var	Ne hûd tıflıñ gibi bir mehlikâ var
2.	Bunu diyüp hemân-dem döndi gitdi	İşid imdi varup beytine yine n'itdi
3.	Tamâm üç gün olınca şabr kıldı	Velî kendüye gâyet cebr kıldı
4.	Amîne'yi şorardı ehli andan	Cemî'isi severdi anı cândan
5.	Birine dağı hâlin dimez-idi	Velî bir loğma ansuz yimez-idi
6.	Dağı diridi kim şabr eyleñ üç gün	O dem kim irişe dördüncü gün çün
7.	Hemân ol dem icâzetdür varasız	Mübârek yüzünü anuñ göresiz
8.	Bu resme ehlini kılup teselli	O meh kalbinde iderdi tecelli
9.	Tamâm oldu çün üç gün va'de yitdi	Vidâ' idüp semâvât ehli gitdi
10.	Gel imdi diñle yine Şeybe neyler	Amîne katına varup ne söyler
11.	Tamâm üç güne dek şabr idüp ol şah	Hemân dördüncü gün tırdı sehergâh
12.	Amîne hâtunuñ beytine vardı	Biraz ârâm idüp kapuda tırdı
13.	İçerden gördi kim âvâze gelmez	Dağı hîç vech-ile bir ses belürmez
[37b]		
1.	Diledi k'ola beytine revâne	İçerden tıyup ol şah-ı zemâne
2.	Revâne olup istikbâle çıkdı	Cemâline anuñ çün Şeybe bakdı
3.	Görür kim nûra garķ olmuş Amîne	Ziyâ düşmiş cemâline zemîne
4.	Didi Şeybe ki iy mâh-ı güzîde	Baňa göster kanı ol nûr-ı dîde
5.	Nice bir ola bu cevri meşakkat	Nihâyet dağı bulmaz mı bu fûrkat
6.	Mübeddel olmasın mı vaşla hicrân	İrişmesin mi câna cism-i bî-cân
7.	İşidüp Şeybe'nüñ sözünü Amîne	Didi kim irdüñ ol derdüñ emi ne
8.	Buyuruñ içeri lûtf idüp iy şah	Yaraşmaz kim yalufuz tura ol mâh
9.	İşidüp Şeybe anı durdı derhâl	Varup ol şahı kıldı 'izz ü ikbâl
10.	Resûl'i getirüp yirden Amîne	Hemân-dem verdi ceddinüñ eline
11.	Alup Şeybe o şahı 'izzet-ile	Didi dünyâda var ol devlet-ile
12.	Velî gördi ki bir nûr-ı münevver	Olup insân şeklinde muşavver
13.	Yüzünüñ nûrını yirden göge irmiş	Cemâl-ı mihri mâha şu'le virmiş
[38a]		
1.	Şu resme olmuş-ıdı nûrla garķ	Ki cismi olmaz-ıdı nûrdan fark
2.	Nazar kıldı cemâline çün ol şah	Görüp yüzünü didi kim Bâreka'llâh

3.	Zehî nakḳāşı kim bu resme taşvîr	Ne gördi kimse ne ḥod kıldı taḥrîr
4.	Ḥudâ ḥalk eyleyelden kāyinâtı	Kimesne görmedi bu resme zâtı
5.	Felekler dergehinüñ perdesidür	Melekler nûrınıñ perverdesidür
6.	İdersem ḥaşra dek vaşfını taḳrîr	Güneşden zerresi olmaya taḥrîr
7.	Ne bunuñ gibi er toğurdı ana	Ne gelmişdür bunuñ mişli cihāna
8.	Gelenler bizden evvel kāyināta	Ḳamu ḥasret gidüpdürler bu zāta
9.	Müyesser kılmadı Ḥaḳ kim göreler	Mübârek ayağına yüz süreler
10.	Bihāmdi'llāh bize oldu müyesser	Ezelden kılmışımıṣ Ḥaḳ muḳadder
11.	Bu ma'sūma velî ne virelüm ad	Ki dāyim anuñıla kılalar yād
12.	Amîne didi tapuñ bilür anı	Bu ma'sūmuñ saña ma'lüm şanı
13.	Velî ol dem ki bu tıflı oldu iẖhār	Meleklerden işitdüm bunu tekrār
- [38b]
1.	Muḥammed diyü kıldılar beşâret	İderlerdi gelüp bir bir ziyâret
2.	Cemî'isi ki görmeye gelürdi	Muḥammed İbni 'Abdu'llāh dirdi
3.	Daḫı bir dürlü ad işitmedüm ben	Ne ad virmek dilerseñ aña vir sen
4.	Dönüp Şeybe didi kim yâ Amîne	Ne ad virem o şāha ben kemîne
5.	Ne kim dünyāya geldi aşl-ı mürsel	Daḫı her kime kim şuhf oldu münzel
6.	Muḥammed cümlesinden yād olupdur	Cihān ol adıla ābād olupdur
7.	Daḫı ol gice kim mevlūd oldu	Cihān ser-tā-ḳadem nûrıla ṭoldı
8.	Ne deñlü var-ısa 'ālemde eşyâ	Muḥammed dir-idi emvât u aḫyâ
9.	İşitdüm ol gice tağıla taşdan	Ağaclardan ḳurudan daḫı yaşdan
10.	Biri birine iderdi beşâret	Ḳılalum diyü ol māhı ziyâret
11.	Muḥammed didi çün ol tıfla Hādî	Ben aña nice virem gayrı adı
12.	Ezel virilmiş adı çün Muḥammed	Hem āḫir olsun anuñla muḥalled
13.	Velî ben bendeye oldu bu ma'lüm	Ki taḫḳik enbiyādandur o ma'sūm
- [39a]
1.	Bu belki cümlesinüñ serveridür	Hemān āḫir zamān peygamberidür
2.	Velî bu sırrı zinhār eyleme fāş	Ḳureyşîler işidüp ḳaldurur baş
3.	Daḫı toğmadın itdiler 'inādı	Göresin şimdiden girü fesādı
4.	Ne kim görmişdi Şeybe vü Amîne	Ḥaber virdi ikisi birbirine
5.	Dönüp Şeybe vidā' itdi vü gitdi	İşit imdi varup beytine n'itdi
6.	Ḳıluban ehl-i beytini ḥaberdār	Velî işmarladı varına tekrār
7.	Amîne ḥātuna hürmetler eyleñ	Ḥuẖûrında sözi luṭf-ıla söyleñ
8.	İşidüp cümlesi gör ki n'iderler	Hemān-dem ittifaḳ idüp giderler
9.	Varup gördiler ol rûh-ı muşavver	Cihānı nûr-ıla kılmış münevver
10.	Yüzi ḳatında gün bir zerre olmuş	Cebîni şan meh-i bedr-idi ṭolmış
11.	Cemāli gün ḳaşı genç aya benzer	Evi cennet özi ḥavrāya beñzer
12.	Güneş nûrı cebîninden alurdi	Ḳamer ḳaşın görüp taña ḳalurdi
13.	Maḳāmı bû-yı cennet birle ṭolmış	Şanasın gülsitān-ı cennet olmuş
- [39b]
1.	Resûl'i ḳucağında görüp anuñ	Didiler budur ol şāhı cihānuñ
2.	Budur ol āfitāb-ı burc-ı devlet	Budur ol maṭla'-ı māh-ı sa'âdet
3.	Budur ol Ḥaḳ Ta'ālā'nuñ ḥabîbi	Budur ol bî-devā derdün tabîbi
4.	Egerçi 'āleme geldi çoğ oğlan	Velî gelmedi bunuñ gibi sultān
5.	Ne görmüşdür bunuñ kimse mişâlin	Ne mişlinüñ göriserler ḥayâlin
6.	Resûl'i her kişi kim göre geldi	Cemâlini göricek heybet aldı
7.	Gelüben her kişi kim gördi anı	Didiler dutısardur bu cihānı

8.	Velî her kim cemâlin gördi anuñ	Unutdı şıgılnı cümle cihānuñ
9.	Dilemezdi ki gideydi yanından	Şanurdu gitse ayrılır canından
10.	Eline her kim anı ol dem aldı	Dimāğı bû-yı cennet birle taldı
11.	Çalup cisminde bûy ol buğuruñ	Eşer kıldı yüzine şavkı nûruñ
12.	Çağan kim biri yanına varaydı	Ya varup ehl-i beytini göreydi
13.	Çolardı beyti 'ıtr-ı cennet-ile	Kalurdu ehl-i beyti hayret-ile
[40a]		
1.	Dönüp sorarlar-ıdı bu ne bûdur	Bize 'arz it bu ne zîbâ kıkudur
2.	Anı ehline şerh eylerler-idi	Dağı gördüklerin söylerler-idi
3.	İşidenler hemân durup giderdi	Cemâlini görüben hamd iderdi
4.	Bu resm-ile yidi gün yidi gice	Varurlar bakmayup ir ü gice
5.	Ki iderlerdi dîdârını seyrân	Ki olurlardı envârına hayrân
6.	Gelüben gitdiler çünkim yidi gün	Sekiz gün diyicek başlandı düğün
7.	Velî 'Abdu'l-menâf' uñ aqrıbası	Kızı ve gelini vü 'âm u hâşı
8.	Didiler yâ Amîne saña küsdük	Selâmı dağı senden belki kesdük
9.	Revâ mıdır ki tıfluñ ola izhâr	Birimüz dağı olmadın haberdâr
10.	Revân sürme çeküp sünnetlemiştir	Ne bize vü ne gayra hüd demiştir
11.	İşidüp anlaruñ sözün Amîne	Nicesin cebr başladı yemîne
12.	Cemî'-i mâcerâyı evvel âhir	Bularuñ hizmetinde kıldı zâhir
13.	Ol üç günde ne kim gördiyse bir bir	Cemî'isine anı kıldı taqrîr
[40b]		
1.	İşidüp cümlesi hayrân olurlar	O gün dağı Amîne'yle kalurlar
2.	Gelelüm imdi düğün sözine biz	Ki tâ sizler dağı vâkıf olasız
3.	Eger dirseñ bu ta'bîr ola taqrîr	Kıyâmet ola bu olmaya taqrîr
4.	Bu nazm içre o sultân olıcak yâd	Kılasın ümmetiyseñ rûhını şâd
5.	Şıfat-ı Arûs	
6.	Gel iy murğ-ı seher irişmedin şâm	Bu 'âlemden ola kim alavuz kâm
7.	Müşerref kıl bizi bir dem demüñden	Çademler görevüz tâ maçdemüñden
8.	Resûl'üñ yine evşâfını yâd it	Kilîd-i hüznî dillerden küşâd it
9.	Çaber vir dağı 'Abdu'l-muttalib'den	Mu'attar kıl meşâm-ı dehrî tîbden
10.	Düğüne çünkim itdi Şeybe niyyet	Temâmet Mekke şehrin kıldı da'vet
11.	Hicâz iline hem gönderdi kullar	Ne deñlü var-ısa beklendi yollar
12.	Okutdı cümle çün il ü vilâyet	Şu deñlü halk geldi bî-nihâyet
[41a]		
1.	Ki şehir-i Mekke'ye şıgmadı âdem	Ne şehir-i Mekke belki taldı 'âlem
2.	Yir üzre haymeler tıtdı cihânı	Felek ol bezmüñ oldı sâye bânı
3.	Güneş döşer zemîne zer bisâtın	Ay aydın itdi göğüñ yidi katın
4.	Bulıtdan yağdı yağmur yirine nûr	Ki gide zulmet-i gam ire mesrûr
5.	Şabâ ol bezme ferrâş olmış-ıdı	Cihân bû-yı letâfet talmış-ıdı
6.	Melekler gökden iderlerdi seyrân	Yir ehli olmış-ıdı cümle hayrân
7.	Bu resme çünki cem' oldı halâyık	N'ola ki ola ol sultâna lâyıq
8.	Yidi gün yidi gice tıy iderler	Şeker şerbetlerini cüy iderler
9.	Pür oldı Mekke şehri ni'met-ile	Yimezdi etmegi kimse et-ile
10.	Döküldi şol kadar envâ'-ı ni'met	Dükenmezdi yineydi tâ kıyâmet
11.	Şeker şahrâda şu gibi aqardı	Yahûd envâ'-ı hûna kim bakardı
12.	Cemî' i toydugından şöñra insân	Ne deñlü var-ısa 'âlemde hayvân
13.	Pür oldı cümlesi ol ni'met-ile	Dağı kurd-ıla kuş tıy et-ile

[41b]

1.	Kimse kalmadı 'âlemde mağbûn	Meger kalmış ola bu cehl-i mecnûn
2.	Harem seyyüdleri cem' olmuş-ıdı	Cemî'-i Mekke şehri tolmış-ıdı
3.	'Arab kâmilllerinden söylediler	Resûl'i her biri medh eylediler
4.	Ne buyurmuş gel imdi diñle anlar	Ne resme virdiler medhinde cânlar
5.	Medh-i Resûl	
6.	Didiler budur ol maqbûl u hâzret	Ki bunda hatm olırsadur nübüvvet
7.	Budur ol mazhar-ı zât-ı mu'azzam	Bunuñ şânında vardur cümle haşlet
8.	Muñi' ola bu tıfla cümle 'âlem	Kaçan ki kıla halkı dîne da'vet
9.	Bu şahuñ emriyle günde beş kez	Urıla haşre dek 'âlemde nevbet
10.	Bunuñ hakkında Haq didi habîbüm	Kime virildi 'âlemde bu devlet
11.	Ebed ümmetlerinüñ olırsadur	Maqâmı ravzâ-i gülzâr-ı cennet
12.	Cehennemden halâş olmayırsadur	Haqîkat olmayanlar aña ümmet
13.	Cemî'-i enbiyâ vü evliyâyâ	Bu sultân idiser mahşerde şefkat

[42a]

1.	Bunuñ emrine fermân olmayanuñ	Biri bulmaz iki 'âlemde rahmet
2.	İşitmedüñ mi Şeytân nice oldu	Bunuñ ceddine çün kılmadı hürmet
3.	Çün oldu aña ol merdûd düşmen	Hemân boynına geçdi tavk-ı la'net
4.	Đalâletden ebed kurtulmayavuz	Eger bu kılmaz-ısa bize himmet
5.	Olısar buña Haq'dan farz u vâcib	Koyısar kendü dañı şer'-i sünnet
6.	Kaçan kim da'vet ide halkı dîne	Ne deñlü var-ısa 'âlemde millet
7.	Cemî'isi olup emrine fermân	Bulırsalar anuñ dîniyle kuvvet
8.	Kamu âyîn-i mürsel nush olısar	Bunuñ dîni kaçan kim tuta şöhet
9.	Velî küffâr elinden 'âlem içre	Çekiser nice müddet cevr ü zahmet
10.	Bu sultânıñ gelüp ümmetlerinden	Kılalar kâfirüñ cânına mihnet
11.	Bunuñ ümmetlerinden nicesinüñ	Elinde olırsadur zehr şerbet
12.	Cemî'-i enbiyâ vü âl-i âdem	Bu şahuñ şanıyla bula 'izzet
13.	'Aceb mi 'âlemine şâh olursa	Elinde bile geldi kufl u nuşret

[42b]

1.	Bu evşâfuñ delîline yiter ol	Cebîni üzre olan nûr-ı rahmet
2.	Rızâsıdur bunuñ 'âlemde maşşûd	Kalanı guşsa vü derd ü meşakkat
3.	Hudâyâ Cevherî'yi kılma mahrûm	O şahuñ şefkatinden rûz-ı hasret
4.	Geçüpdür bunda 'ömri fûrkât-ile	'İnâyet kıl kim anda bula vuşlat
5.	O kâmill kim anda söylediler	Nice bunuñ gibi medh eylediler
6.	Ol-ıdı kim nihâyet buldı da'vet	'Arûs ehline virildi icâzet
7.	Bu âhbârı ne tatvîl idelüm biz	İşitmişsiz cemî'isin bilürsiz
8.	'Arûs ehli tağılup çün giderler	Şorana vaşf-ı hâli şerh iderler
9.	Resûl'üñ şöhetri tutdı cihânı	İşiden görmege gelürdi anı
10.	O şahuñ vaşfına yokdur nihâyet	Olur mı bahr-ı bî-pâyâna gâyet
11.	Terakki itdi gün günden cemâli	Vilâyetlerde söylendi kemâli
12.	Geçüp 'ömr-i 'azîzinden nice yıl	Şu gerek kim Hudâ'dan irdi Cibrîl
13.	Getürdi Haq Ta'âlâ'nuñ selâmın	Beyân itdi huzûrında kelâmın

[43a]

1.	Geyürdi hem nübüvvet hil'atini	Koyup başına tâc-ı devletini
2.	Dañı Haq her ne kim kılmışdı taqdîr	Aña Cibrîl bir bir kıldı taqrîr
3.	Nice müddet bunuñ üstine geçdi	Gazâlar kıluban il ü gün açdı
4.	Muñi' olanlar aña buldılar râh	Velî serkeşlik iden kıldı gümrâh

5.	Temâmet çünkü kuvvet dutdı dîni	Musahhar kıldı cümle yiryüzini
6.	Cemî'-i âleme hükm itdi ol şâh	Ki fermânında yidi mihr-ile mâh
7.	Bunuñ üstine dañı geçdi çok sâl	Görelüm nic'olur şimden girü hâl
8.	Evşâf-ı Mi'râc	
9.	Gel imdi diñle yine bir hikâyet	K'idem bir kıssadan dañı rivâyet
10.	Çün itdüm 'aciz-ile mevlûdı takrîr	Kılam şimden girü mi'râcı tahrîr
11.	İşit imdi ne buyurmuş o sultân	Cihân u cân anuñ yolına kurbân
12.	Meger bir gice bu çerh-ı siyeh-puş	Günüñ cāmını nûş idüp kılur boş
13.	Gice nûrından olmışdı günüñ dūr	Görinmezdi kamer yağardı yağmur
[43b]		
1.	'Ali'nüñ kız karındaşı var-ıdı	Adına Ümmehânî dirler-idi
2.	Resûl'le hayli hizmet kılılmış-ıdı	'Ali birle müselmân olmuş-ıdı
3.	Severdi cân u dilden ol Resûl'i	Kaçan görem diyü gözlerdi yolu
4.	Resûl ol hâtuna dâyim varurdu	Evinde bî-tekellûf otururdu
5.	Meger yine Resûl andaydı ol şeb	Görünmezdi bulutdan gökde kevkeb
6.	Şakırdı yıldırım gürlendi gökler	Giderdi heybetinden 'aql olğler
7.	Resûlullâh işit-kim ne buyurmuş	Meger ol dem cemî'-i nâs uyurmuş
8.	Didi sem'üme irdi şavt-ı Cibrîl	Revân geldi şanasın kim eser yıl
9.	Oturduğum evüñ sakfı yarıldı	Cihân şandum ki yirinden ırıldı
10.	Selâm itdi gelüben heybet-ile	Göründi bir 'acâyib heybet-ile
11.	Velî bir müntehâ şürette geldi	Kim ol bu dünya taşvîri degüldi
12.	Açup yitmiş bölük kılmiş saçını	Velî hayrette komış misk-i Çin'i
13.	Kara saçına ağ inci dizilmiş	Libâsında yeşil hatlar yazılmış
[44a]		
1.	Dimiş kim lâ ilâhe illa'llâh	Resûl'idür Muḥammed oluñ âgâh
2.	Bile gelmişdi yitmiş biñ ferişte	Olup mecmû'ı nûrıla sirişte
3.	Cemî'isi gelüp üstine üşdi	Resûlu'llâh'a ol dem korkı düşdi
4.	Gelüp anı hemân-dem kocdı Cibrîl	Perinden tîb-i cennet şacdı Cibrîl
5.	Getürdi Hâk Ta'âlâ'nuñ selâmın	Dañı 'arz itdi mecmû'-ı beyânın
6.	Dönüp didi ki iy şâh-ı vilâyet	Çapuñdur Ka'be-i maḥsûd u hâcet
7.	Beni (...) ⁴⁰ viribidi tapuña	Selâmını getürdüm hâzretüñe
8.	Seni kendüye da'vet kılur ol şâh	Tapuña intizâr ider ol âgâh
9.	Senünçün zeyn olupdur cennet-i hür	Semâvâtı kudümla eyle pür nür
10.	Bu gicedür o ḳadr-ı leyl-i rahmet	Bu gice olısar mi'râc-ı vuşlat
11.	Bu gice ḡarḳ idiser kevnî envâr	Bu gice olıсарdur keşf-i esrâr
12.	Bu leyl o gicedür kim vaşf olunmaz	Bu leylüñ sırrı muḡlaḳdur bilinmez
13.	Gelenler senden evvel görmediler	Bu leylüñ hikmetine irmediler
[44b]		
1.	Ne senden soñra ḡalḳ olan göriser	Ne ḡod kimse ḡayâline iriser
2.	Bu gice olıсарsın Ḥaḳḳ'a vâşıl	Ne maḳşûduñ var-ısa ola ḡasıl
3.	Bunı diyüp işit kim n'itdi Cibrîl	Resûl'i alup ol dem gitdi Cibrîl
4.	Varup zemzem kuyusına iletđi	Resûl'i koyup anda diñle n'itdi
5.	Buyurđi ḡazır itdiler burâḡı	Dönüp didi Resûl'e kıl yaraḡı
6.	Bu şudan ḡusl it iy şâh-ı Ḥicâzî	Vuzû tecdîd idüben kıl namâzı
7.	Suvar ol devlet-ile bu burâḡa	Velî zinhâr bakma şol u şaḡa

⁴⁰ Kelime okunamadı. Metinde yazımı şu şekildedir:

8.	İşidüb Cebrā'il'ün sözün ol şāh	Didi kim işimüz hayr ide Allāh
9.	Hemān gusl eyleyüp kıldı namāzı	Ḥudā'ya ḥamd idüp itdi niyāzı
10.	Du'ā kılup elin yüzine sürdi	Varup Cebrā'il'ün katına tırdı
11.	Görür Mīkā'il'i daḥı o sultān	Gelüp dutmuş feriştehlerle divān
12.	Meleklerden nice biñ ol da almış	Resūl'illāh'a istikbāle gelmiş
13.	Varup virdiler ol şāha selāmı	Bu oldu anlaruñ fetḥ-i kelāmı
[45a]		
1.	Mübārek kıla mi'rācuñı Allāh	Tapuña kutlu olsun gitdigüñ rāh
2.	Bunı diyüben itdiler yarağı	Hemān Cibrīl alup geldi burāğı
3.	Resūl eydür görüp didüm ben anı	Zehī Ḥālīk ki virmiş buña cānı
4.	Yaratmış Ḥaḳ Ta'ālā kudretinden	Hemān insāna beñzer şüretinden
5.	Qalan a'zāda ḥayvānāta beñzer	Velī boynı vü başı ata beñzer
6.	Yelisi lülüyile zīynet olmuş	Yüzi üzre saçı iki bölünmüş
7.	Kılı altun teline beñzer-idi	Dizinden dırnağına dek zer-idi
8.	Żiyā virürdi yıldız gibi çeşmi	Süheyl urup velī iderdi hışmı
9.	Ṭonınuñ rengi līkin eşheb-idi	Velī la'lin kamu mercān lebiydi
10.	Var-ıdı hem zümürütten kanadı	Açup uçunca depredmezdi bādı
11.	Daḥı her 'uzvı bir gevherden-idi	Hemān ancak ayağı zerden-idi
12.	Kızıl mercān-ıdı dört dırnağı hem	Degüldi gevdesinden bir kılı kem
13.	Hemān ṭāvūs-ıdı kuyruğı nakşı	Eyit kim gördi anuñ gibi raḥtı
[45b]		
1.	Licām-ı la'li zerrīn gevher-idi	Qolanı sīm üzengisi zer-idi
2.	Uyanında olan dürr-ile gevher	Cihānı gün gibi kılmışdı enver
3.	Muḥammed diledi bine ol burāğa ⁴¹	Ki Cibrīl-ile ya'nı göge ağa
4.	Hemān ol dem burāğı çekdi Cibrīl	Melekler kıldılar tekḫir ü tehḫil
5.	Gel imdi diñle ol burāğı neyler	Ḥuzūrında Resūl'ün gör ne söyler
6.	Çekinüp binmege kımaz Resūl'i	Ne vech-ile ider diñle uşuli
7.	Burāğa dönüben Cibrīl söyler	Cemī'-i mācerāyı şerḥ eyler
8.	Didi neydi çekinmekden murāduñ	Resūl'i binmege niçün kımaduñ
9.	Seni Ḥaḳ ḥod anuñçun var idüpdür	Beşerden biñ yıl evvel yār idüpdür
10.	Ki merkeb olasıñ ol şehsūvāra	Ne yire dilerise bine vara
11.	Revā mı ḥāceñe 'āşī olasıñ	Suvār olmağa anı kımayasıñ
12.	Burāğ işitdi Cibrīl'ün sözünü	Hemān-dem toprağa sürdi yüzünü
13.	Didi ḥāşā ki bu işi kılam ben	Veyāḫūd ḥāceme 'āşī olam ben
[46a]		
1.	Bu gün budur murādum ḥazretüñden	Beni yād ide yarın şefkatinden
2.	Burāğı yine ol-demde ben olam	Ki meydānında ḥaşruñ celve kılam
3.	Qabūl itdi Resūl anuñ sözünü	Bu kez teslīm kıldı kendüzünü
4.	Burāğı yine ol-dem çekdi Cibrīl	Hemān kıldı melekler ḥamd ü tehḫil
5.	Resūl'ün cümlesi yanına geldi	Rikābın dutdı Mīkā'il egildi
6.	Suvār oldu Resūl ol dem burāğa	Melekler yügrışürdi şola şağa
7.	Dönüp Cibrīl eyitdi yā Muḥammed	'Acāyibler göricek yolda bī-ḥad
8.	Daḥı āvāzlar kim işidesin	Muḳayyed olmayup aşlā gidesin
9.	Bunı diyüp gelürlerdi bir araya ⁴²	Resūl'i alup ağıdılar havāya
10.	Giderken irdi şağından bir āvāz	Daḥı şolından itdiler ser-āgāz

⁴¹ Mısra da "burāğa" kelimesinden önce gelen "ol" kelimesi vezni bozduğundan metinden çıkarılmıştır.

⁴² Vezin bozuk.

11.	Birine daħı olmayup muķayyed	Havā yüzinde giderdi mü'ebbed
12.	Görür kim qarşudan irişdi bir zen	Olup envā'-ı cevherle müzeyyen
13.	Cemāli şöyle kim bedr aya beñzer	Velî fi'linden ol bed-rāya beñzer
[46b]		
1.	Aña daħı nażar kılmadı ol māh	Giderlerdi havāda dutıbān rāh
2.	Çün andan daħı geçdi ol ser-efrāz	Semādan irdi bir heybetlü āvāz
3.	Resūl anı işidüp heybet aldı	O şavtuñ şiddetine taña kaldı
4.	Geçüp andan daħı bir tağa irdi	Kim anda bir 'acāyib nesne gördi
5.	Karaydı cümle başdan başa ol tağ	Taşı vü toprağından yoğ-ıdı ağ
6.	Hemān kim vardılar yanına tağuñ	Licāmın dutdı Cebrāyıl burāğuñ
7.	Resūl'e didi iy şāh-ı vilāyet	Bu tağı inüben eyle ziyāret
8.	Cūdur ⁴³ ol tağ ki dirler Tūr-ı Mūsā	Ziyāret eylemişdür buñı 'İsā
9.	Qarındaşuñ maķāmın kıl ziyāret	Namāz idüp Hudā'dan dile hācet
10.	İşidüp Cebrā'ıl'üñ sözün ol şāh	Didi hoş varduñ itdün yiri āgāh
11.	Hemān ol dem inüp kıldı namāzı	İdüp Mūsā maķāmında niyāzı
12.	Gelüp Cebrā'ıl'üñ katında durdı	Şadālar kim işitmiş-idi şordı
13.	Didi Cibrıl o şağıñdan gelen ün	Yahūd āvāzıydı iy yüzi gün
[47a]		
1.	Velî ol şol taraftan iren āvāz	Nasārî şavtıydı iy ser-efrāz
2.	Eger anlara itseñ iltifātı	Şehā dīnūñ olmazdı şebātı
3.	Tapuñdan soñra az az ümmetüñden	Çoğı yüz döndereydi hāzretüñden
4.	Kimi anuñ Yahūdiler olaydı	Kimi Naşrānî dīninde kaldı
5.	Çün olmaduñ birisine muķayyed	Olısdur şehā dīnūñ mü'ebbed
6.	Dönüp şordı kim-idi ya o 'avrat	Gelüp gösterdi bize hüsn-i şüret
7.	Didi Cibrıl kim dünyāyıdı ol	Dilerdi hīzmetüñde ola maķbūl
8.	Anuñla söyleşeydün ger şehā sen	Kimesne kalmayaydı ümmetüñden
9.	Kamu dünyāya aldanup kalaydı	Arada āhıret unıdılaydı
10.	Hele söyleşmedün Allāh'a minnet	Halāş oldu anuñ şerrinden ümmet
11.	Dönüp Cibrıl'e ol şāh-ı ser-efrāz	Didi neydi ya ol heybetlü āvāz
12.	Didi Cibrıl iy şāh-ı nübüvvet	Tapuñ kim ol şadādan aldı heybet
13.	Kenārından meger çāh-ı ceķīmüñ	Uçar bir taş emriyle Raķīm'üñ
[47b]		
1.	Tamām biñ yıl-ıdı kim ol giderdi	Kapu dibine daħı şimdi vardı
2.	Hemān eyle diyüp çekdi burāğı	Resūl'i bindürüp aşardı tağı
3.	Gözi yumup açınca Kuds'e irdi	Cemî'-i enbiyā rūhını gördi
4.	Daħı mürsellerüñ ervāhı bir bir	Gelüp etrāfa şaf bağladı yir yir
5.	Nidā kıldı hemān-dem anda Cibrıl	İşidüp kıldılar tekbır ü tehlıl
6.	Didi ervāh-ı cümle enbiyāya	Daħı ehl-i zemīn ü hem semāya
7.	Ki hatm-i enbiyāya kılun ikrām	İmāmet idiserdür olası rām
8.	İşidüp enbiyā ervāhı geldi	Selām idüp Resūl'e qarşu durdı
9.	Daħı ervāhı bir bir mürselinüñ	Nidāsın işidüp peyk-i emīnūñ
10.	Gelüp virdiler ol şāha selāmı	Beşāret kılup itdiler kelāmı
11.	Didiler kutlu olsun saña mi'rāc	Ayağıñ toprağıdur bize ser-tāc
12.	Bes andan soñra ol şāh-ı kerāmet	İder Akşā'da ervāha imāmet
13.	Kılurlar çün Resūl-ile namāzı	Namāzı kılup itdiler niyāzı

⁴³ Kelime anlamlandırılmadı. Metinde şu şekilde yazılmıştır:

[48a]

1. Dönüp birbirine söylediler	Resüllullāh'ı ta'rīf eylediler
2. Cemī'isi du'ā idüp Resül'e	Vidā' itdiler ol şāh-ı uşūle
3. Resül'i ol aradan aldı Cibrīl	Hemān-dem 'azm-i şahrā kıldı Cibrīl
4. İrüp şahrāya gör kim neylediler	Hemān-dem 'azm-i eflāk eylediler
5. Resül'i alup ol-dem uçdı Cibrīl	'Urūc itdi şanasın kim eser yıl
6. İrüp ol gögi seyrān iderler	Qarār itmeyüben ol-dem giderler
7. Revān Cibrīl açup yine per ü bāl	İrişdiler ikinci göge fi'l-hāl
8. Anı daḥı temāşā kılup ol māh	Hemān üçüncü göge dutdılar rāh
9. İrişüp anı daḥı seyr iderler	Dönüp dördüncü kat göge giderler
10. Kılurlar anda daḥı çok temāşā	Cehennem-daḥı ol gökdeydi ḥāşā
11. Anı daḥı Resül'e gösterürler	Temāşā eyleyüp bir dem turlurlar
12. Olup dördüncü kat gökden revāne	Erişdiler beşinci asumāna
13. Anı daḥı kılup bir dem teferrüc	Revān altıncı göge kıldılar güc

[48b]

1. İrişüp aña ol-dem gör n'iderler	Biraz anı daḥı seyrān iderler
2. Hemān Cibrīl alup yine Resül'i	Bu kez yidinci göge dutdı yolu
3. İrüp ol asumāna daḥı fi'l-hāl	Olurlar bir dem anda fārīgu'l-bāl
4. Görürler anda çok dürlü 'acāyib	Bir ev var-ıdı ol gökde ḡarāyib
5. O dāruñ Beyt-i Ma'mūr idi adı	Anı Mekke mişāl itmişdi Hādī
6. Melekler anı kılurdı ziyāret	Resül'i görüp itdiler beşāret
7. Gök ehlinüñ meger ol Mekke'siymiş	'İbādet-ḡānesi vü tekkesiymiş
8. Görürler anda daḥı çok ḡarāyib	Olurlar ol aradan yine ḡāyib
9. İrişüp sidreye gör neylediler	Anıda ⁴⁴ müntehā seyr eylediler
10. Yaratmış bir ağacı anda Sübhān	Yemişi nūr rengi bergi elvān
11. Dibinden Kevser ırmağı çıkardı	Çemenlerde revān olup aḡardı
12. Resül anı daḥı kılar temāşā	Meger Cibrīl'e ol olmuşdı me'vā
13. Öte geçmezdi andan bir ḡadem ol	Daḥı bilmezdi var mı yok mıdur yol

[49a]

1. Hemān kim ol araya geldi Cibrīl	Maḡāmında turluban ḡaldı Cibrīl
2. Resül anı görüp yanına vardı	Bu arada ne turlduñ diyü şordı
3. Dönüp Cibrīl eyitdi yā Muḡammed	Bu ağacı kılupdur Ḥaḡ baña ḡad
4. Daḥı bundan añarı geçmezem ben	Ne menzildür yolını seçmezem ben
5. Tapuñdan ḡayr bundan kimse geçmez	Bu sırrı Ḥaḡ daḥı eşyāya açmaz
6. İşidüp peyk-i Ḥaḡḡ'uñ sözün ol şāh	Didi kim gösteriser ya baña rāh
7. Resül eydür bu sözi söyler-iken	N'ola ḡālüm diyü fikr eyler-iken
8. İrişdi cānib-i Ḥaḡ'dan bir āvāz	Didi Cibrīl keşf oldı bu kez rāz
9. Hemān eyle diyüp ol peyk-i ḡazret	Çiginümden yapışup kıldı kuvvet
10. Beni atup havāya ḡaldı Cibrīl	Serīr oldı baña şankim eser yıl
11. Görüp ol ḡāleti lā-ya'kıl oldum	Zamāndan şoñra çün kendüme geldüm
12. Yüzümi siliben açdum gözümi	Yeşil kürsīde gördüm kendüzümü
13. Baña ikrām idüp ol kürsī söyler	İşid imdi ne resme 'izzet eyler

[49b]

1. Varup biñ 'özü-ile virdi selāmı	Dönüp 'arz itdi bir nice kelāmı
2. Didi adum benüm Refref'dür iy şāh	Beni Ḥaḡ ḡazretüñe kıldı hem-rāh

⁴⁴ Metinde "anda" zamirinin vezne uydurma gayretiyle "anıda" şeklinde yazılmış olduğu düşünülmektedir.

3. Burāguñ şimdiden girü ben oldum	Ne ğam ben kula sen sultānı buldum
4. Bunı diyüp hemān-dem kıldı pervāz	Şanasın murğ-ı kudsîdür ya şehbāz
5. İrişüp geçdi yitmiş biñ hicābı	Çıkup 'arşa bulur Hakk'dan icābı
6. Anı gördüm ki geldi bir ferişte	Cemāli nūrıla olmuş sirişte
7. Beni vahdet hicābına iletirdi	Otur didi hemān-dem kendi gitdi
8. Oturdum çün bisāt-ı ünse geçdüm	Elüme bir kadeh şundular içdüm
9. O şerbetden şafālar irdi cāna	Pür oldum şanasın iki cihāna
10. Görürem perde ref' oldı gözümden	Yine gitmişem ol-dem kendüzümden
11. Zamānlar geçdi kıldum şöyle hayrān	Velî buldum o dem üstinde cān
12. Zamāndan soñra keşf oldı baña rāz	İrişdi cānib-i 'izzetden āvāz
13. İşıtdüm Hakk Ta'ālā'nuñ selāmın	Dirüp 'aqlumı hıfz itdüm kelāmın
- [50a]
1. Çün oldum hazret-i matlûba vāşıl	Kamu tahşîl oldı anda hāşıl
2. Çıkardum māsivü'llāhı gözümden	Yakın oldum Hudā'ya kendüzimden
3. Gel imdi iy dil ü cān murğı sāz it	Sözünü muhtaşar kıl pes dırāz it
4. Çün irdi hazrete ol fahr-ı ādem	Aña in'ām oldı cümle 'ālem
5. Ne 'ālem māsivü'llāhı o Sübhān	Hemān-dem kıldı ol sultāna ihsān
6. Dahı ol demde noldı bilmezem ben	Aña göre kıyās it cümlesin sen
7. Kaçan irişiser ol sırta idrāk	Anı yād itse'aql u cān olur çāk
8. Dil-ile ola mı bu vaşfı takrîr	Kalem maqdümü ya kılar mı tahrîr
9. Velî ağzından ol fahr-i cihānuñ	İşidenler kamosun bu beyānuñ
10. Seyirde cümle takrîr eylemişler	İşıtdün nice dürlü söylemişler
11. Kılaysın ben de anı size takrîr	Siyerde nice olmuş-ısa tahrîr
12. Velî mi'rācı cümle şerh idersem	Siyerde yād olan evsāfı dirsem
13. Mufaşşal olmayup tatvîl olısar	Bu nazmı okıyan 'āciz kalısar
- [50b]
1. Anuñçun ihtişār itdüm begāyet	Ki kılmaya işidenler şikāyet
2. Çün itdüm muhtaşar bu 'arz-ı tūlı	Gel işit yine mi'rāc-ı Resūl'i
3. Eger dirseñ bu eser ola takrîr	Kıyāmet ola bu olmaya tahrîr
4. Bu nazm içre o sultān olıcağ yād	Kılasın ümmetiyseñ rûhını şād
5. Maķām-ı Üns	
6. Kılām ben dahı yine söze āġāz	Olam cān gülşeni mürġına dem-sāz
7. Ne buyurmuş gel imdi diñle ol şāh	Diyeyin ben de olduğumdan āġāh
8. Didi ol dergeh-i a'lāya k'irdüm	Şu kim maķşūd-ı küllīyidi gördüm
9. Kelām itdi baña lutfından ol şāh	Verüben kûlına dergāhına rāh
10. Tamāmdı nice toķsan biñ kelāmı	Baña irdi yine Hakk'ıñ selāmı
11. Buyurdi yā Muhammed yā habîbi	Seni kıldum kamu derdün tabîbi
12. Cihānı anuñ için eyledüm var	Ki kılaydum seni gün gibi izhār
- [51a]
1. Sen olmasañ yaratmazdum cihānı	Getürmezdüm vücūda 'aql u cānı
2. Sebep sensin cemî'-i kāyināta	Dahı eşcār u ebhār u nebāta
3. Senüñçündür dü'ālemde ne kim var	Sen olmasañ biri olmazdı izhār
4. Bu mevcūdāt kim icād olupdur	Dahı eşyâyıla 'ālem toľupdur
5. Sipehsālārı sensin cümlesinüñ	Velî vü aşfiyā vü hem nebînüñ
6. Dilerseñ bilesin kurbıyyetüñi	Benüm emrūme eyle niyyetüñi
7. Varup cennetlerümi eyle seyrān	Saña hizmetler itsin hür u Rıdvān
8. Göresin kim neler yaratmışamdur	Senüñçün hem ne ihzār itmişemdür

9. Kātumda bilesin kadrūñ niceymiş
 10. Dağı ümmetlerūñ içün varasın
 11. Kaçan kim inesin rüy-ı zemīne
 12. Hem ümmetlerūñi eyle haberdār
 13. Bunı diyüp nebīler serverine
- [51b]
1. Ki tiz alup habībūmi revān ol
 2. Huzūrıla nüzül it müntehāya
 3. Ne deñlü var-ısa hūrī vü ğilmān
 4. Dağı cennetleri kılsın müzeyyen
 5. Ne deñlü var-ısa cennāt u hūrī
 6. İşidüp ol melek emrin İlah’uñ
 7. Resül’i alup indi müntehāya
 8. Meger bunlar dağı gelmezden evvel
 9. Huḍā Rıdvān’a ma’lūm itmiş anı
 10. Hemān Haq’dan k’olur bu resme fermān
 11. İder hūrīleri dağı haberdār
 12. Cemī’isine ma’lūm itdi Rıdvān
 13. Ol-ıdı kim melek alup Resül’i
- [52a]
1. Meger Rıdvān durup yol gözler-idi
 2. Varup kapuyı derhāl açdı Rıdvān
 3. Didi hoş geldüñ iy maḥbūb-ı Hādī
 4. Hemān eyle diyüp aldı Resül’i
 5. Giderek yolu bağ-ı ‘adna irdi
 6. Dağı firdevs bağın kıldı seyrān
 7. Gezüp gülzārı bu başdan o başa
 8. Bu resm-ile kılurdu anda seyrān
 9. Huḍā’nuñ birliğine şükr iderdi
 10. İderken cenneti seyrān o sultān
 11. Ki cennetden gelüp ala Resül’i
 12. Yine hem eyle kıldı peyk-i ḥazret
 13. Hemān görüp Resül’i kocdı Cibrīl
- [52b]
1. Revān gülzār-ı cennetden ki çıkdı
 2. Kimesne görmeyüben tırdı Cibrīl
 3. Didi kim yā Resülullāh ne gördüñ
 4. Ne buyurdu saña ol pādīşāhuñ
 5. Ne söyleşdüñ o sultānıla iy şāh
 6. Resül eydür dönüp Cibrīl’e didüm
 7. Ol evşāfi hemān k’ışitdi Cibrīl
 8. Hemān eyle diyüp açdı per ü bāl
 9. Kaçan Cibrīl-ile kim yire irdüm
 10. Vidā’ idüp benümle döndi Cibrīl
 11. ‘Urūc ider kaçan k’eflāke ol şāh
 12. Dağı suyu dökilmedin temāmet
 13. Döşeginüñ dağı boğı burardı
- Göresin menzilüñi dağı neymiş
 Neler yaratmışam bir bir göresin
 Kılāsın halkı da’vet yine dīne
 Ne kılmışam ben anlar-içün ihzār
 Feriştelerden emritdi birine
- Dilerseñ k’olasın kātumda maḥbūl
 Dağı eyle haber ehl-i semāya
 Haber virsin cemī’isine Rıdvān
 Habībūmi ilet görsin mu’ayyen
 Temāşā eylesün bağ u kuşūrı
 Hemān-dem didi fermān pādīşāhuñ
 Haber viridi kamu ehl-i semāya
 Maḥām-ı sidreye irmezden evvel
 Ki ya’nī zeyn ide hūr u cinānı
 Kılur bağ-ı cinānı zeyn Rıdvān
 Kamu vildān u ğilmāndan ne kim var
 Bezendi ehl-i cennet cümle yeksān
 Getürdi cennete ol pür-uşūli
- Resül-ile melek kapuya irdi
 Resül’e tīb-i cennet saçdı Rıdvān
 Cināna maḥdemüñden tıldı şādī
 Temāşā eyleyürek sağ ve solı
 Ne deñlü anda hūrī var-ısa gördi
 Haḥḥ’uñ hikmetlerine kıldı ḥayrān
 İderdi cennet ehlini temāşa
 Görüp hikmetlerin kılurdu ḥayrān
 Gehī fikr eyleyüp geh zıkr iderdi
 Olur Cibrīl’e Haḥ’dan yine fermān
 Hemān dünyāya toğrı tuta yolu
 Varup gördi ki zeyn olmuşdı cennet
 Alup cennetden ol-dem uçdı Cibrīl
- Turup bir lahza etrāfına bakdı
 Hemān mi’rācı benden şordı Cibrīl
 Kaçan kim varup ol sultāna irdüñ
 O dem kim dergehine irdi rāhuñ
 N’ola ben kuluñı kılursañ āgāh
 Ne kim görmüş-idüm işitmiş-idüm
 Henīen yā Muḥammed didi Cibrīl
 Beni alduğı yire irdi derhāl
 Hemān-dem kendümi beytümde gördüm
 Revān oldu şanasın kim eser yıl
 Maḥāmında düşer ıbrığı na-gāh
 İrişdi yine beytine selāmet
 Resül’i turup ol ḥātun arardı

[53a]

1.	Giceden dahı sâ'at geçmiş-idi	Nikâb-ı hüsnüni şubh açmış-ıdı
2.	Tevakkuf kıldı şubh irince ol şâh	Şuna dek kim nikâb açdı sehergâh
3.	Hemân gördi ki şubh-ı şâdık irdi	Maķâmından revân ol mâh tırdı
4.	Çıkup beytinden ol şâh-ı zamâne	Hemân-dem Mekke'ye oldı revâne
5.	Dahı kimseyle bulışmadın ol şâh	Giderken uğradı 'Abbâs'a nâ-gâh
6.	Severdi cân u dilden ol Resûl'i	Sehergâh uğradı çün aña yolu
7.	Görür kim nûra ğark olmuş cemâli	Cihân bulmuş cemâlinde kemâli
8.	Hemân-dem geldi yanına Resûl'ün	Didi 'âlem kapıdır halkı kuluñ
9.	Velî dahı müsülmân olmamışdı	Derûnı nûr-ı îmân tılmamışdı
10.	Resûl'e didi iy şâh-ı kerâmet	Cemâlünde bu gün var bir 'alâmet
11.	Bu resme görmemiş-idüm tapuñı	Gören terk itmeyiserdür kapuñı
12.	Cemâlün gerçi pür-nûr idi evvel	Velî olmuş bugün ğâyet mükemmel
13.	İşidüp emmisinün sözün ol şâh	Didi ahsend saña Bâreka'llâh

[53b]

1.	Dönüp mi'râcı kıldı aña takrîr	İşidüp sırr-ı ğaybı oldı tağyîr
2.	Gözi yaşı revân oldı yüzünden	Yakın kıldı ki gide kendüzinden
3.	Resûl anı görüp dutdı elini	Hemân-dem boynına şaldı kolını
4.	Didi yâ 'emmi devşür kendüzünü	Nazar eyle baña açup gözüñi
5.	Bu sırrı kim saña ben kıldum izhâr	Sakın varup Kureys'e dime zinhâr
6.	Ki zîrâ anlar itmez i'timâdı	Çoğınuñ baña yokdur i'tikâdı
7.	Resûl'ün işidüp sözünü 'Abbâs	Du'â kılup didi iy ekremü'n-nâs
8.	Saña kimdür ki kılmaz i'timâdı	Veyâ söziñe itmez i'tikâdı
9.	Varup şimdi Kureys'e söylerem ben	Gerek kaçık gerek hışm it baña sen
10.	Bunu diyüp hemân-dem döndi gitdi	İşit kim Mekke'ye varup ne itdi
11.	Görür kim ehl-i Mekke hâzır olmuş	Harem mecmû'ası sâdâtle tılmış
12.	O kavme varıban virdi selâmı	Dahı feth itmedin biri kelâmı
13.	Ne kim dimiş-idi ol ekremü'n-nâs	Kamusın anda takrîr itdi 'Abbâs

[54a]

1.	İşidicek anı şâd oldı aşhâb	Ne kim var-ıdı anda şeyh eger şâb
2.	Münâfıklar hemân k'ışitdi anı	Didiler nice düzdün bu yalanı
3.	Ebu Cehl işidicek kıldı hayrân	Kurudı şan tamarlarındaki kan
4.	Dönüp 'Abbâs'a ol Bū Cehl-i merdūd	Didi kim bu yalandan neydi maķşūd
5.	Bunu dirseñ kim aña enbiyâdur	Ne söz kim söyleye gerçek şanadur
6.	İnanmazuz biz aña çäre yokdur	Anuñ bunuñ gibi sözleri çokdur
7.	Hemân k'anuñ sözün ğuş itdi 'Abbâs	Didi çok söyleme iy eblehü'n-nâs
8.	Ki saña bildirürem kendüzünü	Yire sürerem ol çirkin yüzünü
9.	Ġazab bahrı revân başından aşdı	Ki şan deryâ-yı 'ummân-ıdı taşdı
10.	Karârı kalmayuban çâr ü nâ-çâr	Haremden tırdı gitdi ol vefâdar
11.	Hemân-dem taşra çıkup ol yigâne	Maķâmından yaña oldı revâne
12.	Giderken incinüp beytine ol şâh	Ebübekr'e şataşdı yolda nâ-gâh
13.	Haber virdi cemî'-i macerâyı	Ne kim olmuş-ıdı çün ve cerâyı

[54b]

1.	Dahı Bū Cehl'ün inkâr itdigünü	O ğardan incinüben gitdigünü
2.	Ebübekr işidicek kıldı taşdık	Didi kimdür dimeyin buña taķķık
3.	Gel imdi varalum ol kavme iy yâr	Görelüm kimdür iden aña inkâr
4.	Hemân-dem ittifâķ idüp giderler	İşit ol meclise varup n'iderler

5. Varup virdiler ol kavme selāmi
 6. Didi ‘Abbās’a Şiddīk iy vefādār
 7. Meger ikrārı yokdur Hakk’a anuñ
 8. Ne dirsiz Cibrīl’e muntehādan
 9. Aña kat’ itdüren dayim bu yolu
 10. Yaḥūd dergāhına kılsa da’vet
 11. Bu söz üzre olar baḥş eyler-iken
 12. Görürler geldi ol kân-ı kerāmet
 13. Yüzinden balḳururdu nūr-ı ĩmān
- [55a]
1. Gelüp aḫābına virdi selāmi
 2. Ebū Cehl-ile cenk eylerdi Şiddīk
 3. Ebūbekr’uñ görüp sıdḳını ol şāh
 4. Ḥudā virsin saña dāyım murāduñ
 5. Bunı diyüp Resūl’i diñle neyler
 6. İşidüp yine ol Bū Cehl-i murdār
 7. Didi kim yā Muḫammed bu sözi sen
 8. Velī ol-dem idem ben saña ikrār
 9. Ki zīrā Ḳuds’e daḫı varmamışsın
 10. Nişān virürseñ andan bize taḫḳīk
 11. İşitdükde Resūl anuñ sözünü
 12. Anı gördi kim alup Ḳuds’ı Cibrīl
 13. Temāşa kılop anı ol vefādār
- [55b]
1. Ne deñlü var-ısa Ḳuds’uñ nişānı
 2. Daḫı didi gelürken yolda gördük
 3. Meger kim kārübān kavmimiş anlar
 4. Yatarken nāgehānī ol cemā’at
 5. Ḳanadı heybetinden Cebra’il’uñ
 6. Davar u at ve ḳatır her ne kim var
 7. Tıyup ol kārübānuñ kavmi tırdı
 8. Velī olmadılar bizden ḫaberdār
 9. Tırup her biri cem’ itdi tavarın
 10. Velī bir kimse tırmayup arardı
 11. Aradı çok zamān bulmadı gördüm
 12. Bugün bunda geliserler göresiz
 13. Kelāmını temām itmedin ol şāh
- [56a]
1. Hemān kim gördiler ol kārübānı
 2. Ebū Cehl-i münāfık iki sāna?⁴⁷
 3. Varup bir ḳaçını ol kavmuñ aldı
 4. Göricek anları Bū Cehl tırdı
- Beliden?⁴⁵ kıldılar feth-i kelāmi
 Senüñ sözüñe kimdür kılan inkār
 K’inanmaz ḳulına faḫr-ı cihānuñ
 İner yir üzre bir demde havādan
 ‘Aceb mi Ḳuds’e iletse Resūl’i
 ‘Aceb midür nebīden bu kerāmet
 Ebūbekr aña söyler-iken⁴⁶
 Cemālinde var amma bir ‘alāmet
 Görüp oldu nice kāfir müsülmān
- Görür kim söylenen kendi kelāmi
 Biri inkār iderdi biri taḫḳīk
 Didi bu yolda yokdur saña hem-rāh
 Bu günden girü Şiddīk olsun aduñ
 Ne kim görmüş-idi ol kavme söyler
 Şanasın düşdi ol dem cānına nār
 Anuñçun söyledüñ kim inanam ben
 Nişātından kılasın Ḳuds’uñ izḫār
 Yolını daḫı belki görmemişsin
 İdevüz biz de ol-dem saña taḫḳīk
 Hemān dergāha dönderdi yüzünü
 Getürüp ḳarşısına ḳodı ta’cıl
 Ebū Cehl’e dönüp eyledi izḫār
- Ḥaber virdi Resūl ol kavme anı
 Ḳonup yatmış-ıdı bir kavme irdük
 Ḳonarmış dāyım anda kārübānlar
 Ne ḫāle uğradı diñle o sâ’at
 Tavarı nāgehān ürker ol ilüñ
 Tağıldı şanasın kim tiz bāzār
 Nedür diyüp biri birine şordı
 Olur ol gñ yüzi başlarına tār
 Getürdiler yine bir yire varın
 Davar gördüñ mi ḫiç diyüp şorardı
 Devesini aña ben bulıvirdüm
 İnanmazsañuz anlardan şorasız
 Görürler kārübān irişdi nā-gāh
- Didiler şoralum bu kavme anı
 Bir ādem şaldı ol-dem kārübāna
 Ebū Cehl’uñ revān yanına geldi
 Yanına alup ol aḫvālī şordı

⁴⁵ Kelime anlamlandırılmadı. Kelime metinde şu şekilde yazılmıştır:

⁴⁶ Vezin bozuk.

⁴⁷ Kelime anlamlandırılmadı. Metinde şu şekilde yazılmıştır:

5.	Ne kim vaşf itmişidi ol vefâdâr	O kavme şerh ider Bū Cehl-i murdâr
6.	İşidüp didiler gerçek buyurduñ	Nişānı uzadup başına urduñ
7.	Bu gice biz yataken nāgehānī	Garīb āvāzlar tıtdı cihānı
8.	Tağıldı kārübānuñ hep tavarı	Ne tatvīl idelüm bir sözi bārī
9.	İrişdi Hāk Ta'ālā'dan 'ināyet	Yine cem' oldı ol ılkı temāmet
10.	Velī bir deve gāyet giç bulundu	O dahı bir kimesneden bilindi
11.	Haber virdi geçerken bize yoldan	Ve-gerni çıkmış-ıdı deve elden
12.	Hemān gördi Ebū Cehl-i münāfık	Resūl'e bunlaruñ sözi muvāfık
13.	İşitdi çünkim ol kavmüñ sözini	Hacāletden yitürdi kendüzini
[56b]		
1.	Şular kim mü'min-idi oldılar şād	Münāfıklar işidüp kıldı feryād
2.	Didiler kim bu ne olmaz haberdür	Ki dāyim ara yirde şūr-ı şerdür? ⁴⁸
3.	Hemān tırup gider Bū Cehl-i murdār	Qalur aşhābıyla ol vefādar
4.	Egerçi kıldı kâfirler hasāret	Velī mü'minler itdiler beşāret
5.	Ziyād oldı Resūl'ün 'izzeti hem	Aña inkār idenler oldı verhem? ⁴⁹
6.	Cihānı tutup anuñ mu'cizātı	Musaḥḥar kıldı cümle kāyinātı
7.	Eger dirseñ bu evşaf ola takrīr	Kıyāmet ola bu olmaya taḥrīr
8.	Bu nazm içre o sultān olıcaḡ yād	Kılasın ümmetiyseñ rûhını şād
9.	Ki tā yarın kıla size şefā'at	O dem kim olmaya maḡbûl tā'at
10.	Yine evşafın anuñ kılalum yād	Ki tā vîrāne diller ola ābād
11.	Mu'cizāt-ı Resūl	
12.	Gel iy murḡ-ı suhandān u seherḡiz	Bu bāḡ-ı nazma luṭf it ol şeker-rîz
[57a]		
1.	Ser-āḡāz it yine iy şehd-i güftār	Olam ben-dahı tā her dem saña yār
2.	Çün oldı evvel mevlūd zāhir	Görelüm kim ne resme olur āḡir
3.	Kim evvel medḡ-ile itdük bidāyet	Hem āḡir medḡ-ile bulsın nihāyet
4.	Gel imdi diñle medḡ-i Muştafā'yı	Bulasın tā ḡikāyetden şafāyı
5.	Qasīde	
6.	Tapuñ şāh-ı şafādur yā Muḡammed	Qapuñ dār-ı şifādur yā Muḡammed
7.	Senüñ şānuñdadur Tāhā vü Yasin	Bir aduñ Muştafā'dur yā Muḡammed
8.	İki 'ālemde sultānsın egerçi	Velī tonuñ 'abādur yā Muḡammed
9.	Yüzüñdür mazḡar-i envār-ı rahmet	Sözüñ derde devādur yā Muḡammed
10.	Cemālūñle şaçuñ ve's-şemsi ve'l-leyl	Cebīnūñ ve'd-ḡuḡādur yā Muḡammed
11.	Göriceḡ sādā'aynuñ? ⁵⁰ cānibīnūñ	Didi bu ne binādur yā Muḡammed
12.	Şirāṭise ikisinden birisi	Meger 'arş-ı a'lādur yā Muḡammed
13.	Göriceḡ sidreden ḡaddüñi Cibrīl	Didi kim munteḡādur yā Muḡammed
[57b]		
1.	Güneş yüzüñden almaz-ısa nūrı	İşi bād-ı hevādur yā Muḡammed
2.	Egerçi çār-yār oldı saña yār	Velī yāruñ ḡuḡā'dur yā Muḡammed
3.	Kimüñ eyyāmı kim 'ışkūñda geçmez	Anuñ 'ömri hebādur yā Muḡammed
4.	Helāk olsun tapuñı sevmeyenler'	Adū olmañ ḡazādur yā Muḡammed
5.	Cemī'-i 'ilm ü ḡilm ü 'izz ü ikbāl	Saña Hāk'dan 'atādur yā Muḡammed

⁴⁸ Tamlama anlamlandırılmadı. Metinde şu şekilde yazılmıştır:

⁴⁹ Kelime anlamlandırılmadı. Metinde şu şekilde yazılmıştır:

⁵⁰ İfade anlamlandırılmadı. Metinde şu şekilde yazılmıştır:

6.	Seni her kim ki hâk medh eylemezdür	Anuñ sözi hâşâdur yâ Muḥammed
7.	Senüñ medhüñi Hâk'dan ğayrı kimse	Dimeklik ne revâdur yâ Muḥammed
8.	Habîbüm didi Hâk hâkkuñda zîrâ	Saña ol söz sezâdur yâ Muḥammed
9.	Ne ḥaddi vardı medhüñ diye insân	Velî kaşdı du'âdur yâ Muḥammed
10.	Şefâ'at senden umar cümle yarın	Velî vü enbiyâdur yâ Muḥammed
11.	Fenâya gerçi onlar oldı mâlik	Senüñ milküñ beḳâdur yâ Muḥammed
12.	İkisinüñ daḥı sultânı sensin	Beḳâ vü ger fenâdur yâ Muḥammed
13.	Velî ancak senüñ şānuña lâyıḳ	'Atâ Hâk'dan liḳâdur yâ Muḥammed
- [58a]
1.	Ayaḡuñ topraḡına iki 'âlem	Virilse kim bahâdur yâ Muḥammed
2.	Zekātuñdan unutmā Cevherî'yi	Ḳapuñda bir gedâdur yâ Muḥammed
3.	Ḳaçan kim ḳala 'âciz aña raḥm it	Dem-i luṭfi vefâdur yâ Muḥammed
4.	Bu medhî kim demişdür ḥazretüñe	Murâdı pes rızâdur yâ Muḥammed
5.	Senüñ evşāfuña yokdur nihâyet	Egerçi eylemişler çok rivâyet
6.	Velî şānuña lâyıḳ medhî ancak	Ya Cibrîl-i emîn eyler yaḥûd Hâk
7.	Ne ḥaddi var ḳuluñ medh ide şāhı	Gedâ bulur mı yaḥûd şāha râhı
8.	Veyâ her kimde kim vardur melâlet	Sözinde ola mı anuñ melâḥat
9.	Melâlet baña ḥod 'âdet olupdur	Derûnum derd ü ḡam birle topludur
10.	Ki zîrâ mücrimem çokdur günâhum	Ḳuluñam baña raḥm it pâdişâhum
11.	Ola kim ağara yüzüm ḳarası	Ki yazılmaya adum 'abd-i 'âşî
12.	Ne ḳadri var ḳuluñ sulṭa[n] ḳatında	Teni bî-cân gibidür cân ḳatında
13.	Ziyâ virür mi gün ḳatında zerre	Temevvüc ide mi deryâda ḳatre
- [58b]
1.	Ne senge? ⁵¹ ḳor mı kıymet la'l-i mercân	Evirür? ⁵² mi luṭf-ı ḥâke âb-ı ḥayvân
2.	Velî zerre vü ḳatre seng-ile ḥâḳ	O olupdur ḡıll ü ḡışdan cümlesi pāk
3.	Çoḡ olur ḳul olanlarda menâhî	Ḳul azdur kim anuñ yokdur günâhı
4.	Ḳuluñam gerçi şāhâ çok günâhum	Ne ḥavfım var ṭapuñda çün penâhum
5.	Ḳılalum yine bir ma'nıye āḡâz	Ger olursa dil ü cân murḡ-ı demsâz
6.	Yine yâd idelüm vaşf-ı Resûl'i	Ki tâ fark idesiz sulṭân u ḳulı
7.	Pendnâme	
8.	Meger bir gün bu devr-i mihnet âbâd	Dilerdi kim kılaydı 'âlemi şād
9.	Cihânı gerçi kim yüz gösterürdi	Velî ḡuşşayla şādı bir görürdi
10.	Muḥabbet kılmaz aña her ki erdür	Eger ser-tâ-ḳadem küllî güherdür
11.	Aña niçün muḥabbet kıla insân	Ki ḥayr u şer ola ḳatında yıḳsân
12.	Gel imdi 'âḳiliseñ saḳın andan	Çıḳarmaya seni tâ baş u cāndan
13.	Niceler uyup aña oldı maḥrûm	Senüñ ḥālūñ daḥı nolduḡı ma'lûm
- [59a]
1.	Ben uydum aña oldum şöyle 'âşî	İşüm leylî nehâr oldı ma'âşî
2.	Ḳatı mücrim güneḥkâram suçum çok	Velî Allâh'a lâyıḳ bir işüm yok
3.	Egerçi zâhirümdür ehl-i perhîz	Ne bulsa lîk penhân eylerem tîz
4.	Beni gören şanur kim bir'azîzem	Velî bilmez ki ḡâyet ḥûn-rîzem
5.	Ḳamu dünyâ ucındandur baña bu	Çün uydum aña oldum şöyle bed-ḥû
6.	Unıdup kılmaz oldum Hâḳḳa zikri ⁵³	Velî dâyim kıluram ḡayrı fikri

⁵¹ Kelime anlamlandırılmadı. Metinde şu şekilde yazılmıştır:

⁵² Kelime anlamlandırılmadı. Metinde şu şekilde yazılmıştır:

⁵³ Mısra başında bulunan "ki" sözcüğü vezni bozduğu için metinden çıkarılmıştır.

7.	Günâhum şol kadar kıldı terakķi	Yakın kaldı kim unutdura Hakk'ı
8.	K'ideydüm halka birin âşikâre	Hemân-dem kılalardı pâre pâre
9.	Yahûd biñde biri olaydı izhâr	Ya ihrāk eyleyelerdi ya berdâr
10.	Ne lâzım ben 'ayân itmek günâhum	Bilür çün her nihâni pâdişâhum
11.	'Abes sözi uzatmağdan ne hâşıl	Olur mı dūr olan maṭlûba vâşıl
12.	Benem bir yüzi kara bende-i 'āk	Ola mı 'āk sultânıñ yüzi ak
13.	Ger irmezse baña Hakk'dan 'inâyet	Mükedder olısar hâlüm begâyet
[59b]		
1.	Velî kılmışam evvel Hakk'a taşdıķ	Ki soñ demde vire tevbe vü tevfiķ
2.	Resûl'e daķı itmişem itâ'at	İdicek ümmete yarın şefâ'at
3.	Bu ben bî-çāreyi kılmaya maḥrûm	Egerçi nefse uyup olmışam şüm
4.	Çün uydum nefsüme oldum günehkâr	Beni yâr-iken itdi rûḥa aġyâr
5.	Saķınıñ siz daķı iy yâr-ı cānı	Qalur şanmañ cihân-ı cāvidānı
6.	Qoyup rûḥı varuben nefse uymañ	Ocaġuza elüñüzle şu qoymañ
7.	Oluñ dāyim Hakk'ıñ emrinde kāyim	Menâhîden sizi hıfz ide dāyim
8.	Daķı şer'-i Resûl'i komañ elden	Halâş iden sizi oldur zeleden
9.	Kılalum yine anuñ vaşfını yād	Ola kim şefkatinden kılmaya yād
10.	Bu vaşfı bizden evvel söyleyenler	Siyerden neşrini nazm eyleyenler
11.	Bu mevlûd-i Resûl'i kim dimişler	Vefâtın daķı bile söylemişler
12.	Ben anı kılmadum bile rivâyet	Ki zirâ kimden ideyin şikâyet
13.	Hakkıkatde Resûl olmadı ḥod fevt	Ben aña nice isnâd ideyin mevt
[60a]		
1.	Velî zâhirde nakl itdüġi taḥķik	K'ider mü'min olanlar mevte taşdıķ
2.	Anı daķı yād itsem olurdı	Velî mevlûd-ı ġayr unudulurdı
3.	Anuñçun kılmadum ben anı taķrîr	Ki nazmı anlaruñ olmaya taġyîr
4.	Bu gün kıldum ben anları ri'âyet	Ki tâ kılmayalar yarın şikâyet
5.	Kılalum yine aşlı nazma ikdām	Görelüm kim ne resme olur tamām
6.	O gice kim nihâyet buldı mi'râc	Resûl'e geldi Hakk'dan hil'at u tâc
7.	O şâḥa kılduġı in'âmı Sübhân	Bir eşyâya daķı kılmadı iḥsân
8.	Ḥabîbi ḥazret-iken ol yigâne	Daķı sultân-iken iki cihâna
9.	Feriştehler aña yâr olmuş-iken	Cihân anuñ içün var olmuş-iken
10.	Şeff'-iken cemî'-i enbiyâya	Emîr-iken gürûḥ-ı evlîyâya
11.	Felekler taḥtınıñ sultāniyiken	Melekler bende-i fermāniyiken
12.	Geçerken Hakk katında nâzı anuñ	Daķı sermâyesiyken dü cihānuñ
13.	Aña ḥizmet iderken peyk-i ḥazret	Anuñ şanıñdayiken feth-i nuşret
[60b]		
1.	Ṭabîb-iken o bimâr-ı cihâna	Du'âsıyla irerken mürde cāna
2.	Aña kılmadı bâķi çün bu devrân	Sen andan kırtara mısın 'aceb cān
3.	O sultân dutmadı çün bu cihānı	Saña kalur mı dersin cāvidānı
4.	Vefâ çün k'aña qalmadı bu 'âlem	Cefâdan kırtılır mı bunda âdem
5.	Ne kul kırtardı cān bundan ne sultân	Ḥalâş olmaġa var mı saña imkân
6.	Gel imdi var kıyâs it nolsarsın	Eger biñ yıl yaşarsañ ölisersin
7.	Velî bir demce gelmez sanki biñ yıl	Qaçan kim olasın ölmege mâyıl
8.	Var imdi aña göre kıl yaraġı	Geçer bil kula sultānuñ yaşaġı
9.	Gelüñ yād idelüm yine İlâḥ'ı	Ki unutmak kul ḥaṭâdur pâdişâhı
10.	Anı yād eyler iseñ şâd olasın	Unutsañ rahmetinden yād olasın
11.	Gerek kim dāyim anı yād idesin	Resûl'üñ daķı rûḥın şâd idesin

12.	Kim andan mağrifet feyż ola size	Du‘alar idesiz ol demde bize
13.	Sizi daħı Hāķ ırgürsin murāda	Dilerem dār-ı fānī vü beķāda
[61a]		
1.	Benüm daħı budur sizden murādum	Ola kim yād ola ‘ālemde adum
2.	Kačan bu vaşf-ı hāli diñleyesiz	Bunı nazm idene rahmet diyesiz
3.	Daħı her kim okıya bu kitābı	Ĥatāsın bulup itmeye ‘itābı
4.	Ki zīrā ķul işi dāyım ĥatādur	Selātine velī ‘āret ‘atādur
5.	‘Aceb ‘ālemde ķul var mı yañılmaz	Meger kim kendi nokşānını bilmez
6.	Ne dirsem şüretā gerçi ki direm	Velī ma‘nīde ‘aybuma muķirrem
7.	Ĥatā direm eger ‘aybum bileydüm	Resül’i ben kačan medħ eyleyeydüm
8.	Veyāhüd vaşfını ideydüm izħār	Ķılaydum nāmını nazm içre tekrār
9.	Velī her kimse k‘anuñ vaşfın eyler	Hemān kendi kemālin ĥalkā söyler
10.	Ki zīrā ol müberrādur ķamudan	Ĥalāş ol idiser ĥalkı ķamudan
11.	Aña ümmet olandur ehl-i cennet	Çekiser bākisi dūzaħta zaħmet
12.	Ne diyem ben gedā ĥaķķında anuñ	Sezāsı ola ol şāh-ı cihānuñ
13.	Eger her sözüm olursa ĥaķāyık	O şāhuñ olmaya şānına lāyık
[61b]		
1.	Sebep budur velī küstāħa iy cān	Bulınmaz cīfe ile baħr-i ‘ummān
2.	Gel imdi yiter it küstāħlıģı	Pes itme yine ķıl sa‘y-ı balģi
3.	Demidür k’idesin ĥatmine çäre	Ki döymez cān u dil bu intizāre
4.	İşit imdi yine bir nev‘a güftār	Ne buyurmuş görelüm şāhib-aħbār
5.	Eger dirseñ bu evşāf ola takrīr	Ķıyāmet ola bu olmaya taħrīr
6.	Bu nazm içre o sultān olıcaķ yād	Ķılasın ümmetiyeñ rühını şād
7.	Ķılam ben daħı tā mevlūdı āħir	Diyüp tārīħ idem gün gibi zāhir
8.	Ĥatimet-i kitāb	
9.	Gel imdi diñleñ iy erbāb-ı himmet	Olasız tā kim ol sultāna ümmet
10.	İşit bir dāsītāndan yine güftār	Bilesin neydüğün tā aşl-ı esrār
11.	Yine rāvī dilinden cān söz açdı	İşit tārīħ hicretten ne geçdi
12.	Sekiz yüz daħı toķsan biş yılıydı	Mübārek māh mevlūd evveliydi
[62a]		
1.	Bu vaşfuñ nazmına itdüm bidāyet	Recep ayıdı kim buldı nihāyet
2.	Nihāyet ol zamān bula bu dīvān	Ķabül eyleye nokşānıyla sultān
3.	Tamām olduģı ol-dem ola ta‘yīn	Görüp ehl-i nazarlar ķıla taħsīn
4.	Velī ol-dem tamām ola bu mevlūd	Ĥatāsın ‘afv ide luţf-ile ma‘būd
5.	N’ola ‘afv itse ol sultān ĥatāsın	Ki ķıldan şeh dirīg itmez ‘atāsın
6.	Daħı kimse dimezse lāyıla lem	Tamām ol-dem olur va’llāhu a’lem
7.	Ĥikāyet çünki ĥatm oldı burada	Okıyup diñleyen ersin murāda
8.	Kerem ķılup çün anlar çekdi zaħmet	‘İvāzını Ĥudāyā eyle rahmet
9.	Bu mücrim Cevherī’yi daħı iy şāh	Muħammed ümmetine eyle hem-rāh
10.	Anı yavuz ķuluñdur ķılma maħrüm	Neyise ĥālī sen şultāna ma‘lüm

Kaynakça

- Aksoy, H. (2007). Eski Türk edebiyatında mevlidler. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 5 (9), 323-332.
- Akyalçın, N. (2007). *Türkçe ikilemeler sözlüğü*. Anı Yayıncılık.

- Bilkan, A. F. (2019). *Mevlid değerden ritüele*. İletişim Yayınları.
- Bülbül, T. (2014, Temmuz 27). Cevherî, Mınık Alî Cevherî Efendi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim Tarihi: 15.07.2020, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevheri-minik-ali-cevheri-efendi>.
- Dilçin C. (2016). *Mesud Bin Ahmed Süheyl ü Nevbahâr (inceleme-metin-sözlük)*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Eroğlu, Süleyman (2010). Edebî bir tür olarak mevlitler- şekil özelliklerine dair bazı değerlendirmeler. *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 11 (18), 125-141.
- Kaplan, Y. (2014a, Mart 04). Cevherî, Sarhoş Bâlî Efendi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim Tarihi: 15.07.2020, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevheri-sarhos-bali-efendi>.
- (2014b, Mart 04). Cevherî, İbn-i Yemîn. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim: 15.07.2020, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevheri-ibni-yemin>.
- Karahan L. (1994). *Erzurumlu Darîr Kıssa-i Yusuf, Yusuf u Züleyhâ*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1995). Eski Anadolu Türkçesinde imlâ-fonoloji bağlantısı üzerine notlar. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- (2017). *Marzubân Bin Rüstem Marzubân-nâme tercümesi destûr-ı şâhî*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Köksal, M. F. (2011). *Mevlid-nâme*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- (2012). Mevlidlerle ilgili mevcut malumata dair tashihler. *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, Kesit Yayınları.
- Kütük R. (2016). Fetih öncesinde yazılmış bir mevlid: Ayasofya müezzini Kemâl'in mevlidü'n-nebî'si. *Cü Sosyal Bilimler Dergisi*, 40 (1), 27-95.
- Solmaz, S. (2014, Haziran 26). Cevherî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Erişim Tarihi: 15.07.2020, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevheri>.
- Şahin, H. (2003). *Eski Anadolu Türkçesi*. Akçağ Yayınları.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, www.yazmalar.gov.tr, 2020.
- Timurtaş, F. K. (2013). *Makaleler, dil ve edebiyat incelemeleri*. (Mustafa Özkan haz.). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yelten, M. (1999). *Eski Anadolu Türkçesi ve örnek metinler*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.